

Si aliquid falsum, Deo contumeliosum, hominum rationi eontrarium contineat. Alioqui reiecisse rem, quæ tibi æternam, aut salutem promittit, aut pœnam comminatur: non nisi scœlus est in expiabile. Cadat in mentem tuâ vel hic vnicus timor: ne fortè vera sint quæ hæc Euangelium continet. Hic enim facient te inuenire, quàm vera sint.

Ecce ego mitto vos.

ECCE res est magni momenti. Siquidem vt talem eam Dominus attendi iubet. Videlicet, quia mittere discipulos: res erat orbi summè necessaria, Summè utilis, summè honesta, & summè iucunda. Erat enim mittere solem mundo obtenebrato. Salem carni putridæ: ignem orbi frigidus, vitam mortuo, medicum infirmo, thesaurum infinitum, miseriz infinitæ. Vt rem tantam, meritò dicit, ecce. ¶ **E G O**, Authoritas est mittentis: & non nisi mittentis Dei. Quis enim ad totum orbem mittere potest nisi Deus? & sanè cū audis: ego mitto, ego venio, ego loquor. Ego qui loquebar ecce ad sum, Deitatem intellige. Cuius est, hæc a se ipso facere. Quòd si diffidis: à te exigo: quis dare vim ad edenda miracula poterat, nisi Deus? eius ergo est mittere: qui virtutem miraculorum effectricem, concedere poterat. ¶ **S I C V T** oues. Ouium conditio est: nullam sui habere curam: (adeò simplex animal est) totum à pastoris cura dependet. Dominus (inquit quædam ouis) regit me: & ideo nihil mihi deerit. In loco enim pascuæ ibi me collocabit: Si queris, in quibus pascuis? audi eandè ouè. Sumus oues pascuæ eius, in ipso Deo pascimur. Sicut, n. oues i inferno positas mors de pascit: ita oues positas in gratia Dei, Deus pascit, & ipse pascunt Deum. An non rectè de his dicitur: quòd pastor oues suas collocat in pascuis herberrimis? O verè scœlices oues, quæ Deo pascuntur. Quid speras, nisi quòd in Deum conuertantur? ò verè scœlicem mensam: quæ contra omnia ouium mala valet. Parasti inquit, in conspectu meo mensam: aduersum omnes, qui tribulant me. Non contra vnum, aut alterum aduersariū, mensa hæc proficua est: sed contra omnes. Id verò quòd contra omnia mala defendit, nihil nisi Deus esse potest.

¶ **I**am reuera mirabile est, quòd hæc oues pascuæ Dei, estimatæ sint sicut oues occisionis, id est, ad occisionem paratæ. Et quasi vnica occisio nõ satis esset, addit psaltes: Propter te mortificamur tota die. & Paulus, quotidie morior per vestram gloriam fratres. Imò hæc mors ouibus venit, à principio diei: castigatio inquit mea in matutinis. Quid nocuerunt, cum sint oues? imò quibus non vtilis sunt? cur ergo armantur omnes ad eorum occisionem?

¶ **I**nter lupos. Arbitror ego, solam gratiam Dei, & eius charitatem oues facere. Vbi verò charitas non est, planè cupiditas est, vbi verò cupi-

ditas, ibi lupina voracitas erit. Rectè Ioannes: 1 Ioan. 2. quicquid in mundo est, est concupiscentia carnis, oculorum, aut superbiæ. Igitur omnes hi, qui nõ dederunt sua nomina Christo, sub concupiscentiæ militat vexillo. Voraces ergo sunt, edaces sunt, lupi sunt. Vbi igitur est spiritus Christi, ibi sunt oues. Vbi caro est, lupi sunt. Inde iam elucet, cur dixerit Dominus: Mitto vos, vt oues in medio luporum: sicut enim natuum est odium luporum, contra oues: ita natura caro concupiscit aduersus spiritum. Propterea enim mundus vos odio habet: quia non estis de mundo. Si enim de mundo essetis: mundus quòd suum est diligeret. Quòd igitur dictum est, inter quos lucetis, in medio nationis prauæ, & peruersæ, verbum vitæ continetes: id Dominus dicit: Mitto vos oues inter lupos.

Estote ergo prudentes sicut serpentes. Serpens

illic qui Adam, & in eo omne genus hominum prostravit, non proprio spiritu: siquidem ipse mutum animal est: sed spiritu diaboli, genus infecit nostrum. Vult ergo primū Christus, vt prædicator spiritum abijciat suum, & Spiritu sancto imbuatur. Vt quos serpens demone correptus fefellerat: ipse Spiritu sancto afflatus in viam rectā deducat. 2. Iam sicut serpens, non ex se, sed ex spiritu demoniaco erat callidior cunctis animantibus: ita vult Dominus prædicatorem suum esse sapientiozem cunctis hominibus. Sanè spiritus demonis fecit serpente: vt non esset astutia, quæ ei comparatur, super terram: ita faciat spiritus Dei, vt omnis sapientia mundi, ad eius prædicatorem collata stultitia sit. 3. Et sicut serpentis verba, non erant principaliter eius: sed demonis, qui loquebatur in eo: ita vult Dominus talem suum esse prædicatorem: vt non ipse potissimè in se: sed Deus sit, qui loquatur. Et cum Paulo dicat, præ omnibus laboraui, non ego, sed gratia Dei mecum. Et item: An experimentum queritis, eius qui in me loquitur, Christi. Item hæc demonis fuit summa ars: oculos hominum conuertere in lignum scientiæ boni, & mali: & eorū voluntatem allicere, ad eius fructum edendum: ita ars & astutia tota prædicatoris hæc esse debet: oculos hominum conuertere in Christi crucem: voluptatem eorum inflectendo: vt de eius fructu, id est, Christo manducant. Vbi se magnus aperit mysteriorum campus. Sed breuiter: In hoc mundo sumus velut in inferno: sicut olim nostri parentes erant in paradiso. Olim solum lignum scientiæ boni & mali, erat noxium. Christus solus in ligno pendens est lignum vitale: reliqua ligna mutilia. Quia sine fide nemo placet Deo. Nihil verò quadrantius quàm dicere, Christum esse lignum scientiæ boni & mali. Sciuit & bonum, super omnes: & malum super omnes. Malum inquam pœnæ, non culpæ: Serpens conuertit ad esum ligni vitæ, Prædicator conuertat ad esum ligni solum

m iij ad cælum

Ita habes
in Epist.
Sexti. & 3
Felicis & 1.
Sotheris.

Psal. 22.

Psal. 99.
Psal. 48.

Ezech. 34.

Psal. 22.

Psal. 43.

Eodem.
1. Cori. 15.

Psal. 72.

Galat. 3.

Ioan. 15.

Philip. 2.

Genes. 3.

Eodem.

Iob. 41.

1. Cori. 3.

Math. 10.

1. Cori. 15.

2. Cori. 13.

Hebræ. 12.

Isaic. 55.

ad cœlum concessi. Adde etiam, omnes suos
 nervos contendit serpens: vt homines primos
 à fide reuocaret, Dicit enim cur non comedi-
 tis? Ar illi, ne moriamur, tunc ille, nequaquam
 moriemini. Vides diabolum à fide eos expulsi-
 se? omnes igitur nervos intendat Christi prædi-
 cator, homines sub fidei obedientia captiuare.
 Hic enim est solus ad vitam ingressus: & vt Pau-
 lus ait, in gratiam accessus. Iucundum mihi est,
 contemplari discrimen serpentis, & prædicato-
 ris. Serpens nudauit hominem: & fecit eum sua
 met verenda, (quæ verè pudenda non erant)
 erubescere. Contra facit prædicator, hominem
 facit suam priorem nuditatem agnoscere, & pec-
 cata (quæ non putabat ipse verenda, cum te ve-
 ra pudenda essent) vereri. Demum illud aduer-
 te: Serpens ille cœneus in ligno suspensus, ser-
 pens videbatur, non erat tamen venenatus vi-
 debatur: & vitam aspicientibus præstabat.
 Tales sint prædicatores, credantur mali, sint ip-
 si sancti. Credantur pestilentes, & vitam afferat.
 Audi Paulum. Nos inquit, vt seductores, sed ve-
 races: vt ignoti, & cogniti: quasi morientes, &
 ecce viuimus: quasi agentes, & multos locuple-
 tantes. Ac si diceret, quasi serpentes: sed vitales.
 Parum tibi forsan videtur verbum hoc vitales.
 Sed cum alijs vitam prestare per verbum Dei
 cognoueris, agnosces quanti constat vitale esse.
Simplices ^{vt columbae.} Græcis: est ^{sinceri} vt
 columbe. Nunc vide c. Lum-
 bam, cum vnguibus & rostro. Putabis eam ad no-
 cendum armatam. Verè tamen non sunt illa ar-
 ma, ad nocendum. Ita & in prædicatoribus ira
 est, potestas est. Sed non sunt illa ad destructio-
 nem: sed ad ædificationem. Vide etiam cōtinuū
 columbe gemitum. Ezechias inquit, meditabor,
 vt columba. Atenuati sunt oculi mei, suspicien-
 tes in excelsum, &c. Et alibi dicitur: ancille eius
 minabantur gementes: vt columbe. Videlicet
 quia inermi, gemitus pro armis dati sunt. Quis
 daret Episcopis nostris: vt attenuatos haberent
 oculos. (propterea quòd, suspicerent in cœlū:)
 & gemitus, & meditatione columbe haberent?
 Tertio recordare columbe quæ ex arca emissa,
 non inueniebat inter cadauera: vbi pedem col-
 locaret. ideoque ad arcam reuersa est. Arca, quis
 est nisi Christus? vtinam omnes prædicatores ex
 hac arca mitterentur, locumque in rebus morta-
 libus non inuenirent: vt sic nunquam nisi ad ar-
 cam redirent, Quarto, memini me legisse, colum-
 bam delectari in suo volatu. Si igitur fugiens ac-
 cipitrè cōtinuo volet, euadit ex vnguibus eius,
 sed si suo delectata volatu in aère suspensa rema-
 neat, eius præda fit. Vtinam prædicator conti-
 nuo volet ad æternæ vocationis brauium si ve-
 rò in vanæ gloriæ aura suum volatum interficit
 præda dæmonum fit. Quinto horum omnium
 summa est. Spiritus sanctus descendit in colum-
 ba specie. Is ergo re vera sincerus est vt colum-
 ba, qui Spiritum sanctum habet. Idem enim spi-

ritus serpentem facit, & columbam. Siquidem
 dicitur, Spiritus Sapietiz est multiplex, & vni-
 cus, omnem habens virtutem, &c. Et infra, cū
 sit vna, omnia potest, & in se permanens, omnia
 in nouat. Si omnia potest, igitur cum serpente
 iunget columbam.

Cauete ^{autē ab hominibus.} Si dixisset caute
 à dæmonibus, à peccatis, à malis ho-
 minibus: nihil mirarer. nunc verò cum dicat: ca-
 uete ab hominibus, quis non miretur? Re vera
 rectissime dictum est. audi quantæ estimationis
 homo sit in sacris literis. Conclitue Domine le-
 gislatorem super eos: vt sciant gentes, quia ho-
 mines sunt, id est, vt sciant quā miseri sunt. Pau-
 lus inquit. Cū sint inter vos contentiones: nū-
 quid non homines estis? Id est, an non vilissimi
 estis? Et item non enim ab hominibus didici, ne-
 que per hominem. Quid Paule mali habet, ab ho-
 mine didicisse? Certè quia est omnis homo mē-
 dax. Et rursum: quia omnis homo vanitati simi-
 lis factus est. Imo, est vniuersa vanitas omnis ho-
 mo viuens. Cur erigis cristas: tu, qui non es vna
 aut altera, sed vniuersa vanitas? At profectò Apo-
 stolis & sanctis non videntur homines vanitas
 dumtaxat: sed truculentissime ferè. Ait Dauid:
 Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat
 mihi homo. Ac si dicat: non timebo vngues leo-
 num, venena serpentum. Surge ergo Domine,
 non confortetur homo. Vis videre qualis sit ho-
 mo, qui nihil est aliud quàm homo. Lege Paulū
 ad Romanos capit. 2. 4. Ibi graphicè tuus homo
 inuenitur depictus. O verè miserādam ruinam.
 Erat homo ad imaginem Dei factus. nunc verò
 iubet Dominus cauere ab hominibus: quia pra-
 uum est cor hominis præ omnibus. Meritò ergo
 dictum est, ipse non se credebat eis, quia ipse scie-
 bat quid esset in homine: iubet ergo cauere eum,
 cui ipse non se credebat. Dignè non se credit is
 qui solus bonus est, iis qui planè mali à Deo di-
 cuntur. Dicit enim: si vos cum sitis mali, &c.
 Si verò causam queris cur cauere ab homini-
 bus iubeat, sequitur. Tradent enim vos in Con-
 cilijs suis, & ante reges & præsides in foro scili-
 cet Ecclesiastico, & ciuili. Vt ibi fides examinetur
 & in testimonium illis sit. Vestra enim firmi-
 tas & cōstantia, (quæ capitis obicitur periculo)
 testimonio est, non esse eam vanam fidem, quam
 ita defenditis. tu n miracula illa, quæ à vobis in
 eo periculo perficientur, testificabuntur eiusdē
 fidei veritatem. Demum sicut sanguis Abel cla-
 mat, in testimonium, quòd à Cain iniuste effu-
 sus est. ita sanguis Apostolorum, cicatrices, &
 verbera clamant contra eos qui eos angustia-
 uerunt. Dicunt enim Sancti: Vindica Domine
 sanguinem seruorum tuorū qui effusus est, &c.
Cū <sup>autem tradent vos: nolite cogitare, quid lo-
 quamini: spiritus sanctus loquetur in vobis.</sup>
 Verè digna tribulatio, quæ nos organum facit
 Spiritus sancti, quale verò pectus illud erit, ex
 quo verba manant Spiritus sancti? Vide hic Dei
 prouiden

Sapient. 7.

Psal. 90.

1 Corin. 3.

Galat. 1.

Psal. 119.

Psal. 143.

Psal. 38.

Psal. 117.

Psal. 9.

Genes. 2.

Ierem. 17.

Ioanis. 12.

Math. 19.

Luce. 11.

Genes. 4.

Sapient. 7.

Apocal. 19.

providētiam: erat necesse, primos illos fidei testes affari spiritu sancto: vt non solum verba proferrent efficacia, sed mortem etiam intrepide expectarent. Alioqui quale erat, constanti verbo testificari: & trepido facto testimoniū infirmare? Secundo erat ita necesse: vt p̄sides illi, & sapientes mirarentur hominum illorum, & dicta, & facta: & suspicaretur vera esse quę narrabant. Vnde alicubi dicunt: vnde istis ista sapientia? Mirari iam conuenit, cur loquente Spiritu sancto, cor hominis non emolliatur? Expēdere etiam libet, quā sit Deus adiutor in necessitatibus in tribulatione? Enimvero, ad est spiritus Patris filijs suis, in negotio Patris certantibus. Quomodo enim Pater suos deserat filios? Expende etiam: quā parum tribuat spiritus nostris & verbis, & viribus. Si enim nimis illis fideret, non eorum loco sua substitueret. Vt verum sit, perditio tua Israel, ex te. tantum auxilium tuum, ex me. ¶ At pulsat animum admiratio. Sanctissimē spiritus: cur bellum cum hominibus suscepisti? an non tu omnia potes? quid necesse est, te in Apostolis loqui: & in eis hominum stultitias, & deliria tecum pugnantia sustinere? Si vis fidem propagari, iube & factum erit. Sed equidem humanas res, humanē vult Deus tractari. Homines vult hominum verbo cōuerſi. Itaq; disponit omnia suauius, & ea ratione quā homines illa disposuissent.

Eritis odio omnibus hominibus. Cur ita? quia prudentia carnis est Deo inimica: legi enim Dei non est subiecta, neq; enim potest. Ergo vt à seculo, & à mundo primo, confregit iugum Domini, ita & nunc confringere parat. ¶ Quā verò intollerabile est, odio omnibus esse? nihil est vitę hominum, adeo naturale, necessarium, iucundum, & vtile quā hominū amicitia. Quis ergo ferat ea carere? Vide quāntis se obijciat periculis, qui legatione vult fungi pro Christo. Fronte ænea opus est, & facie ferrea, vt in omnibus sit institutus: & abundare, & penuriam pati. Sed magis penuriam pati.

¶ Et profecto, non nisi summum miraculum esse potuit: quod p̄dicatores ijeuaderent victores, cōtra quos totus mūdus arma suscepit. Quodq; totius mundi sibi p̄riperent amorem: quos totus mundus tanto odio habuit.

Qui perseuerauerit saluus erit. Et meritō quidem. Neq; tota natura potest, totius odium ferrē nature. Non est humanarum viriū, tota die mortificari: estimariq; vt oues occisionis. Igitur qui perseuerat, supra totam naturā operatur. Quare merebitur supra naturam collocari. ¶ Forrō verbum gręcum est. Qui expectauerit, & sustinuerit: saluus erit. Planē expectat agricola granum frumenti in terram cōiectum, corrumpi. Expectat pater familiās ligni immensam molem, oliuis suis imponi: vt inde oleum suscipiat. Expectet igitur p̄dicator lignum crucis, suę carni imponi: si oleum

gratię vult in vasa fidelium recondi. Si ita sustinuerit, saluus erit.

¶ At dices, an non fat fuisset, semel pro fide verberari, flagellari, lapidari, & omnium odium sustinere? cur Dominus tam vult esse pertinax: vt perseuerandum nobis fragilibus sit, vsq; in finem? Equidem non est iniustus Deus: vt obliuiscatur operis, & dilectionis: quam ostendistis, inquit, in nomine ipsius. Interim tamen neminem Deus vult desidia confici, languere, aut torpēre. Fieri siquidem potest semel illuminatos: qui gustauerunt donum cœleste, & participes factos Spiritus sancti, qui gustauerunt bonū Dei verbum, & virtutes seculi venturi: his omnibus gustatis: prolabi, & velut ex altissimo cœlo, in profundissimam abyssum prouere.

Non consumabitis ciuitates Israel. Non id videtur intelligi ante Christi mortem. Si quidem ante eam non leguntur Apostoli passi persecutionem: nec fugisse de ciuitate in ciuitatem: nec odium sustinuisse aliquorum, erat siquidem cum eis sponſus. Sermo ergo, videbitur de omnibus p̄dicatoribus, qui non consumabunt omnes ciuitates Israelis: non secundum carnem, sed secundum spiritum, donec ad Iudicium Christus veniat. Nec repugno quin etiam de ciuitatibus Israelis (id est vbi habitat Israel secundum carnem) intelligatur. Scio enim Israelitas dispersos in omni natione, quę sub cœlo est. Igitur p̄dicatores non finient p̄dicando omnes orbis ciuitates: quin veniat filius hominis. Cum ergo temporibus his, nostri Hispani tanto feruore, orbem nouum perlustraerint: vt non multe supersint ciuitates, ad quas Euangelium non penetrarit, suspitio est, breui venturum Iudicem Christum. Videtur tamen Euangelium pronunciare, aliquam futuram esse ciuitatem: quę Euangelij lumine nō sit illustranda: Dicit enim, non consumabitis omnes ciuitates. Igitur ante consumationem veniet Iudex.

Non est discipulus.

Totus hic locus nihil aliud contendit: quā argumentis multis, animos discipulis addere: quō robustissimi omnem laborem, & mortē etiam, contemnant. Vtinam verò mihi licuisset argumentorum efficaciam penetrasse. Primum ergo argumentum est.

¶ **N**on est discipulus supra magistrum. Vbi nota. Cōmune magisterium verbis perfici. At Christus non solum verbis docuit, id enim lex vetus p̄stabat: sed quōd verbo docebat, animo inspirabat. Ideo enim docebat: sicut potestatem habēs. Iam igitur, Magister noster animum habuit, crucis & laboris appetētissimū. Dicebat enim baptismo (sanguinis) habeo baptizari: quomodo coarctor, donec perficiatur. Hūc animum discipulis suis adflat, licet non in tanta sublimitate, Respice afflatum discipulum, cum dicebat:

m iij   cebat:

Act. 4.

psal. 43.

Osec. 13.

Sapient. 8.

Roma. 8.

Jerem. 2.

1. Cor. 5.

Jerem. 1.

Philip. 4.

psal. 43.

Ad Heb. 6.

Ad heb. 6.

Luce. 7.

Act. 2.

Math. 7.

Luce. 12.

Galat 6. cebat: mihi absit gloriari nisi in cruce. Et rursū,
2. Cori. 11. libeter gloriabor in infirmitatibus meis. Ergo vt
discipuli Christi, in hoc dignoscuntur: si affectū
Ioan. 13. habeant, quo proximos ament: ita & in hoc di-
gnoscuntur si affectum habent, quo pati cupiāt.
aut certē patienter mala patiantur. Quod si nec
cruce[m] tibi imponis, nec impositam toleras: ma-
ior discipulus vis esse tuo magistro. Imō non es
huius magistri discipulus.

¶ Nam expende, magister tuus nullo est malo
dignus. Siquidem peccatum non fecit, neq[ue] est
qui eum arguat de peccato. At omni malo indi-
gnus, omne malum passus est. Ipso dicente, in
me transierunt irę tuę & terrores tui conturba-
uerunt me: & omnes fluctus tuos induxisti su-
per me. Contra, nos discipuli, omni malo digni,
nullum malum pati volumus. ò discipulos à
suo magistro bis per omnia diuersos.

¶ Alterum expende. Christus magister, non cupit
auditores verbi: sed factores. Si igitur ego ver-
bum audio, nec facio: me eius discipulum non
esse profiteor. Imō verò, quod peius est: si quod
doctus sum non facio: cōmōstro aut falsum esse
quod doceor, aut certē indignum quod sequar.
ò iniuriam summam, sumi Magistri, qui Magi-
sterij sui gradum à summo Patre tunc accepit,
cum audiuit: Hic est filius meus, in ipso com-
placui: Ipsum audite.

Non est *seruus maior Domino suo.* Hoc est se-
cundum argumentum. Vbi pri-
mum aduerte: naturā serui eam esse, vt laboret,
vt patiatur, vt seruiat. Contra Domini natura
est, quiescere, sedere, & ministrari. En tibi Chri-
stus, Dominus. Est enim primogenitus, & heres
vniuersorum. Hic fuit in laboribus à iuuentu-
te sua: fuit enim tentatus per omnia: vt potens
esset, teratis cuiusq[ue] sortis auxiliari. Quid ergo?
Dominus natus recumbere, & ministrari, nun-
quam non laborat: seruus verò natus ad mini-
strandum, nunquam vult de labore gustare. Se-
cundo. Si homo natus est ad laborem, vt auis
ad volatum cur laborē refugit, ad quem natus
est: certē lubenter natant pisces, aues volant:
quia in id natę sunt. Solus homo in laborem na-
tus: laborem recusat. Tertio Dominus non in-
tratin gloriam suam: nisi passus, & seruus vult
gloriam ociosus. Quarto, Dominus iam admo-
uit aratro manum: an non impudentissimi ser-
ui est, ad mensam accumbere: suo Domino
terram sulcis aperiente.

Si patrem *familias dixerunt beelzebub.* Vide
quā eruditē Dominus ascē-
dat: minor est necessitudo discipuli ad magi-
strum: maior est serui ad Dominū suū: multo
verò maior domesticorum ad Patrem familiās.
Si ergo quia discipuli, nos laborare oportet:
multo magis quia serui: multo verò maximē
quia domestici. Secundo, Cum sub nomine do-
mesticorum, siue familiarium numerentur, ser-
ui, filij, & vxor: diuinē Dominus suos vocauit

domesticos. Vt intelligerent, se vno nomine: hu-
jus Dei esse seruos, filios, & sponas. Tertio, Nul-
la maior iniuria contra Christum dici potuit:
quā dicere dēmonium habes: dēmonium ve-
rò non quodcūq[ue]: sed dēmoniorum principem,
Quasi dicerent, omnis mali, ònisq[ue] peccati prin-
ceps es. Quare & infinite distas à Deo, qui om-
nis boni rex est. Quarto, intellige domesticos
Christi non solum esse vnum, cū Christo, vulga-
ri quadam vnione: sicut sunt reliqui domestici
hominum. Sed sunt vnum cum Christo, vt filij
cum Patre: vt vxor cum viro: vt membra cum
corpore: vt corpus cum capite: vt corpus cum
anima. Imō & maior adhuc vnio est: hæc enim
omnia separari possunt, eorūq[ue] vinculum dissol-
uitur tandem. At inquit Dominus: oro Pater, vt
vnum sint, sicut & nos vnum sumus. Vt. s. sicut
discedere mutuo nō possumus: ita nec ipsi à nobis
discedant. Ex hac explicatione, habes efficaciam
tertij argumenti: quę talis est. Si nos adeo vnū
sumus: quī fieri potest, vt ego patiar vobis non
patientibus: & vobis illęsis, totas ego iniurias
solus feram? Quinto igitur nota. Si Pater fami-
liās omnia potēs, hostes suos vicit, ferendo: si ip-
se omnia sapiēs: ita sapuit, vt victus vinceret: si
ipse omni modo bonus, eo bonus visus est: quia
passus fuit sit vt nos nullam aliam potentiam,
sapiētiā, aut bonitatem habere debeamus, ni-
si si à laboribus victi, labores vincamus. Demū
sexto nota. Cum Episcopus vicem gerat Chri-
sti quā erit absurdum, si minus sanctus sit, quā
discipuli sui? monstrum est, quod discipulus sit
maior magistro: ouis pastore: melior seruus Do-
mino: melior demum domesticus suo patre fa-
miliās. ò mores nostros! At verò licet ouis suo
se pastore maiorem agnoscat: nolit tamen eo ma-
ior apparere. culpa illius fuit, cum minor esset,
maiorem fieri voluisse: culpa etiam ouis fuerit,
si cum ex officio minor sit, maior videri velit.
Hinc enim nostrorum temporum hereses orta
sunt. Cum tamen dixerit Dominus: super cathe-
dram Moyfi sederunt principes: quę dixerint
vobis facite: secundum verò opera eorum no-
lite facere.

Nihil *occultum quod non reueletur.* Hoc (iux-
ta Marcum) hunc habet contextum:
nunquid venit lucerna, vt sub modio ponatur:
& non super candelabrum? nihil occultū quod
non reueletur. Quę verba hūc habent sensum.
Ego vos accendi, qui sum lux: feci: vt essetis lu-
minaria. Luminare verò duplex periculū habet,
& à se: siquidē illuminādo cōsumitur: & ab alijs.
Tum à vētis ipsum exagitātibus, tū à malis ho-
minibus: qui lucē extinguere cupiūt, ne sua ma-
la publicentur. Tum etiam à luminaris domi-
no: qui lucernam purgat, vt magis luceat. Imō
periculum habet ab infirmis oculis: si vehemen-
tior lux sit: quā debiles oculi vix ferrē queūt.
¶ Si igitur à me facti estis Soles, & vera mūdi lu-
mina, veraque luminaria, verbum vitę continē-

tia: cū

gelium iuniores: quam etate proelectos. Iuuenes enim minus commaculati sunt: minusque seculo assueuerunt. Senes vero duri effecti, & velut callo obducti, minus aperiunt cordis sui valuas, (quæ antiqua ferrugine, vix dimouentur,) vt Deus in eos ingrediatur. Quare non immerito dicitur: Iuuenes, & virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini: vbi bis iuuenes, sed semel senes nomen Domini laudant.

psal. 148.

¶ Secundo video efficaciam Euangelij: Non enim mirabile erat si Pater contra filium insurgeret: maior videlicet contra minorem. At quod filius, & maximè filia, contra matrem insurgant, ab eisque separentur: id non nisi summæ efficacitæ est. & quod nurus separetur à Socru: ac perinde separetur ab eius filio, sponsoque suo, an non id efficacitæ maximè est? Tertiò intelligis in negotio Euangelico, filium & filiam à parentibus non pendere. Videlicet, (quod Theologi mutare statum dicunt,) poterit filius repugnare Patri cum derelinquere: vt Euangelicæ perfectioni mancipare se possit maximè vbi annum decimumquartum vitæ pertigerit, scemina verò duodecim. ¶ Quarto iucundum est videre cur dicat Dominus: qui amat patrem, aut matrem: plus me, non est me dignus. & Lucas id exponens dicit: qui non odit Patrem, & matrem. Cur tu Domine qui charitas es, odium præcipis? Certe quia sicut Deus simul est amor, & odium: amor rerum bonarum, id est odium malarum: ita vult quemque nostrum, simul habere amorè eorum, quæ in proximis, aut in nobis bona sunt. odium verò eorum, quæ in proximis, aut in nobis mala fuerint. Vult ergo esse in nobis oculos quosdam: qui videant non vasa sed quod est in vasis. Si in vasis (quantumuis inimicis nostris,) est pietas, eam amemus. Contra si in vasis (quantumuis amicis & cognatis) sit malicia, eam detestemur. Si igitur in parente, aut in te, malicia est, eam odi.

non accipit crucem suam, & sequitur me non est me dignus. Primum aduerte si imponitur tibi crux, feras: si non imponitur, accipias. si enim non fers crucem, non es Christo dignus. Iam res grauissima offertur discutienda, quid sit ferre crucem? Christus Domine: cur facere præcepisti, quod tu ipse non præstitisti? Num tu quotidie tulisti crucem? Equidem eam semel accepisti, & ferre nequiuisti. Nam Cireneus ille tuam tulit crucem. Grauis ea questio est, in primis. Ad quam facile forsitan responderi possit. Præceptum esse, quotidie ferre crucem: id est quotidie animo esse paratum cruci affigi: si ita Christi gloria exigeret. Siquidem multa præcepta Christiana, ad hanc solam obligant animi præparationem. Vt est præceptum de pascendo, & fouendo inimico, & alia. ¶ Porro secunda responsio sit. Hic accipitur Crux pro Crucis mortificatione. Hæc explicatio est Apostoli dicentis. Semper mortificationem IESV Christi in corpore nostro circumferentes: vt vita IESV manifestetur in corporibus nostris. quasi dicat: quotidie

infra

239

Math. 27

Roma 12.

2. Corin. 4

crucem accipientes: in qua cum Christo morimur, sperantes cum ipso resurgere. Ergo is fert crucem quotidie: qui se quotidie mortificat. suas affectiones & voluntates negat. se ab hac vita terrena se iungit & cetera. Tertia responsio est: Qui propter crimen ducuntur ad suspendium, (si sapiunt,) nihil aliud curant: quam animam suam. vtpote qui breui exactam Deo dabunt vitæ rationem. diuitias, honores, delicias nec cogitant quidem. Vult ergo Christus nos horum, qui ad crucem feruētur statum imitari. vt toti de animæ nostræ remedio solliciti, nihil terrena curemus. Vt qui citò & exactè rationem vitæ nostræ simus daturi. ¶ Quarta responsio: Christus, velut facinorosus, (cum non talis esset) cruci propter peccata aliena suffixus est. vult ergo, vt quiuis nostrum crucem suam accipiat: cui se propter sua peccata configat. nemo est qui non quotidie peccet: nemo ergo sit qui non se quotidie puniat. Dum verò se punit, Christi se cruci configit.

¶ Sed quid moror, quinta responsio sit, te ipsum auocare à seculo te ipsum à seculo separare, id est crucem accipere, in qua mundus tibi crucifixus sit, & tu ipse mundo. Certe si Christi membrum es, crux Christi crux tua est. Accipe ergo crucem Christi. cogita te cum Christo esse. cruci suffixum. pudebit te totius mundi, credes nihil te habere cum mundo. Habes hanc explicationem ex Paulo dicente: IESVS, vt sanctificaret populum per suum sanguinem, extra portam passus est. exeamus igitur nos cum eo, extra castra, id est, extra ciuitatem, eius improprium portantes: quasi dicat: exeamus nos cum eo, crucem cum eo portantes: in qua crucifigamur & cetera.

Galat. 6.

Galat. 6.

Hebræ. 12.

¶ Secundo aduerte qui non fert crucem & crucifigitur, non est me dignus. Qui fert Crucem & mecum crucifigitur erit me dignus. Faceiat ergo Lutherus, qui non censet nos Christo dignos. qui que nost a opera non digna esse iudicabat. Dignus sane Christo, & eius gloria est, qui cum eo patitur: vt cõ glorificetur. ¶ Sed tertio aduerte, fieri posse vt quis accipiat Crucem, nec tamen dignus sit Christo. Quis ille quæris? Certe qui accipit Crucem, sed non sequitur Christum, non ambulans sicut ille ambulauit. ignem non habens in corde, quo suum sacrificium cremetur. sine igne siquidè non fit sacrificium. Nam neque Abraham filium sine igne sacrificat. Audi Paulum: Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam (en tibi Crux accepta) & charitatem non habeam (en tibi ignis detectus) nihil sum: quia non sequutus sum Christum, in cuius pectore, tatus ignis ardebat amoris. ¶ At qui Domine quis ego sum, qui te sequi possim? Cinis ego & puluis, ad malum pronus ab adolescentia. in o & verè malus sicut tu ipse dixisti. Præu habes cor præ omnibus. quomodo obo sequar te cuius viæ, exaltantur à viis nostris, sicut cælum à terra? Et vis me sequi te ad crucem, & non nisi cum amoris flamma? Planè non inuitatur ad hæc ex viribus nostris. Ipse qui præcepit: præcedit: & iubens

Roma 8.

Ioanis 2.

Genes. 22.

1. Corin. 13

Genes 18.

Genes. 8.

Luce 11.

1. Iac. 55.

Exo di. 13

iubens & fauens, & fouens. ¶ Hæc tua Domine lex est: qui crucem non vult, perdit animam, quã seruare volebat. At hominum mores nihil aliud curant, quã animam seruare: crucem repellere. tot sunt apotecæ vini generosi. tot delicata conuiuia. tot vestes pretiosæ. tot deliciarum inuenta. num hæc crucem sapiunt? Ve vobis qui nunc ridetis, quia flebitis. Ve diuitibus, quia habetis consolationem vestram. Ve his, qui ducunt in bonis dies suos. Ve his, qui in labore hominum non sunt. Ve iis, quibus non est ruina merceræ: neque transitus, aut clamor in plateis eorum. Ve iis, qui nunc rosas coronantur: & non est pratium quod luxuriã eorum non pertranseat. Sanè inuenerunt animam suam nunc: sed in fine perdent eam.

Luce 6.
Eodem.
Iob. 21.

Psalm. 143
Sapient. 5.

Qui recipit *Prophetam in nomine Prophetæ.* Video controuersum maioribus nostris: an recipiens Prophetam eo nomine, parem cum illo mercedem recipiet? Sed res est aperta. Merita ex charitate suum pondus habent. Si maiore charitate recipit, quã prædicat Prophetam: maiorem quã Prophetam mercedem recipiet. Si minore, minorem. Modo ne credas vnicam receptionem valere: vt multas prædicationes. Sed si quantum temporis vnus recepit, alter prædicauit.

CAPVT. XI.

Et factum est, cum consumas.

IOANNES IN VIN-
culis, Synagogam significat: sub rege tyranno & extraneo, velut vincitã, & captiuã. Videns porrò Synagoga vaticinium Iacob, non fore auferendum sceptrum de Iuda: donec veniret Messias: & videns eo tempore, iam illud sceptrum sublatum: intelligens propterea suum iam venisse Messiam: primum per Phariseos interrogauit Ioannem, an esset ipse Messias. nunc verò per Ioannem spiritu Dei actum, Christum an sit ipse, requirit. Mittit verò duos ex discipulis: vt in ore duorum, vel trium stet omne verum.

Genes. 49.

Math. 18.

¶ Audi nunc lector: Existimo, nullam vnquam fuisse in orbe quæstionem, maioris quã ista momenti. Expende cuncta. Qui interrogant, vicem habent omnium fidelium, præsertim Iudeorum, sub Herode tyranno vincitorum. Qui interrogatur Deus est. quod verò interrogatur summum negocium est: scilicet an is esset Deus qui videbatur homo? Finis verò interrogationis est: an per Christum sint eo tempore à rege tyranno eruenti vt & Messiam fidelitas recipiat, ab eoque rursus ipsa recipiatur. An non summa res

hæc erat? Sanè super qua totius orbis salus, velut in cardine versabatur. ¶ Ne verò existimes rem hanc minorem fuisse, quã depinximus, sci to: iuxta Mathæum, Marcum, & Lucam huic interrogationi inter fuisse magnas Iudeorum turbas. Ergo constitue magnum hominum theatrum: ibi Deum colloca. latentem tamè, & absconditum: fac te videre integrum populum à Christo perquirentem, an esset ipse mundi Seruator, tantopere mundo desideratus? Vt si esset, in Messiam, & in regem susciperetur. Iam videbis quanta hæc quæstio fuerit. ¶ Huic tantæ quæstioni Dominus, vt sapiens, respondit: non verbis aperitis: sed (vt ego existimo,) primum coram frequenti concione sermonem habuit, de regno Dei: quod iam pateret miseris, & inopibus: mox multis miraculis æditis respondit: Ite renunciate Ioanni, hunc quem audistis de regno Dei, deque Evangelio pauperum sermonem (fuerat enim sermo verbo vitæ dignus) tum etiam renunciate miracula, quæ vidistis (fuerant enim quæ non nisi à Deo effici poterant,) tum demum verba Prophetæ ei referte, quod scilicet cæci vident, &c. Vt planè habeatis firmiorem propheticum sermonem. Hæc Messiam, me esse loquuntur. ¶ Ne verò graueris lector audire testimonia quæ tacitè Dominus implicat Habetis (inquit Dominus) apud Isaiam: Dedi te in fœdus populi & in lucem gentium: vt aperias oculos cæcorum. En ego aperio oculos cæcorum. Ego igitur sum. Rursum Isaias: Deus ipse veniet, & saluabit vos: tum aperiuntur oculi cæcorum, aures surdorum patebunt, sicut sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. En videtis à me hæc oia fieri. Igitur ego sum. Rursum Isaias. In illa die, audient surdi verba libri: addent, mittes in Domino letitiam: & pauperes homines in Sancto Israël exultabunt. En videtis, mittes & pauperes Euangelizari, & ideo in Domino exultare. Rursum Isaias: Dñe, in angustia requisierunt te, viuent mortui tui, & interfecti tui resurgēt. En tempore hoc per me mortui surgunt. Rursum Isaias: Spiritus Domini super me: ad annunciandum pauperibus misit me. En, quid aliud enim ego annuncio, quã beatos esse pauperes spiritu. Rursum Isaias: Ecce ego mittā in Sion lapidem probatum, angularē pretiosum qui crediderit non festinet, ne scilicet offendat. Beatus ergo qui non fuerit scandalizatus in me. Hic enim lapis reprobatur ab ædificantibus. At iuxta Daniele lapis si percusserit statuam, eam comminuet. Beatus ergo qui in lapidē nō offenderit. Sanè quia lapis est, in terra iacet. Et ideo contemnitur. Sed quia est lapis de cælo missus, beatus qui in eum nō offenderit. ¶ Habes lector Christi responsum. Quod verò Ioannes, ex vinculis, nihil his addiderit: significauit, Synagogã voluisse potius, sub aliam regis captiuitate mori: quã suū regē recipere. Et quantū ego sentio, quod Ioannes velut dubi⁹ Christū interrogat: significat Synagogã semp de Christi veritate dubitabundã, voluisse

Luce. 7.

Aggei. 2.

Luce. 7.

1. petri. 2.

Isai. 43. 49.

Isai. 35.

Isai. 29.

Isai. 26.

Isai. 67.

Isai. 28.

Danic. 2.

voluisseque magis extraneis vinculis vinciri, quam sui principis libertate gaudere. Hæc sunt quæ de Synagoga in Ioannis persona mihi dicenda, occurrerunt.

Secundo contendere libet, Euangeliū hoc de ipso Ioanne verificare. Reuocandum ergo in memoriam est: id quod Lucas de Christo habet: proficiebat inquit Sapia, apud Deum, & homines. Quod Paulus etiam testatur, dicens. didicit (cum esset filius Dei,) ex his, quæ passus est, obedientiam. Vnde colligunt Theologi, Christum scientia diuina, & beata, & infusa, omnia sciuisse. ignorasse tamen scientiā experimentalī. Decebat enim intellectum eius non frustra esse: sed in humana scientia proficere. Eādē igitur ratione, Ioannes agnouit Christum scientia infusa, per reuelationem, sed hoc ipsum experimento nesciebat. Ac si ego ex aliorum verissima narratione, aliquem scire sum mum esse magistrum: vbi tamen eum viderem, rogarem, tu ne es ille magister illustis? Idque ego dicerem, exoptans videre insignem quam piā eius doctrinam. Et propterea Christus ad animum Ioannis, quo eius opera videre cupiebat, operibus respondit. Igitur in summa, vt arbitror esse errorem, dicere Ioannem de Messia dubitasse: ita arbitror esse verum, illum Christi opera, experimento discere voluisse.

Tertio vehementer placet rem hanc ad mores traducere. Ioannes significat gratiam. Cū igitur Ioannes est in vinculis, dubitare videtur. Quam verò multi pij in gratia existentes: dum sine vinculis sunt tribulationum: Christum ardent, prædicant, & exaltant. at cum in tribulationibus sunt, nutare videntur! Dauid in abundantia sua dicebat: nō mouebo amplius. dedisti Domine decori meo virtutem. At, vbi in vincula tribulationis coniectus est: inquit. Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus. Dauid ipse dicit: Populum Dei tribulationibus vinctum conuertit, & dies plenos in eis inueniri: dicentes, si est Deus in cælo aut si est scientia in excelsis. Et rursus: Mei autem pedes moti sunt: penè effusi sunt gressus mei: pacem peccatorum videns. Igitur cum est gratia in vinculis, dubitare de Christo solet. Quid tunc Christus? Sufficit tibi gratia mea, nam virtus mea, in tua infirmitate perficitur. quasi dicat. In tua cæcitate, lux mea monstratur. cæcos in tribulatione, ego soleo illuminare: & mortem illis tribuo, vt exsuscitem. humiliat enim Dominus, vt subleuet. Et demum, non nisi pauperes & afflicti, lætum Euangelij nuncium, digni sunt recipere. Dicit ergo Dominus ad desideria, & gemitus, & orationes Ioannis: Dicite ei ne desperet, ne dubitet. Ideo enim vincula passus sum: vt eum ab eis liberem: ideo cæcum feci, vt illustrarem: claudum vt sanarem. &c. Et beatus est qui in tribulatione non offenditur, nec subtrahitur. si enim se subtraxerit, non placebit anima meæ.

Quarto aliam explicationem audi: iuxta doctiores, Ioannes, donum significat. Porro inter dona, primum, & omnium aliorum radix donorum, est fides. Hanc multi Christiani, in vincula peccatorum coniciunt: Veritatem Dei in iniustitia detinentes. Fides ergo inter vincula peccatorum, facile dubitat. imo facile negat. Paulus est huius rei testis. Cupiditas inquit, est radix omnium malorum: quam quidam appetentes, errauerunt a fide: Profecto non est tuta fides, inter vitiorum catenas. Dubitans verò, incipit cogitare: num vera sint quæ credimus. His cogitationibus respondet Dominus: dicite fidei: sat esse ad fidei confirmationem, tot cæcorum illuminationem, mortuorum vitam, &c. O verò beatum qui non offendit in me. Quā enim fieri potest: vt superbus non offendatur in Christi humilitate? Auarus non offendatur in Christi largitate? Libidosus in eius puritate? Audi rem omni notatione dignissimam. Qui propriam voluntatem abiecit, in Dei voluntatem non offendit: Qui verò propriam seruat voluntatem, in diuinam offendat necesse est. non enim nostra voluntas diuinæ conformatur: Sensus enim & cogitatio hominis ad malum prona sunt. at malum necesse est, scandalum accipiat ex bono.

Expende nunc verba discipulorum Ioannis. quæ ego non aliter accipio, quam à Spiritu sancto dictata. *Tues*, inquit, *qui venturus, an alium expectamus?* Primum, illud *Expectamus*. docet Christum esse desideratum, & expectatum cunctis: non solum piis, sed & impiis: & omnibus creaturis. Cū enim omnia bonum appetant: necesse est appetant Christum: qui bonum omnium est. Sanè homines cupiunt suam fœlicitatem, quæ est Christus. & omnia reliqua, cum seruiant homini, cupiunt per hominem beatificari. omnis enim creatura ingemiscit, & parturit, adoptionem filiorum expectans. Videlicet cupiunt serui, in sui Domini beatitudine exhilarari. Secundo illud. *Qui venturus es.* Vbi duo aduerte. primum ex Felice Papa. Verbum venturus, est nota deitatis, vt supra mihi dictum est in illo verbo Ego veniam & curabo eum. Hoc enim verbum, veniam, respondet desideriis Prophetarum, dicentibus: vti nam disrumperes cælos, & descenderes. & promissionibus eorum dicentium: veniet & non tardabit. Rursus nota: hoc verbum, venturus, respondere illi promissioni, non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat qui mittendus est. ille mittendus, est idem, qui venturus est. Nec enim meritò, Græcis ponitur articulus emphaseos, cum dicitur: Tu ne es ille qui venturus est? Hoc demum aduerte: Sicut signum veri Messie fuit cæcos illuminari, mortuos surgere. &c. Ita signū veri prædicatoris, qui Christi loco prædicat hoc esse, si qui prius cæci erant nunc videt. Si prius surdi ad verba Dei, nunc audiunt si mortui peccata

Concilia
Trident.

Roma. 1.

1. Timo. 6.

Genes. 8.

Aggei. 2.

Roma 8.

Math. 8.

Isaie. 64.

Abacuc 2.

Genf. 49.

Lucæ. 2.

Hebrae. 5.

tribula

Psal. 29.

Eodem.

Psal. 72.

Eodem.

1. Cori. 12.

1. Regi. 2.

Hebrae 10

tui peccatis, iam viuunt, si deniq; vita pauperū, si vita crucis Euangelizatur. sed & scandalum esse multis iniquis, veri prædicatoris signum est.

Illis autem abeuntibus.

Videri cuiquam posset Ioannes, iniuriam irrogasse Christo: nunc interrogans an ipse esset: cum tā celebri testimonio, ipsum esse, prius fuisset confessus. Hanc iniuriam Christus deuorat, nō malum malo reddens: sed bonum potius, pro eo quod malum videbatur. Effundit ergo se Dominus, in laudes Ioannis. vt enim quem sanat perfectē sanat: sunt enim eius opera perfecta: ita quē laudat summē laudat. Apostolus dicit: Honore inuicem præuenientes. At Dominus non solum præuenit Ioannē in honore: sed & in benedictionibus dulcedinis. ponēs super eum coronā omni lapide pretioso pretiosiorē. Docemur ergo proximos nostros non parcē honorare: etiam vbi illi videri possent, nos inhonorasse: tum maximē cum ex honore fratris nostri, Dei resilit honor. Iam laudes Ioannis audi.

Quid exiit in desertum videre? Huius periodi sensus est. Quorsum ō viri existis in desertum? Si visuri arundines vento agitari: has videre licebat in vrbibus vestris. Si existis videre homines auro & gēmis nitentes, bysso & purpura vestitos, hos licebat videre in domibus regum. Quōd si animus vester fuit videre Prophetam, ego assero vobis: plusquam Prophetam est: imo maior omnibus mortalibus hætenus natus est.

¶ Expende nunc obsecro singula: Non est Ioannes arundo v̄to agitata. Planē omnes mortales, qui ex Adam nascimur, arundines sumus. Et vt verbis Dei vtar, sumus calamus quassatus. Dic te præcor, quē nam arundo tam facilē moueretur, quā Adam motus est? Adam ille arūdo prima, robustissima, & in loco amenissimo plantata. Arundinem igitur agnoscis, quōd si fortis, & integra arundo ita v̄to mouetur: quid nos, nō fortes arundines, sed quassatē? Quassauit enim nos peccatum illud: quod noster primus parens, suo & nostro malo commisit. Cū igitur omnes homines sint arundines, quas exagitat ventus: imo quas quassat quelibet aura: si Ioānes, Christo teste, vento nō agitur, habet ergo Ioannes grande gratiæ pondus: totas eius vacuitates plenissime complens. vt etiam si omnes ventorum furie ipsum velint commouere, minimē possint. Aduertis ne, quantus fuerit Ioannes? Quantum gratiæ habuerit? Quā non poterat cōmoueri? Quā esset omni vento superior? ¶ Secundō aduerte illud: in domibus regum sunt. Vbi ego intelligo, Ioannem esse præpositum cunctis regibus, cūctis principibus: quātum uis auro fulgerent & gēmis. Quasi diceret Dñs: Merito regum & principum postpositis audis, existis videre Ioannē, vtpotē q̄ est omni rege & p̄cipe videri dignior. ¶ Tertio illud: plusq̄ Prophetam. Siquidē Prophetam dicitur

videns: Ille verò plura in spiritualibus videt: qui maiore lumine gaudet. at Ioannes maius lumen quā alij omnes possedit: Vidit enim filium Dei, vidit Spiritum descendentem, & super Christum manentem. Vidit cælos apertos, audiuit Patris vocem. Num hætenus accesserunt alij Prophetæ? Sanē Moses loquebatur cum Deo, vt cum amico: sed non vidit eum. faciem enim eius videre nequiuit, sed tantum posteriora.

¶ Sanē alij Prophetæ testes sunt Christi ex auditu. audiebant enim aliquem Angelum in se loquentem, licet Spiritu sancto essent inspirati. Porro Ioannes oculatæ fidei testis est. Attende præcor: Ioannes assertur testis à Sanctissima Trinitate, dicente: super quem videris spiritum, ipse est. Assertur verò testis super re, omnium penitus rerum grauissima, id est, super Christi deitate. Et assertur, vt eius testimonio tota gens Iudæa credat. Et assertur vt vniuersa hominum salus, ex vnius hominis ore dependeat. Et tam idoneus testis visus est Deo Ioannes: vt etiam si totus mūdus velit ei inruere notam, non possit. est enim omni exceptione maior. & tam sanctus, est vt nec mundus nec diabolus eius possint auctoritatem labefactare. Iam audi Ioannem contra totum infernum, contra Romanos, contra Herodem, contra omnes Iudæos, Christum esse Messiam, & Deum testificantem.

¶ Ne verò Christus videretur, gratis quicquam asseruisse: testimonium assertionum suarum adduxit, Dei verbum per Malachiam, quo de Ioāne Pater dicit: Ecce ego mitto Angelum meum. Si Angelus ergo maior omni carne. Si Angelus ergo semper videns faciem patris. (quatenus homini fas erat in carne videre.) Angelus, inquam, non quiuis, sed ille meus. ego inquit mitto Angelum meum. Est enim Ioannes Angelus specialiter Patris, vtpote in quo Patris potentia monstrata est. quē enim potentia potuisset corda patrum antiquorum, in filios obstinatissime prauitatis conuertere? Vix sanē Christus impetrauit, vt corda maiorum in filios illos, qui erant gemina viperarum conuerteret. Ioannes preparat viam ante Christum, omnem vallem implens, omnem montem & collem humilians. aspera in viam planam, & praua emolliens in directam. profectō si singula hæc expendas, verē Angelum, & plusquam Angelum fateberis.

¶ Quid moror? Tantus erat Ioannes, vt Christus iuramento suo firmarit, Inter natos mulierum non surrexisset Ioanne maiorem. Et quia verbum Dei tantam habet efficaciam, vt ea quē non sunt faciat esse: ideo etiam si Ioannes omnibus maior non esset, hoc vnico Christi verbo maior reditus esset. Tantus erat Ioannes vt planē creditus esset Messias: & vt Messias esset susceptus: si se ille Messiam fingere voluisset. Et quod Christus nō impetrat à Scribis & Phariseis, vt Messias habeatur, Ioāni etiā nolēti ab eisdē offertur. Tātus erat Ioānes vt Christo necesse fuerit, asserere se esse

Ioānis. 2.
Math 3.

Exodi. 33.

Actoru. 7.
2. petri. 1.
Ioanis. 1.

Malach. 3.

Math. 18.

Luce. 7.

Isaie. 40

Rom. 4. 3

Ioan. 1. esse Ioane maiorē: ne minor esse crederetur. periculum. n. erat ne orbis crederet Ioannem esse Christo aut maiorem, aut non certē minorem. Quam verò animaduersè Dominus dicit: Inter natos mulierum, non surrexit maior. Quasi diceret: Omnes mortales ceciderunt, antequam ambularent. Multi verò ex ea ruina surrexerunt: sed nullus fuit qui primo ictu ex casu maior surgeret quàm Ioānes. Tanta enim fuit in surgente gratia vt Christum puer senserit, puer à virgine saluaretur. puer matrem faceret Prophetam. Vbi sciolus aliquis subolfaceret non dictum Ioannē omnibus mortalibus maiorem, sed inter omnes qui surrexerunt, neminem tempore resurrectionis surrexisse maiorem licet post resurrectionem fieri potuisset aliquis maior. Sed hæc subtiliora sunt quam Evangelica grauitas exposcat. Ioannes ergo inter eos qui surrexerunt summus. Ex quo loco sub aliorum censura, aperte colligo Virginem Mariam in peccatum originale non cecidisse, patet manifestè. Ioannes est maior omnibus qui ceciderunt, & surrexerunt. At non est virgine maior: Igitur Virgo non cecidit. Fateor, nescio hoc argumentum dissoluere.

Sed qui minor est in regno cælorum. Afferit se Christus in regno suæ Ecclesiæ minorem. Sed quæ nam huius causa? Primum quia si celsitudo cælestis, humilitate comparatur: necesse est futurum in cælo summum, esse in terra imum. Christus ergo statuit se in infimo loco: vt Pater, qui eū inuitauit: ascēdere eū faciat in celsissimum locum: Sed secundo, rem penetremus. Is planè minor est, qui peccatum habet. is igitur minimus, qui in peccatis est maximus. Cū verò Christus omnia totius orbis in se peccata suscepit. posuit enim in eo Deus iniquitates omnium nostrum: necesse est, vt minimus dicatur. Non. n. aliter existimandus est Christus: quàm vt quidā homo sine culpa sua, habens nostra omnia delicta. quā causa ipse cū dixisset, longè à salute mea verba delictorum meorum, addit: Ego autē sum vermis & non homo, opprobrium hominū, &c. Minimus ergo est, q̄ plus omnibus debet. nemo verò debere plus voluit Christo qui quæ non rapuit, exoluere voluit. Tertiò vocauit se Dominus minimus: quia reuera, in nullo mortalium maior fuit, quàm in eo humilitatis affectus. Virgo se ex humilitate ancillam vocat. Paulus se dicit: Abortiuum & qui non sit dignus vocari Apostolus. at quia in Christo summa erat humilitas: ideo se deiectissimum dicebat Quid enim non diceret anima illa sacra, tam sublimiter Deum videns? Quanto enim excelsius Deum vides, tanto te profundiorē conspicis. Quid non diceret sacra illa anima, tam copiosè ditata: quàm profundissimas gratias agens, minimam se fateri? Sancti enim coronas suas coram Deo deponunt, & in facies suas cadunt. Quartò Christus minimus, & ea ratione maximus. Siquidem Philone teste, ius regni inter Iudæos ad

minores natu filios pertinebat. Quia enim Dauid inter filios Isai minimus electus ad regnum est: ideo sanciuit minimum filiorum regem futurum, qua ratione Salomon regnum accepit. Horsum igitur Dominus dicit in regno, id est, in domo Patris minimum, vt ad quem regnum Patris spectaret.

A diebus autem Ioannis vsque nunc regnum cælorum vim patitur. Nescio: an hoc verbum laus sit Ioannis, an confirmatio eius dicti, quòd minor in regno maior esset. Aperiam quid in ea re intelligam. Hæc igitur Domini verba explicantur ab Apostolo: qui nihil ferè aliud vult testatius esse: quòd vsq; ad Christum vixerit, & regnauerit peccatum, mors, infernus, dæmon, lex mortis, caro nostra siue vetus noster homo. Abundauit enim tunc delictum: & regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen. erant enim omnia conclusa sub peccato. Porro à diebus, quibus Ioannes cepit prædicare pœnitentiam in venturum, imo in venientem agnum: ex eiusdem Agni præsentia & efficacia, cepit peccatum deseri. cepit mors mori, cepit pati morsum infernus. cepit dæmon pelli ex atrio suo. Cæpit enim prædicari regnum nouum, vita noua, & quia omnia noua placent, ceperunt homines, velut impetu facto, in eam nouitatem irruere: & velut violenter irrumperere. Confluebant enim ad Ioannem cuncti mortales. irruerunt etiam in Christum: vt nec comedere eis liceret. ideo dicitur regnū cælorum vim patitur, tot enim irruerunt auditori verbum Dei: vt ferè diceret valuas regni vim pati. nec enim domus capere poterat audientes, sed sublatis tegulis & tectis infirmi ad Christum inferebantur. Dignum verò est notatione, quod addit, *Et violenti rapiunt illud.* Certè qui viuide, & efficaciter recepit Deum intra se, ea opera facit: quibus adeò dignus cælo est: vt si eo defraudaretur, ei iniuria fieret. Tanto siquidem amore in Deum feruet, tam feruida fide credit, tam diligit inimicos, tam domat carnem suam, tanta mirabilia facit: vt iure suo dicas, ei cælum deberi. Vtpote qui non terrenus sit sed cælestis. Secundò memor esto eius verbi, quod in Isaiā habetur: voca inquit, nomen eius, accelera, spolia detrahere, cito prædare. Hæc nomina Christi sunt qui vix: triennio, ea festinatione prædatus est, & rapuit cælum: vt volare eum diceret, non ambulare. Ea igitur ratione, is in quo Christus est. ea festinatione operatur: vt putes eum semper vigilare, semper operari. Quòd si vigilat semper, prædam parat domesticis suis. ac ideo violentius sibi suæque naturæ est. Sed iam nunc tertio audi. Opera nostra quæ sunt arma militiæ nostræ ex se adeò sunt debilia, & inermia: vt nec terræ vim inferre possint. Porro cum armis Christi induuntur, potentia sunt ipsi cælo vim facere. Quia igitur, ex tempore quo Ioannes prædicauit, prædicauit & Christus: & ex eo tempo

Luce. 1.

Summ.

Math. 18.

Luce. 14.

Isaie. 53.

Psal. 21.

Psal. 68.

Summ.

Luce. 2.

1. Cori. 15.

Apoal. 4.

1. Regū. 16

Roma. 5.

Galat. 3.

Ioan. 7.

Osce. 3.

Marci. 6.

Luce. 5.

Isaie. 8.

Prover. 2.

ultim.

1. Cori. 10.

1. Sup.

17. 5. ca.

violenti.

1. Cori. 1. eo tempore factus est nobis iustitia, sanctificatio & redemptio, clarè fit: opera nostra operibus Christi dignificata, cælo, & Deo ipsi violentiam facere, & cælum rapere posse. Quarto demum intellige: Christi merita non solum fuisse coram Deo efficacia, ex lege amicitie: sed etiam ex lege iustitiæ. Ex iustitia siquidè meruit Christus suis mèbris salutem, gratiam & à peccato liberationem. Ut doctè ostèdit S. Thomas. 3. parte quæstio 40. artic. 1. Ergo à tempore Christi, qui volebant in gratiam & cælum intrare, violentè & ex iustitiæ rigore regnum capiebant. Exultent igitur mortales, quia si in cælum ingredi volunt: nõ solum ex misericordia, sed ex iustitia & violentia: cælum illis patet: non quod ipsi cælum suis viribus aperiant, sed quod ex viribus Christi velut violentè sit apertum.

Omnes enim Prophetæ & lex vsq; ad Ioannem. Explicat, quod modo dicebatur: perinde ac si diceret: In tempore legis, & Prophetarum erat status mortis, dationis, delicti, iræ: erat captius mundus sub lege, sub huius mundi principe. Iam hic miserie cessauit status: Cum Ioannes cœpit prædicare Agnum qui veniebat, finem cœpit habere delictum, mors, diaboli imperium, & inferni voracitas. Cœpit enim lex noua splendere, nouus orbis, & noua cœpit creatura. Ut igitur in tertio mundi statu, id est, in statu æternitatis, præcurreret Elias Christum iudicem: ita in hoc secundo statu, (quod est status gratiæ & Euangeli) præcurrit Ioannes in spiritu Eliæ, Christum Redemptorem. Et quia similis (licet non omnino eadem) est gratia futuri seculi, & presentis, ideo similis est (licet non idem) Elias Ioannes. Porro vocat Christus Ioannem nomine Eliæ. merito quidem: Cum enim plus possit gratia quam natura: si similis est in Ioanne, & Elia gratia, & spiritus, iure vocabis nomine Eliæ Ioannem. attolle enim oculos ex carne in spiritum. Et ubi est vnus spiritus, vnum idemque operans, vnum etiam vocare licebit. Iam cum his verbis videret Dominus explicatum esse, summum illud quod homines optabant, videlicet Ioannem præcurrisse, & eius Messiam aduenisse, in quem qui crederet, liber à morte, viueret: regnumque cælorum iam esse nostrum, & in ipsum nos vi posse inferre, clamat, & exclamat.

Qui habet aures audiendi audiat. O vocem dignam que animos nostros penetraret, quos si vox tam optata non penetrat, acerbissima inferni pœna penetrabit. Arrigite mortales aures vestras, percipite lætum quod vobis affertur nuncium: quod recepisse thesaurus est infinitus: abiicisse mors est infinita.

Cui autem similem estimabo.

Requens est pueris cupientibus ludere, suos æquales ad ludum prouocare. agite inquit, canamus. Quod si renuant, si canere non placet, dicunt, lamentemur. His pueris Dñs se & Ioannem, & discipulos confert. **Aperitur hinc pul-**

cherrimus campus, ad tractandas eas conditiones, quas Prædicatores, locum Christi & Apostolorum tenentes, habere debent. Sint primo pueri. Sedentes. In foro clamantes. Coequalibus suis. Lætitia, & lamentum. **Pueri sint:** imò lactentes, ut quod ex huberibus Dei, in oratione suxerint, id proponat bibendum auditoribus. **Pueri sint:** ut quod absconditur sapientibus reueletur paruulis. **Pueri sint & pusillus grex,** cui Pater velit regnum dare. O si hæc intelligerent Prædicatores. **Nemo fructuosè prædicationi idoneus est,** nisi qui spiritum pueri, & paruuli possederit. **Dauid nõ nisi puer,** & inermis, gigantem vicit: & quia ex humilitate se vicisse sciebat: ideo frequenter iactat: **adolescens sum ego,** & contemptus. **Tres illi non nisi pueri vocares ignis flammam,** in rorentem auram conuerterunt. **Samuel non nisi puer vocatur à Domino:** ut regat Israël. **Et Saul cum esset paruulus in oculis suis, accipit regnum:** quod cum superbire cœpit amisit. **Erigant Theologi cristas suas,** vibrent Retores fulmina sua. **Concrepent Philosophi argutias suas:** non nisi pueri sint prædicatores. **Si quidem apud Isaiam, vrsam & leonem puer paruulus minat,** & pascit: & non nisi puer paruulus super foramine aspidum, id est, peccatorum securè delectatur. **Secundò prædicatores sint sedentes.** **Exemplo Christi:** qui cœlebrem illam orationem sedendo prædicauit. **Non hinc corporalem selesionem requiras:** sed spiritualem de qua & philosophis dictum est: **anima quiescendo fit sapiens.** **Sedeat igitur, id est, placidis sit moribus,** mitigatis affectibus, maturo iudicio. **grauitate iudex,** autoritate magister. **Sedeat, ut qui merces in foro vendit:** qui ementes expectare, & rogare videatur: nõ fuger, aut festinare. **Tertiò prædicet in foro.** id quod supra admonerat, cum dixit: **quod dico vobis in tenebris prædicare super tecta.** **Tanta est doctrine puritas,** & integritas: ut nullum timeat, vel in medio foro, calumniatorè. **Imò verò hoc est spiritus Dei ingenium & ardor,** ut non contentus prædicare priuatim: **publica loca ad prædicationis fructum requirat.** **Sapientia enim clamat in plateis foris prædicat,** in capite turbarum dat vocem suam: **in foribus portarum profert verba sua.** **Et rursus: In summis excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,** iuxta portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur dicens. **o viri ad vos clamito.** **Si igitur Sapientia nunquam nõ est in foro clamitans:** planè & filij Sapientiæ qui sunt prædicatores, in foro esse cupiunt: ut huberiem sui laboris vsuram referant. **Quartò sint clamantes.** quia magnitudo zeli, circa Dei honorem vrit eos, & charitas ad proximum vrget eos. **videlicet, quia venter eorum dolet.** **Videntes enim ciuitatem Dei solam, plenam populo:** videntes infernum aperuisse animam suam, sine numero: **quid facient, nisi clamare?** **Quid ni clamet habes spiritum Christi,** cum Christus prædicando clamaret? **Clamabat, inquit, in magno die Sabbati.** **Et rursus hæc dicens clamabat: qui habet aures audiendi**

Hebre. 2.

sapien. 7.

Psal. 8. & Math. 21. & 1. Cori. 2.

Luce. 12.

1. Reg. 18.

Psal. 118.

Daniel. 3.

1. Reg. 3.

1. Reg. 17.

Isaie. 11.

Math. 5. 6. 7.

Math. 10.

Prouer. 2.

Prouer. 8.

Psal. 68

Ieremi. 4.

Trenor. 2.

Ioan. 7.

Luce. 8.

audiendi, audiat. Clamat planè si homo est, qui videt alienam domū a latronibus defodi. Qui videt domū proximū succendi: qui videt amicum proximum esse ruine: qui videt ciuitatem tradi in manus inimicorum. Quinto clamēt cœqualibus suis, id est habeant amorem fraternitatis. Vt quanto maior es, hoc magis te humilias. Et quanto te precedere vides: tanto te magis ministerio addictum existimes. Cœquales tibi sunt auditores: quia filij, heredes Dei, & coheredes Christi. Cœquales tibi sūt in vno Deo, vna fide, vno redemptore, vno pretio sanguinis, vna aqua baptismi, vno Eucharistiæ cibo. Hęc validiora sunt, vt te fratribus æquent: quā te subleuare possit generis claritas, opum abundantia, officij celsitudo. Sed frustra hęc Episcopis canas. Sexto: cantent, & lamententur. Sit prædicator alter Prothæus, in omnem se formam conuertat. Quos amoribus & blanditijs pellicere nequit. minis, & terroribus aggrediat. Vt quos amor non prouocat, gladius extereat. Sanè cepit Paulus mutare vocem suam: & cum seruis seruus est: cum liberis liber, omnibus omnia fit, vt omnes lucrificat.

Eccli. 3.

Iuca 23.

Roma. 8.

Ephes. 4.

Galat. 4.

1. Cori. 9.

Annuntiam tuam in manu abscondit

Coloss. 4.

¶ Sed certè prius proponat auditoribus cantica, lætitiā, amores. In hęc enim maximè natura propèdit: hęc filiorum sunt: hęc amicorū. Quod si mali serui esse volunt, amoribus succedant verbera. ¶ Attentè verò Lucas dicit: Cantauimus vobis tibis. Qui enim canit tibia, ore canit, & manu spiritum efflat, quem inflat: nec id satis. Sed modulare cantū audientium aures demulcet. Igitur qui canit prædicās, manum tibiæ, id est, operi admoueat. Spiritū charitatis ex visceribus efflet, & modulatè, id est, sapiētèr prædicet. Vt eius sit sermo sale conditus.

¶ Rursum attentè lege: quod functionem prædicatoriam, & auditorum vitam, ludo puerili Dominus comparauit. Quia quæcumq; in hac vita contingunt, similia sunt ludo. Breuissimè siquidem finiuntur, puerilia sunt hęc nostra: Sūt quæ succedunt æterna. Hic ergo pueritia, hanc sequetur ætas perfectæ. Hic ludus, quem sequetur ipsissima veritas. ¶ Demum aduerte. Si

Loannem, virum omnibus numeris absolutum, hominum vesana rabies demoniacū dixit: quænam sanctitas hominibus placere poterit? aut quæ vita tam pura poterit esse à morsibus tuta?

Dignum verò expensione fuerit: cur Dominus laxè vixerit, & occasione dederit malis hominibus, eum voracem vocandi? Primum, quia in cœlo vixerat Deus, regalibus assuetus delicijs: & facilè est assueta tenere. Secundo: Quia Deus ipse videbat eam humanitatem, quam sibi vnierat, omnibus delicijs dignissimam. Tertio: Quia ieiunium in titulum est contra vicia à quibus Christus erat alienissimus. Quarto: Quia alioqui Dñs, qui omnia suauiter disponit, sibi summam vim intulisset. Iter agebat Dominus, circuens castella: profe-

Math. 9.

rebat suos sermones in longum: curabat hominum languores: secretò multis consulebat. Hic tantus labor sine mediocri cibo, ferri nequibat. Quinto: Eare significabat lætitiā animi sui, & lætitiā Euangelij, & regni futuri. Planè despō. sabatur noua ecclesie, cui temporari ieiunium inopportunum est. Sexto: Christus circuens omnem locum, edebat vbi inuitabatur. Est verò grauis inuitantis molestia, si inuitatus nimis abstinereat. Quæ enim parauit, cuius erunt? Septimo: Ea ratione ostendit debitum esse Prædicatori omne deliciarum genus. Carnalia enim merat qui ea spiritualia seminat. Octauo: Si abstinentissimus esset vix crederetur homo, qui tāta miracula faciebat: si non comedisset. Nono: Destruxit Phariseorum fastum: qui totam sanctitatem in ieiunijs collocabant dicentes. Ieiunabis in sabbato. Decimo, Normam dedit prædicatoribus Euangelicis: vt post ieiunium deferti, & post laborem prædicationis non vereatur, non nihil corpori indulgere.

Math. 4.

Ioan. 3.

1. Cori. 9.

Luce. 18.

¶ Quod verò dixerūt Iudæi, *amicos publicanorum*. Docet prædicatores, debere sibi familiares habere publicanos, & mercatores. Vt multis multorum necessitatibus quæ contingere solent, occurrere possit: & reuera mercatores isti facile appropriant Euangelio: si non vita nimis stricta, certè manu larga. Vbi aduerte: Christus paruulos amplexatur, pauperes in Apostolos deligit, publicanos amat. Nunquam hos principes, nunquam scribas, nunquam phariseos dicitur amasse. Gloriam hi hominum quærunt, quod vehementer Dominus abhorret. Facilius illa se inclinat maiestas, vbi est opum & rerum humanarum egestas. Quod subdit. *Iustificata est sapientia*. Planè iusta videri potest, quæ salutem nostram adeo quæsiuit, ac si sua esset. Nos verò repellimus, ac si inimici esset. Quid viro tam sancto dici contumeliosius poterat, quàm esse vini & cibi voracem? quod non erat verum magis quàm quod Ioanni obieiebant: videlicet: quod haberet demonium.

Marci 9.

Math. 10.

Ioan. 8.

Ve tibi *Corozaim*. Horrèdum est ve, quod pius Christus intonat. Placet verò mihi, per Corozaim sapientes intelligere. Et per Bethsaida, diuites, & per Capharnaum, deliciosos, vt retulit Rupertus. Quis igitur non expauescat, audiens ve sapientibus, diuitibus, deliciosis: sed cur his ve? quia si in gentibus factæ essent virtutes, quæ in illis penitentiam egissent. Certè sat grandis virtus est, sapientem Theologum esse. Sat grandis, diuitem esse Christianū. Sat grandis, omnia tibi prouenire iucunda, Cur ergo hęc factæ in te virtutes non te ad Dominum amandum pellexerūt? Quod si has virtutes in te factas contemnis, certè contemnere non potes alias multo maiores, licet obscuriores. Quoties audisti verbum Dei? quoties afflatus interioris fuit? quoties sensisti te à Deo vocari? quoties sacramenta ecclesiastica sumpstisti? Has virtutes

1. Cori. 9.

1. Cori. 9.

1. Cori. 9.

1. Cori. 9.

res, & priores quæ ad cælum te vsque exaltabât: hæc inquã infinitum tibi tormentum parient. **Sapient. 8.** Exiguo enim conceditur venia, sed potè res potenter tormenta patiuntur, & fortioribus fortior instat cruciatio. Certè delicijs addicti, non poterunt non sentire pœnam eo maiorem, quo carnem habuerunt teneriorem. **Sapient. 6.** ¶ Non te lector prætereat verbum Domini, olim, inquit, in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent. Vbi sunt ergo qui dicunt, ad pœnitendũ non requiri dolorem: sed sat esse vitæ nouitatẽ? At ex Dominico ore audis: pœnitentiam fieri in cilicio & cinere. Vt per exteriora hæc signa, cordis intimus dolor significetur. Vt enim exultatium erat caput vnguento linire, & corpus veste festiua vestire: ita dolētium erat pro vnguento, cinere caput respergere, & pro blanda veste cilicio amiciri.

In illo tempore: respōdēs.

Res est omni consideratione dignissima: cur tam insolita verba Mathæus nunc scribat, dicens: In illo tempore, & respondens I E S V S, cum nullus esset interrogas. Et item. Cur tam nouè, Christus dicatur exultare, cum confessionem hanc pronunciat? Neq; enim (arbitror) locus est alius: vbi exultasse Christus memoretur. Dicam quod occurrit: Ante hanc confessionem exprobrauit Christus Corozaim, Bethsaidæ, & Capernaõ: Et vt existimo, exprobrâs his tribus populis, in eis exprobrauit, & reiecit Iudaismum: vt qui non cognouit tempus visitationis suæ. Et apertissimum est: eandem fuisse causam reijciendi Iudaismum, quæ erat reijciendi tres illas ciuitates.

¶ Porro ex Apostolo nouimus: quod delictum, Iudeorum, fuerit diuitiæ mundi: & diminutio eorum, fuerit diuitiæ gentium: & amissio eorum, reconciliatio mundi. Igitur reijciente Domino Iudeos, incipiebat mundi reconciliatio: incipiebat mundi salus, & redemptio. Et vt apertius dicam: Reiecto sacerdotio iudaico, reijciebatur lex vetus: & incipiebat noua lex, nouus rex, nouus grex.

¶ Meritissimè ergo Mathæus dicit: In illo tempore, Videlicet in illo tempore, quod erat finis antiqui sacerdotij, veterisq; legis: & erat principium status gratiæ, legis vitæ, & spiritus: in illo tempore quo aperiebantur diuitiæ cœlestes, quo subijciebantur dæmonia discipulis, quo sanabantur hominum languores: & potissimè gratia dabatur hominibus, in illo tempore respondens I E S V S.

¶ Cui verò respondeat queris? Audi prius Patrem apud Isaiam loquentem cum Filio. Parum inquit mihi est, vt conuertas reliquias Israel: dedi te in lucem gentium. Cum igitur hoc loco, & hoc tempore Israel abijcitur: necessario Pater dat filium in lucem gentium, & salutem populorum. Patri ergo filium statuente, in lu-

cem & salutem orbis: filius respodet, & gratias agit. ¶ Quod si profundius spectes: intelliges hanc salutem gentium, & mundi reconciliatorem vehementer à prophetis petitam, imò à toto mundo expectatam. Videor enim mihi videre tunc, mundum summis votis à Deo Patre postulantem adoptionem filiorum per Christum. Huic ergo tam instanti petitioni: respondet Christus, iam se adesse: & ideo gratias agit Patri: qui tempus tantopere exoptatum iam attulisset. ¶ Cum igitur hoc tempore quo primum reijciebantur Iudei, videret Christus modica Iudeorum iactura, diuitias in orbem effundi: meritissimè exultat in Spiritu sancto. Quæ enim poterat esse gaudendi ratio, nisi mundi reparatio, & reconciliatio: cœlorum apertio: inferni dānatio, peccatorum remissio? Christus erat grauissimus, hæc illi iusta exultandi causa, & fors alia nulla. Audi ergo eius lætabundam confessionem.

Confiteor *tibi Pater Domine cœli & terræ.*

¶ Quia sicut in cœlo reiecisti eos angelos: qui sibi sapientes videbantur, & elegisti angelos illos, qui toti vt paruuli, ad te vt Patrem accurrerunt: ita & in terra nunc reijcis Iudeos: qui se putant magistros infantium, duces cecorum, lumina eorum qui in tenebris sunt, eruditores insipientium: eligis verò nouam paruulorum gentem: qui toti à tua volūtate, vt infantes pendeant. ¶ Arbitror enim ea causa Christum meminisse cœli, & terræ. Vt eiectio, electioq; illa, quæ tunc nouè fiebat in terra, responderet illi quæ facta fuerat olim in cœlo.

¶ Rursum existimo Iudeos de lege sua gloriosos, hic à Domino vocatos sapientes, & prudentes. Christianos verò, vocatos paruulos: eorum enim solum est regnum cœlorum. Ex quo planè infertur. eum qui sibi sapiens videtur, quiq; nondum stultus factus est, vt sapiens fiat: non militare sub vexillo paruuli Christi. Sed spectare potius ad Pharisaismum, imò ad Luciferi factionem. Vita enim Christiana vita humilium est, paruulorum est, infantium est & lætentium. Ex quorum ore perficit Deus laudem suam. Nisi enim conuersi efficiamur vt paruuli, non intrabimus in regnum.

¶ Vnde apertè habetur quæ causa exultauerit Christus, videns Patrem suum reuelatum hisce paruulis. Certè quia hi paruuli videtes se, ad hæc mysteria vocatos, effundunt se totos in amorem, & laudem Dei: qui eos vocauit ad cœlestia regna. At sapientes non ita laudassent. Iam paruulus, & pauper, vbi ditatus est, & vbi thesaurum reperit, cautè conseruat. Diues facile consumit. Ita Christianus paruulus thesaurum luminis diuini arctissimè custodit: quem sapiens facile despicit. Et tandem in hac re sequutus est Christus homo, hominum morem: qui facilius afficiuntur in miseros, & deiectos: quàm in superbos, & opulentos. Ideò gaudet videns

Genes. 49.

Roma. 8.

Ad Rom. 2.

Math. 19.

1. Cori. 9.

Ioan. 12.

Math. 19.

1. Thes. 2.

vidēs opes Patris in paruulos effusas.

¶ At non est silendum, cur Dominus dixerit. Abscondisti hæc, cur non dixit, abscondisti hæc opes, hoc lumē, hunc thesaurum? Certè quia tāta sunt illa, quæ Pater abscondit sapientibus, & reuelat paruulis: vt nullo nomine vno nominari possint. Sunt illa, lux, sol, cælum, ignis, aqua, vita, cibus, potus, opes: & tandem sunt omnes thesauri: igitur nullo vno nomine nominari queunt. Erit ergo illis silentium laus. Ille igitur nominare potest, ea quæ paruulis à Patre reuelantur in terra: qui nominare potest ea quæ sanctis cōmunicantur in cælo. At quæ in cælo dantur, nec oculus vidit, nec auris audiuit: igitur nec oculus vidit quæ paruulis dantur in terra: Quæ enim his dantur in terra, eiusdem, ordinis sunt: cum ijs quæ eis dabuntur in cælo.

1. Cori. 2.

¶ Fateor à Salomone hæc dona nomine sapientie fuisse donata, nomine item sensus: & nomine spiritus sapientie, cum dicit: Optaui & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me spiritus sapientie. Sed vide quid addat: venerunt mihi omnia bona cum illa. Igitur hæc sapientia est omnia bona: & est innumerabilis honestas: & est infinitus thesaurus. Merito igitur Christus nullum nomen huic thesauro, his infinitis opibus indidit. Textus.

Sapient. 7.

Ita Pater *quia sic fuit placitum antete.* Iā nūc intelliges causam, quare Christus Patrem suum, Dominum cæli & terræ vocarit. Domini enim est facere quæ vult. An non, inquit, possum quod volo, facere? Quia Dominus est, ideo reiecit quos vult: & deligit quos vult. Paulus querebat, cur Esau Deus odierit: Iacob verò elegerit, quare Israelem reiecerit, gentes verò assumpserit? Respōdit: Quia figulus habet potestatem, ex eadem massa, aliud vas facere in honorem: aliud verò in cōtumeliam. Hæc Paulus. Sed multo altius eidem quæstroni nunc respondet Christus, eo reiecit quosdam, delegit verò, alios quia Dominus est cæli & terræ: & ideo facit quod est placitum ante se. Figulus enim facit quæ alij iubent. Deus facit, quod sibi placet. ¶ Et eleganter textus Græcus dicit. Ita pater, quia sic fuit benè placitum ante te. Eo enim quod ita placet, ita etiam benè placet. Nō enim aliunde res habent, vt bonæ sint: quàm quia Deo placent. Nam sapienter Paulus: vt sciatis quæ sit voluntas Dei bona. Si enim voluntas Dei est, bona est. Nolit igitur perscrutari altius animus noster, quàm Christus definiuit magister noster.

Math. 20.

Ad Rom. 9.

Ad Ro. 12.

¶ Iam cum Christus videret nouum regnum inchoari, nouos ciues deligi. Videretq; se huius regni principem constitutum, dicit.

Omnia *mibi tradita sunt. Et nemo nouit filium.* Sanè communis confessio est, omnes homines appetere fœlicitatem. Est verò fœlicitas, status omnium bonorum. Igitur mortales si statum omnium bonorum summis vo-

tis expetitis: en omnia mihi tradita sunt. Nullus alius ergo ea vobis dare potest: mihi enim tradita sunt. ¶ Iam communis Theologorum sententia est, fœlicitatem consistere in cognitione. Quod si Theologis diffidis, Christum audi. Hæc est vita æterna: vt cognoscant te Patrem, & filium tuum. Igitur o homines si fœlicitatem concupiscitis: hæc verò est cognoscere Patrem & filium: Iam scitote me solum hanc cognitionem vobis præstare posse. Patrem enim & filium, solus filius potest reuelare. Merito ergo statim subdit: Si mea sunt omnia bona quæ vos queritis, si solus possum reuelare vobis patrem & filium (quæ vestra fœlicitas est) VENITE ergo ad me. ¶ Nota cur dixerit, Patrem nemo nouit nisi filius. Certè per naturam cognoscitur Deus, & etiam per legem. Sed per naturam cognoscitur cum mille erroribus: Et per legem cum mille figuris, & vmbis: qui igitur certò & apertè reuelat, solus filius est. Docuerunt Philosophi Deum: sed vide quàm fallaciter: docuit lex, sed vide quàm figuratè. Dices: An non & Spiritus sanctus reuelat Patrem & Filium? Planè: Sed spiritus nihil aliud docet, quàm quod filius reuelauit. Sugeret enim quæcumq; dixerit vobis. Ea enim omnia quæ spiritus in concilijs definiuit, ex ijs quæ in Euangelio Christus reuelauit, robur suum ostendunt. Venite igitur ad me omnes qui naturaliter scire desideratis, & ego vobis reuelabo Patrem & eius filium.

Ioan. 17.

Ioan. 14.

¶ Pulsas forsitan, cur priori loco dictum sit: Omnia mihi tradita sunt? Certè quia hominum appetitus scientiam postponit diuitijs. Igitur si placent vobis omnia bona venite. Vbi nota: Humanitas Christi habet omnia bona, & ei tradita sunt. Cum enim accepit esse diuinum Verbi æterni: simul cū eo accepit omnia bona Verbi. Necessariò enim, accipiens esse hypostaticum Dei, accipit omnia quæ possidet Deus. Ergo pariformiter: qui recipit esse Dei per gratiam, recipit etiam (suo modo) omnia eius bona. Sicut qui recipit esse diuinum per gloriam, recipit etiam omnia bona. Sicut ex aduerso: qui amittit in inferno hoc esse Dei, recipit omnia mala. Et ex consequenti, qui amittit Deum per peccatum mortale, etiam recipit omnia mala. Hæc verò non solum spectantur ab ingenio: sed ferè conspiciuntur experimento. Ea enim anima quæ coniecturis quibusdam se Deo videt vnitam, eum suum statum nullis mundi bonis cōmutabit. Cur ita? quia sicut Christo tradita sunt omnia bona: ita & per Christum illi anime eadem tradita sunt. suo cuiq; tamen modo.

Sapient. 8.

¶ Ergo venite ad me omnes qui laboratis, & ego reficiam vos. Primum spectato: Hunc esse primum locum, in quo Christus omnes inuitat ad se: & ferè sensus est: Deus vester sum, venite ad Deum vestrum. Fons sum aquæ salientis in vitam æternam: venite ergo sitientes ad a-

Isaic. 55.

n ij quas

Isaic. 2. quas. Mons sum preparatus in montium om-
nium vertice: venite vt ibi doceamini de vijs
Isaic. 11. Dei. Signum sum eleuatum in nationes, veni-
Isaic. 25. te ad me profugi. Ego mons, in quo fit con-
uiuū pinguium, vindemię medullatorum: ve-
nite ad edendum. Ego fortitudo pauperi, spes
à turbine, vmbraculum ab estu, venite vt pro-
tegimini. ¶ Atqui ò princeps Christe, vocas
omnes, omnibus promittens refectiōem: vi-
de quid pollicearis. Sunt enim hominum ma-
la innumera quibus torquentur: quomodo tu
illis omnibus medeberis? Planè nemo nisi Deus
verbū illud, verū facere potest, nemo enim nisi
De⁹ oēs reficere valet: ille. n. reficere pōt, qui &
facere. Locus ergo apertus quo Christus se Deū
protulit hīc est. Solus enim Dei est ex omni tri-
bulatione liberare. Sed Christus se verum di-
xisse olim probauit, sanās omnes languores cor-
poris, per quos languores significantur & ani-
mæ. Probat etiam, quotidiano ferè experimē-
to. Nullus enim in quacumq; tribulatione, ve-
rè ad eum accessit: quin sui laboris, & languo-
ris attulerit medicinam.

¶ Sed attende vocat Dominus non omnes: sed
laborantes & oneratos. Felix ergo & labor &
onus: per quę ad Christum aduocamur. Sunt
certè quidam, qui laboribus murum fece-
runt, qui in labore hominum non sunt, quo-
rum sunt promptuaria plena, eructantia ex
hoc in illud, qui dixerunt vt affluant delicijs &
fruantur bonis. Hos non inuitat Dominus. ò
miserum ocium, miseramq; negligentiam: quę
à vera requie homines separat. Sanè si labor,
& onus vasa sunt, in quibus refectio Christi fe-
renda est: ego equidem onus volo, & laborem.
Illa enim refectio vt à Deo, diuina erit: ac ideo
longè potentior ad exhilarandū, quàm sunt o-
nus & labor ad affligendum.

Tollite *iugum meum super vos.* Non adeò fa-
cile est nosse quod nā sit hoc Chri-
sti iugum, hoc eius onus? Nescio an dicere au-
deam: onus & iugum, esse amorem & dilectio-
nem? Certè si iugum significat legē, Lex Chri-
sti est amor. Hoc enim est mandatum meum:
vt diligatis inuicem. Quin etiam si Christus nō
id dixisset, Paulus tamen admonuit: eum qui di-
ligit, vniuersam legem implese. Igitur iugum
& onus Christi amor est, teste Augustino qui di-
xit, amor meus, pondus meum. Ex quo iam in-
telligitur iugum esse suaue: quid enim amore
suauius: quid etiam leuius? iugum tamen esse,
& onus sentit: qui amat. ¶ Quod si iugum li-
bet ab onere secernere: auderem dicere, onus
Christi esse Christum, esse Deum ipsum. Audi
Apostolum, pretio estis empti, portate igitur, &
glorificate Christum in corpore vestro. Chri-
stus ergo est onus, quod Christianus portat: &
quia onus hoc reuera grauissimum est: ideo psal-
tes ad ipsum ferendum animat dicens. Viriliter
age, confortetur cor tuum, & sustine Domiaū.

Sanè cum mali sumus, onus Deo sumus: & o-
nus adeò graue, vt ipse dicat, laborare me fecistis
in iniquitatibus vestris, laboraui sustinēs. Por-
rò cum boni esse incipimus, Deus est nobis one-
ri. Audi Iob dicentem: semper enim quasi tu-
mentes super me fluctus timui Deum, & pon-
dus eius ferre non potui. Cur ergo, si Deus no-
strum onus est, leue hoc onus asseritur? Certè
quia amor facit ipsum leue. Nec esse potest ni-
mium graue pondus, quod vires præbet ferenti.
Quodq; pro ferentis viribus, se humeris no-
stris suspendit. ¶ Sed non est silendū cur Do-
minus dicat iugum meum suaue est. Certè non
est natura iugi, vt vni soli apponatur. Si iu-
gum est, duos grauare debet. Quis est ergo ille,
qui mecum iugum portat? Audeo & hoc dice-
re, Christus ipse est iugalis noster, qui iugū fert
nobiscum: nobiscūq; laborat. Audi Salomo-
nem in ea elegantissima oratione, quā sapien-
tiā (quę verbum Dei est) à Deo petiuit. Mit-
te inquit sapientiam de caelis sanctis tuis: vt me
cum sit, & mecum labore. Audis ne sapientiam
cum Salomone laborātem, quasi que iugum cū
illo ferentem? Quin & Paulus dicit, præ omni-
bus laboraui, non ego: sed gratia Dei mecum.
Gratia verò Dei licet sit habitus quidam infu-
sus animę, ille tamen non laborat: nisi Christo
eius gratię autore laborante. Ergo Christus
cum Paulo laborat, iugumq; fert cum eo: nescio
an pari, an verò maiore quàm Paulus nisu.
¶ Iam si Christus iugum nobiscum portat: non
potest non esse leue iugum, quod partim à tam
robusto boue portatur. Et si pondus graue est:
non potest non esse leue: quod à viribus tam gi-
ganteis sustinetur. ¶ Vide verò quod inquit:
tollite iugum meum super vos. Non dicit su-
per humerum vestrum, aut collum. Sed super
totos vos. Nulla enim in Christiano pars esse
debet, à iugo & onere libera: Si enim offende-
rit quis in vno, factus est omnium reus. Ergo
qui iugum à se in vno abijcit, in toto se putet
abiecisse. Rectè David onus super se totum
sentit, cum dicit. Omnia ossa dicent, Domine
quis similis tibi: quia videlicet Deū super om-
nia ossa gerebat. Et rursus: benedic anima mea
Dominum, & omnia interiora mea nomen san-
ctum eius. Laudabant omnia interiora iugum,
quod ferebant.

Discite *à me quia mitis sum & humilis.* Quid
Domine te mitem dicis? an non tu
es Deus vltionum? an non rogat David, Do-
mine ne in furore tuo arguas me: an nō tu es qui
inebrias sagittas sanguine, cuius gladius deu-
orat carnes? Iam si tu fateris, gloriam tuam te
alteri non daturum, cur fateris te humilem esse?
quid habes quod humiliet te? Ad hoc sub censu-
ra dictum velim. Non credo Christum simu-
latè, vel fictè mitè, aut humilem: sed in spiri-
tu & veritate. Causa verò quę eum humilia-
bat hæc erat, Christus non est intelligendus vt
priuatus

Isaic. 43.

Isaic. 1.
Ierem. 6.
Iob. 31.

Sapient. 9.

1. Cor. 13.

Iacobi. 2.

Psal. 34.

Psal. 102.

Psal. 93.

Deuter. 32.
Isaic. 42.

priuatus aliquis homo. Sed vt homo omnes homines comprehendens, & omnium hominū vicem gerens. Quare erat homo omnium hominum peccata sustinēs. Posuit enim Pater super eum peccata omnium nostrum: & ideo ipse dicebat longè à salute mea verba delictorum meorum: peccata nostra sua esse asseuerans, & pro nostris peccatis pœnam se luiturum promittēs. Meritò ergo humilem se esse fatebatur: & qui non homo esset, sed opprobrium hominum, & abiectio plebis. At qui ita se abiicit, mitis necessariò est. ¶ Porro qui à Christo hanc humilitatem & mansuetudinem, cum amoris iugo didicit: planè requiem animæ suę inuenit. humilis enim amor thesaurus est, & requies.

Isaie 53.

1. sal. 21.

Psal. 21.

Apocal. 2.

CAPVT. XII.

In illo tempore, abiit Iesus.

IVSTE MATHÆVS, hęc hystoriã in cepit, hoc modo: In illo tempore. Vt enim capite præcedenti videns Iudaismum rejici: & nouum regnum inchoari, dixit: In illo tempore, respõdēs IESVS,

&c. Ita & nunc: vidēs legem veterem antiquari, nouam nasci: veterem obtenebrari, nouã splendere, ait. In illo tempore: in illo inquam tempore morientis legis, nascentis Euangelij. Quasi morientis Rachelis & nascentis Benjamin. ¶ Et hęc vera causa est cur corrixentur Pharisei. Si enim attentè discutias, frequenter Dominus operatur in sabbato. Pharisei verò vsque ad rabiem pugnant pro sabbato. Cur ita? Certè quia nulla res ferè adeò præcipiebatur Iudeis, vt sabbatum. Quòd si sabbatum violare licet, totam legem violare licebit. Ergo ex sabbato tota lex ferè pendeat. Ideo Dominus legem antiquare volēs, sabbatum antiquat. Pharisei verò, pro sabbato: vt pro tota lege, decertant: ne eis tota lex eripiatur.

Exod. 31.

Ezech. 31.

Isaie. 58.

Ezech. 34.

1. Cori. 10.

Jerem. 23.

Ezech. 34.

¶ Ergo Domine, si sabbatum violās, totum statum Iudaicum violare contendis: fortissimas te rationes cõtra legis propugnatores oportet adducere: quibus legem, & legis patronos deijcias. Prima ergo ratio sit, Dauid cum suis, violauit panēs propositionis. Idq; sacerdote volente: Planè id erat signum venturum alium verum, & genuinum Dauidem, qui esset legem violaturus: Quę enim Dauid ille prior fecerat, figura fuere, eorum quę à secundo Dauide erant faciēda. Violauit legem ille prior: violat & posterior. Cur ergo vos repugnatis, scientes priores sacerdotes non repugnasse? an non scitis Christum esse Dauid? certè id vos Ieremias doceat, cum dixit: Suscitabo Dauid germē iustum, & Eze-

chiel dicēs. Suscitabo super ea pastorem vnum, qui pascat ea, seruum meum Dauid.

¶ Secunda ratio: Iuxta legem, sacerdotes vestri sabbato hostias mactant: quas Deo immolent, & ipsi manducēt. Ea figura fuit nouorum sacerdotum: qui in festis maximè diebus, homines sint Deo immolaturi: ex quibus sint ipsi manducaturi. Id præfagiunt, cum spicas vellunt, vt ex eis edant, & Deo offerant.

¶ Tertia ratio: Dominus dicit, misericordiam volo, & non sacrificium. Videlicet, quia sacrificia neminem poterant facere perfectum. Impossibile siquidem erat, sanguine hyrcorum aut taurorum, auferri peccata. Ideo cum Christus ingreditur mundum, ait: Sacrificium & oblationem nolui. Quid ergo cupis? certè misericordiam: vt corpore Christi per misericordiam oblato, diuina in nos misericordia fundatur. Si hoc vos sacerdotes intelligeretis, non adeò vestram sacrificiorum legem zelaretis. Nec discipulos meos Dei voluntati obsequentes, damnaretis. ¶ Quarta ratio, Dominus est filius hominis etiam sabbati. Planè, quia tuus est dies, tua est nox: tu fabricatus es auroram, & solem. Planè qui condidit legem, is est qui potest abolere. Ego feci sabbatum, ego legem de eo tuli: ego ipse legem quam tuli reuoco.

¶ Si verò rationem reuocandi requiris, hęc est. Deus fecit sabbatum seculare, indicās sex diebus mundum fuisse perfectum, eiq; nihil tum deesse. Sic enim habetur: Perfecti sunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Tuncq; requieuit Deus ab omni opere quod patrarat. Planè requieuit, & sabbatum indixit, quia mūdo corporali, ex corporalibus nihil deerat. Cum verò venit Christus, mundum nouum cõdidit. Ad quem comparandum non sat essent seculares labores, sex diebus exhausti: Sed necesse erat nouum laborem adhibere, vt noui mundi vitam assequeremur. Aliquid ergo deest mundo corporali, vt ad spiritualem perueniat: id erat in sabbato seculari acquirendum. Reuocetur igitur ocium secularis sabbati: & ad requiem diei Dominici transferatur: Vt dominica die, cum Domino resurgamus. Quia enim non sumus ingressi in requiē spiritualem ex operibus legis: necesse est, vt sabbato legali violato, laboremus: vt in nouum sabbatissimum ingrediamur. Hęc ratio est Apostoli: quàm, fusè ille explicat. Hactenus strictim neruos Euangelij huius enarrauimus. Fusius eius partes enarrare libet.

In illo tempore. Quo nouitas Euangelij refulsit: quo iugum & onera legis, ab humeris hominum remota sunt: Quo Dominus se suorum defensorem, calūnijs impugnantium obiecit. Quo Dominus humanarum sanctionum vim explicauit. Quo Dominus quas ex legibus diuinis, magis cuperet ipse seruari, declarauit. Quo cultus Dei vbi sit maximè situs, demonstrauit.

Act. 1. 6.

Hebr. 10.

Hebr. 9.

Hebr. 10.

Psal. 73.

Genes. 2.

Ad. Heb. 4.

strauit. Quo prædicatorum vitam qualis futura esset delineauit. Quo demum prædicatorib⁹ auctoritatem intrandi per sata, & inde spicas edendi cõcelsit. Meritò dixit in illo tempore, vbi tot mysteria sunt demonstrata.

Abijt ergo Dñs per sata. Sata hæc sunt homines in terra defixi, de quibus dicitur: Vocauerunt nomina sua, in terris suis. Sepulchra enim sunt domus eorum in æternum, & tabernacula eorum in progenie & progenie. De his dicitur: Ve habitatoribus terræ. Et rursus. Plangent se omnes tribus terræ. Hi sunt Adam terrenus: & quia de terra sumpti, in terram redituri. Sati hi homines terreni in terra maledicta, quid erunt nisi maledicti filij. s. iræ. Igñi igitur perpetuo seruantur, non cœlo.

¶ Habent hæc sata, id est, hi terreni homines spicas: quæ sunt suæ partes celsiores. Cor verò est pars hominis altior, cor ergo spica est. In hoc corde latet amor, affectus, intentio: sicut in spica granum. Hunc porrò amorem cupit Deus sibi in escam parari. Sed est amor mille inuolucris, folliculis, & aristis obuolutus. Prauū enim est cor hominis, & in scrutabile: quis enim scrutari potest tot amoris nostri sensualitates, inclinationes, & vanitates? Comedere verò affectū, & amorem hunc, cum aristis & vanitatibus suis, Deus non potest. Quid remedij vt comedat? certè, vt amor suis expolietur inuolucris & aristis, s. vanitatibus & inclinationib⁹, quæ in nulum sunt vsus: nisi vt vel à vento ferantur, vel ab igne cremantur. ¶ Igitur ad expolianda hæc grana, dignatus est Dominus suos discipulos per sata introire. Quis verò rem tantam aggredi auderet, nisi Domini auctoritate iubete? Quid porrò nos essemus, nisi Christi discipuli ad nos expoliandos intrassent? Sed interim videant, qui ad expoliandas spicas accedunt: tantum interesse debere, inter prædicatorum & audientium vitam, quantum interest inter spoliantes, & spoliatas spicas. Rursus aduerte: Apostoli Domini pauci fuerunt, & paucis cibo contenti: paucas ergo spicas euulserunt, paucas confricauerunt, & comederunt. Multo igitur plures manserunt integre spicæ, quàm expoliatæ. Certè quia multi sunt sati & vocati, sed pauci expoliati & electi.

Aduerte tertio. Esuriunt discipuli spicas, ideo comedunt eas. Grande donum Dei est esurire spicas, id est, hominum salutem. Optabat Paulus spicas has, cum dicebat: optabam ego anathema esse pro fratribus meis. Planè propriū fuit filio Dei, nostram salutem (vt qui pater noster esset) optare. Optabit igitur, & discipulus ille cui datum est, vt sit Patris æterni filius, & terrenorum hominum Pater: Quòd si optauerit ardentè & efficaciter, comedet. Non enim defraudat Deus suo cibo illam esuriem.

Cœperunt ergo discipuli vellere spicas. Primum aduerte: nō vellunt dis-

cipuli integros calamos, sed solas spicas. Quia discipulis non est præcipuè datum, hominū corpora ex vita rescindere. Sed eorum corda & affectus à terra in cœlum attollere. Id enim est quod Petro dicitur, mitte gladium tuum in vaginam. Quasi dicat, non est functio tua, calamos secare. Secundo aduerte: cum euellitur spica, moritur: cum fricatur deteritur: cum editur corumpitur. Dices: cur ergo spica moritur? certè quia ita moriens viuuit. Nisi enim mortua fuerit cum Christo vita nostra, non resurget cum Christo mors nostra. Et certè foelicus & sublimius viuuit spica, exesa ab homine: quàm in calamo fixa. Propterea Petrus dicitur piscator hominum: quia licet moriantur, educti pisces ab aqua: foelicus tamen viuunt in comedente, quàm vixissent in mari. Ita sanè claudicatio Iacob, fuit eius illustratio: alligatio Isaac, vt moreretur, eius fuit exaltatio. Vt. s. heres esset: & quotidiana Davidis mors (quam ei parabat Saul) erant quotidiana merita: quibus regnum Deus illi parabat. Demum nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, nullum fructū affert. Auellendus ergo est amor noster à terrenis: idq; Apostolica manu, & diuina auctoritate. Quæ enim Apostoli in terra soluūt, & euellunt: soluta & euulsa manent in cœlo.

¶ Auulsa spica ex calamo, manibus Apostolorū fricatur, & purgatur. Memoria repeto, nobile illud ex Psalmo dictum: Pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarū, id est, pauit eos in ea eruditione & intellectu, quem manus pepererunt. Frigida enim est omnis eruditio, quæ manuum operatione, & fricatione non est calefacta. Igitur spicas non fricant verba, sed manus: operare, & fricare noueris teneras spicas. Multum ergo ora, multas misericordias exerce, multum prædica, vt purgare & comedere possis spicas istas. Demum post auulsionem spicæ, purgare eam conuenit.

¶ Purgatam spicam comedit Prædicator, vt verum sit in eo illud: Labores manuum tuarum quia manducabis. Alatur corpus nostrū cibis istis terrenis: sed prædicator non alatur, non gaudeat nisi de parta animarum salute. Non enim deberet prædicator dare somnū oculis suis, donec inueniret locum domino. At qui locum Domino exhibuit, escā ei parauit: cibus verò Christi salus est animarum. Sed ve, multi ex nobis nõ quærimus quomodo Christum, aut animas nostras animarum salute pascamus: sed quomodo hæc bruta corpora inferciamus.

Pharisei autem videntes. Deum immortalē, etiam cum Christo ibant Pharisei, non soli discipuli sectantur magistrum, sed eius etiam inimici. Vt nullus locus tutus sit ab impugnatione, etiam in collegio Christi. Sed si in cœtu Christi impugnaris, ab ipso propugnaberis. Dominus enim mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi. Et rursus. Pone me iuxta te &

cuius

Psal. 48.

Apocal. 8.

Math. 24.
Genes. 3.

Ephes. 2.

Ierem. 17.

Math. 22.

Roma. 9.

Math. 5.

Math. 26.

Ioan. 21.

Math. 3.

Genes. 22.

Genes. 22.

1. Regū. 26.

Ioan. 12.

Math. 18.

Psal. 77.

Psal. 127.

Psal. 131.

Psal. 117.

Iob. 17.

Job 17.

Math. 4.

effusus manus pugnet contra me.
 ¶ Dominus igitur respondet calūnię: sed non nisi ex textibus sacris. Vt enim tentanti diabolo, non respondit, sine textu: ita nec eius ministris calūniantibus respondet sine textu. Videlicet: vt cum agitur, an quidpiam liceat, nec ne: ad auctoritatem sacrarum literarum maximè recurramus. In ea tamen responsione nota Dauidē & suos, non comedisse panes propositiōnis, nisi à mulieribus puros. Quo significatum est prædicatores, spirituales panes manducatuos, castos esse oportere. Siquidem libido esuriem animi extinguit: sicut flammam carnis accendit. ¶ In secunda ratione nota: Sacerdotes antiquos, maximè sabbatis, carnificinam exercuisse, In signum & figuram nouorum sacerdotum: qui diebus maximè festis carnificinam humanorum cordium, quę Deo offerant, facere debent. Vt enim in festis diebus, paratior est Deus, ad suum auxilium præstandum: ita esse debet quiuis Prædicator, ad eum colendum. colitur autem maximè: si ei corda hominum edenda proponas. Et hæc causa est, quare Christus ferè sabbatis sua mirabilia operatur. Et causa est, vt arbitror quare in festis Christianorum præcipuis, soleant fideles ad Deum suum conuerti.

Malach 3.

¶ In tertia Christi ratione: caue ne consentias Lutherō, ecclesię cæremonias neganti. Non enim Deus renuit sacrificia nostra: sed renuit vetera illa. Alioqui si sacrificium non vult: cur se Christus Patri in sacrificium crucifixus obtulit? Cur sancti martyres sua corpora Deo sacrificant? Planè si Patri sacrificium Iuda, & Ierusalem (quod est Christus cruci confixus) adeo placuit: placebunt etiam omnia Christiana sacrificia, quę non nisi Christi sanguine tincta sunt. ¶ Nota etiam nullum peccatū mortale cõmitti contra cæremonias: si non ex contemptu, neq; animo iniūto: sed ex iusta potius causa violantur. Quomodo enim in infernum Deus trudet animum pium, & bene de Deo merentem? ¶ In vltima ratione ego mihi lubētissimè adnoto verbum illud Domini: Dominus est filius hominis etiam sabbati, id est, Dominus est filius hominis legis, quam pri⁹ statuit: vehementer id audiēs gaudeo. Video enim legem quę dixit, peccatum in Spiritum sanctum esse irremissibile. Sed gratia Christo, hanc legem ipse reuocare potest, Dominus enim est etiam sabbati. Item statuit lex, cor durum male habere in nouissimo, & mortem peccatorum esse pessimam. At etiam huius legis Christus Dominus est. Item statuit lex: cum sancto sanctus eris: sed cum peruerso, peruersus eris. Et hanc etiam legem irritare potest Dominus legis. Fateor nollem in has leges impingere, ne earum seueritatem sentirem: sed vbi in eam infelicitatem incidissem, desperare nollem: sciens Christum esse Dominum suę legis.

Math. 12.

Eccli. 3.

Psal. 33.

Psal. 17.

¶ Forfan desideras nosse, quid sit sabbatum secundò primum: in quo huius Euangelij historia contingit. Sabbatum secundo primum proprię erat decima sexta luna, diem maximum paschæ sequens. Ea enim die iubebatur afferri frugum manipulus: vt habetur Leui. 23. Dicebatur secundum, quia sequebatur festum paschæ: dicebatur secundo primum, quia primum erat inter sabbata sequentis festiuitatis. Hæc ex Iosepho, libro. 3. antiquitatum, cap. 13.
 ¶ Non libet præterire, quàm apertè Christus hic suã diuinitatem exposuit: dixit enim. Templo maior est hîc. Et item, Dominus est filius hominis etiam sabbati. Planè si Dominus est Christus legis, quã Deus statuit: ergo Deus est: & idem si templo & altari maior est.

Et cum inde transisset.

V Eri'simum est, hunc qui manum aridam habebat, genus hominum, & quemlibet nostrum significasse. Habet igitur homo aridam manum: sed eius ignoratur ariditas, donec Christus in synagogam intrat. Expende nunc mysteria. ¶ Habet homo manum, sed aridam. Quia facultatem habet cælum manu arripendi. In hoc enim natus homo est: vt operibus quasi manibus Deum sibi compararet. Sed arida est hæc sine Christo facultas. Impossibile est enim per naturam, aut per legem solam, cælum arripere. Vt tota Epistola ad Roma. & Galatas Paulus ostendit. Quantum verò hæc ariditas noceret, nesciebatur, donec venit filius hominis in synagogam. Venit igitur, & licet à Patre missus veniat: venit etiam sua ipsius autoritate: vt qui Deus esset (hoc enim verbum illud, venit, significat: vt supra dictum mihi est:) venit verò, non in concilia gentium: sed in synagogam Iudeorum. Neq; enim angelos, aut Cæsares apprehendit: sed semen Abrahe apprehendit.

¶ Ingresso Domino in Iudaismū, id est, ingresso in carnem Iudeorum: Controuersia oritur de sabbati obseruatione. Christus enim venerat dissoluere sabbatum, cum tota lege literali. Iudei huius ignari sacramenti: vmbas suas cum luce, seruare contendunt. Literam quę occidit amplectuntur, spiritum qui viuificat reijciunt. Sed ò Pharisei, qui circuitis mare, & aridam: vt faciatis vnum profelytum: quem vbi feceritis, filium duplo gehēne quàm vos facitis, respondete: Num sabbato licet animas diabolica fraude deceptas eripere? num licet ciuitates dissipatas reedificare? num licet salutem omnibus seculis optatam prestare? nū licebit ouem in puteo limbi iacentem extrahere? Genus hominum ouis vna est, ex centum. Hęc in infimam peccatorum foueam præcipitata est: decedit verò in sabbato. Eo. s. die quo Deus quiescebat, ab omni opere suo: & homo

n iij quiescebat

Sabbatum
Secundo
Primum1. S. 197
co. 2Concil.
Triden.

Scilicet. c. 1.

Ioan. 20.

Supra. c. 8.

Hebræ. 1.

2. Cori. 3.

Math. 23.

Isaie. 49.

Genes. 49.

Luce. 15.

Genes. 3.

Vide
Caieta, ver
bo Cleri
cus, & Ieru
solum.

quiescebat ab omni miseria: numquid ita iacētem in peccatis ouem licet eruere?

¶ Certè Deus cupit ouem in puteum collapsam educere: & vt eam educat: in foueam & puteum intrat. Ipso dicente: Libera me de profundis aquarum: nō me demergat tempestas aquæ: neque absorbeat me profundum: neque vrgeat super me puteus os suum. Intrauit Dominus vsque ad ventrem ceti: vt inde voratam eriperet ouem. Eripuit: tenuit, non dimittet: donec, eam secum in cœlum abducatur. Si verò ouis toto nisu, è manu pastoris sui elabi conatur: hæc ouis, non pastoris culpa est. Pastor enim supra humeros suos ouem assumpsit. Libera verò est, si inde suo malo recedere vult. Cum igitur nemo sit sani iudicij, qui neget hoc opus summæ conuersionis à Christo in sabbato fieri: plana conclusio sequitur. Igitur licet sabbatis benefacere.

¶ O conclusionem omni acceptio- ne dignam? Sanè antè Christi aduentum in sabbato erant homines: in ocio ab operibus cœli. Lex enim ad perfectum adduxit neminem. Totum ergo illud tempus ante Christum exortum, erat sabbatum: in quo non poterant homines, ex legis natura, operari: nisi legalia, & carnalia. Iam per Christum licet benefacere. Iam licet cœlum operibus nostris comparare. Operibus. scilicet quæ faciamus vt filij: & non vt miseri serui. Igitur hæctenus vmbra, somnus, nox, mors. Iam nunc veniente corpore Christi, legis vmbra recedat. Sole iustitiæ veniente: somnus, & nox abeant. Vita aduentante exulet mors: si nox recessit, & dies appropinquauit, licet iam viuere. Licet iam letari, licet iam bene operari.

¶ Secundò, si licet sabbato benefacere: taceant scrupulosè festa seruantes. Omne enim opus quo Dei solius gloria requiritur, licet in sabbato. Et rursus omne opus in festo licet: quod necessitas, vel magna comoditas à nobis extorquet.

¶ **Tunc** ait homini. Homini, qui nihil erat aliud, quàm homo. Et ideo erat vniuersitas miseriarum: quia scriptum est, vniuersa vanitas omnis homo viuens.

¶ **Extende** manum tuam. O vocem magnificam. O vocem verè generosam: quæ, vt manui salutem daret: à Christi manu sanguinem hausit, & ab eius corpore vitam auulsi, Etenim, vt manus nostra viresceret, manus Christi aruit. Aruit enim tanquam tecta virgulus mea. Exiens sanguis ex Christi manibus, eas reddidit mortuas: vt in nostras intrans, eas redderet viuas.

¶ Iam igitur manus nostræ non sunt aridæ: succum habent, ex sanguine Christi. Operari igitur possunt opera Dei. Si enim sanguinem Dei receperunt, vt viuerent: opera Deo digna operari poterunt. Qualis enim est cuiusque vita, talis etiam erit operatio eius. Si igitur manus nostra, ex Christi sanguine facta est diuina, opera etiam faciet diuina.

na. Eam diuinitatem Sacramenta Ecclesiastica dignè suscipienti præstare possunt.

¶ Quid verò, si tu eum diuinum rorem in arenam manum excipere recusas? Imò quid si vbi cœlestem sanguinem in manus recepisti, vt operareris cœlestia: aut non operaris, diabolica? Quæ te manet miser pœna?

¶ Attende precor Christi præceptum, extende inquit. Non ad te contrahas: non quæ tua sunt quæras, sed quæ Christi. Non te ad posteriora conuertas, sed ad priora te extende. Nam qui malè agit, non se extendit: sed ad posteriora se conuertit. Scito enim eam vim, quam in manu accepisti, totam velle se extendere: nunquam velle ociari. Ita enim Paulus: charitas Christi vrget nos. Ergo si Pater extendit manum suam dans nobis filium suum. Si filius extendit manum suam, dans nobis sanguinem suum: facitque potentiam in brachio suo: vt nos aridos in vitam restitueret, & iacentes exaltaret: cur nos manum nostram non extendimus.

¶ **Restituta est sicut altera.** Altera manus sinistra est. Videre est mundi homines accensos, inflammatos, arduos: vt res mundi assequantur. Manum hi habent sinistram: vtinam aridam, sed minimè aridam, licet reuera aridam. Id ergo præstat Christus, vt affectu, & ardore, dextra manus tua operetur æterna: quo perditorum sinistra operatur mundana. Id verò est restitui dextram, quòd Paulus inquit. Sicut exhibuistis membra vestra seruire iniquitati: ita nunc exhibite seruire iustitiæ. Videlicet, vt sicut deliciosus gloriabatur in delicijs: Christianus gloriatur in tribulationibus, in fame, siti, frigore, nuditate, plagis, carceribus, moribus, &c. Fortior enim est spiritus quàm caro: gratia quàm natura. Deitas quàm humanitas, Christus quàm Adam.

¶ Cum verò audis restituta, intellige redditam esse manum illi statuit, qui erat in Paradiso? Imò forsan in maiore, vbi enim abundauit delictum super abundauit & gratia. Licet ibi opera sine labore fierent. Nunc, heu, non sine labore & sudore.

Exeuntes autem pharisæi.

NON satis putet genuinus sensus huius periodi. Cum enim Mathæus locum citet Isaïæ: non est apertum, quorsum adducat. Hinc ergo libet ordiri. Tria sunt quæ Dominus in hoc loco peregit. Primum frementes pharisæos deseruit. Secundò, sequentes se turbas curauit. Tertio, cum innumeros languidos sanasset (vnde sibi ingens gloria parabatur) præcepit tamè, ne eum turbæ manifestarent. Cum ergo, tria hæc à Domino facta sint: Primum spectas ad clementiam, secundum ad charitatem, tertium ad humilitatem: consideratè aduertendum est: ad quòd horum, locus Isaïæ producat. Et quidem

Psal. 68.

Ione. 2.

Luce. 15.

Hebræ. 10.

Colofs. 2.

Ioānis. 1.

Roma. 13.

Psal. 38.

Psal. 21.

1. Cori. 15.
Philip. 3.

2. Cori. 5.

Luce. 2.

Roma. 6.

2. Cori. 11.

Roma. 5.

dem omnes ferè sancti, ad primam partem, adductum credunt. Vt sensus sit. Dominus non confregit, eos qui maximè confringendi erant: sed solum ab eis recessit. Ego tamè, licet videam adduci ad secundum posse: quia tamen melius, & quadrantius ad tertium applicari posse video: ideo de tertio explicabo.

¶ Igitur humilis Dominus, & humilitatis exemplum: cum ex innumeris sanitatibus à se factis, non inanem: sed veram gloriam sibi vindicare potuisset: reiecit eam tamen, & ne eum prædicarent, præcepit. Quod mihi miraculi loco est. Sciebat enim Christus, ex sua manifestatione Patris gloriam, suam exaltationem, & nostram salutem manare: ita tamen amat humilitatem, vt velut omnium oblitus, iubeat se occultari.

Isaie. 66. ¶ Huius tantæ humilitatis captus amore Pater, qui se requiescere super humilem professus est: in hæc verba prorupit,

Ioan. 8. **Ecce** *puer meus.* Ecce seruus humilis meus, qui suam nequiquam gloriam querit, sed Patris, qui eum misit. Ecce ille seruus, qui plenè solus nouit se seruum: qui solus nouit, quanti esset pretij Pater suus: & quã conueniat hominem deiici & humiliari, in conspectu tantæ maiestatis: & quã esset humilitas pulcherrima virtus. Ecce igitur seruus: qui se vermem fatabatur, & non hominem. Ecce seruus meus, quia humilis: ideo, quem elegi, & in quo complacitum est mihi.

Psal. 27. ¶ O igitur mortales, quos placendi Deo cura percellit: en via vobis monstratur, quã placeatis. humiliamini, sub potenti manu Dei. Si enim Christus Deus placet, quia humilis: quomodo vos placere superbi potestis? Hæc vnica via est Deo placendi: si tuam gloriam reiicias, & vnice Dei gloriam quæra.

¶ Quod verò addit: ponam super eum spiritum meum: & de deitate intelligi potest: quam Pater humanitati communicauit, & de Spiritu sancto, quem effudit super Christum abundè. Porro, quia spiritum suum sanctum in eo posuit: ideo additur: iudicium gentibus proferet. Quis enim alius iudicia cœlestia proferre posset in terra: nisi is, qui cum in terra esset, spiritum habebat de cœlo? Quod enim audiuit, & didicit à Patre, id in terra loquutus est. Ea verò sunt iudicia & iustitiæ, quas in terra protulit Christus: quibus homo fit iustus erga Deum, se, & proximos. Iudicia ergo sunt ista: Exhibe Deo cultum: Tibi puritatem: Proximis charitatem. Hæc sunt iudicia Dei, iustificata in semetipsis. Huc totum

Ioan. 8. 13. Euangelium refertur: quod verè est iudicium, summo Dei iudicio concinnatum. summo iudicio promulgatum. summo iudicio à nobis exigendum. Sed speciatim hoc loco iudicium est. Cum benefeceris, ne gloriam tuam quæras, contentus esto gloria quæ à Deo est. Si gloriam aliam quæris, quæ fecisti perdidisti. Si gloriam non quæris in terra: habebis in cœlo,

Psal. 18. ¶

Ioan. 5. ¶

¶ Hic sum vt arbitror sequentia spectant.

Non *clamabit, nec audiet aliquis in plateis vocem eius.* Solent enim superbi homines tuba canere ante se: & longas orationes texere in plateis: vt videantur ab hominibus. Vos autem non in plateis clamate. & super primatu ne contendite: aut super primo in mensis accubitu: sit gloria vëstra in abscondito: vt Pater qui videt, reddat in publico.

¶ Iam expende & magnifica hunc animum, meruisse, vt in plateis & compitis laudaretur, nec pati vt laudetur. Hoc est diuinitatis ingenium. Quid enim hæc caduca quærat æternus? Quod subiungitur.

Calamum *quassatum.* Eius me candelabri commonet: quod in templo semper ardebat: in quo hastilia erant calami, & ardentes lampades, cum lincis mixis: quibus extinctis, certum est, fumum exiturum. Liceat ergo mihi, per calamum corpus hominis intelligere. per mixum, siue linum fumigans, animam cum est sine Dei gratia. Pulchra sanè comparatio: calami exterius pulchri, interius vacui: ad corpus, quod in externa solum parte habet decorem: in parte verò interiori, non modo vacuitas, sed & abominatio est. Pulchrior est mixi ad animam similitudo. mixus ex se, nullum habet splendorem, nisi aliunde accendatur. Saluator verò corporum, & animarum, corpora languentia & quassata non confringebat, sed sanabat. animas peccatrices, non extinguebat, sed accendebat.

¶ Sed expende quid anima fumigans pariat? Fumum, tetrum, cuius fugiendum, ascendentem tamen in altum. Superbia hæc est in altum ascendens: neminem ita offendens, vt Deum: qui in excelsis est. Anima ergo linum est fumans: quæ alio loco cinis dicitur calens. Homo enim secundum corpus puluis, secundum animum cinis. Dum enim viuimus est signatum lumen in nobis, & absconditus ignis, qui fumare animam facit. Sed o Dei benignitatem non extinguit fumigans linum: licet eius fumo offendatur vehementissimè. nec confringit calamum quassatum, ad nihil aliud vtilem, quàm ad perforanda manum eum habentis. Non enim venit perdere, sed seruare quod perierat: imo verò venit sui corporis contritione, corporis nostri meritam contritionem abolere, & animæ suæ ferè extinctione, (id est, à corpore separatione,) extinctionem animæ nostræ illustrare. Erat enim lux quæ illuminat venientes in mundum: & lumen ad reuelationem gentium, & ideo merito gentes in eum sperabunt.

¶ Accenderat Dominus Iudaicum populû, qui coram Deo, die arderet ac nocte. Extinxit ille lumen suum: fumumque proferebat, quem Deus sustinens laborabat. Contendit Christus pro virili fumigantes accendere: illi noluerunt. Cœcitas enim contigit Israël, vt plenitudo gentium intraret, quæ in Christum speraret: & tunc reac-

*Sexa
m
aure
tite
Linum
fumigans*

Math. 6.
Math. 23.
Eodem.
Exod. 37
Tob. 42.
Genes. 3.
Psal. 4.
Luce. 19.
Ioan. 1.
Luce. 2.
Isaie. 11.
Isaie. 1.
Roma. 11.

cendetur Israel. Vt enim Gentes nouissime, facte sunt in Euangelio prime: ita Iudei primitandem erunt nouissimi.

Donec *eiiciat ad victoriam iudicium.* Id est, donec faciat humiles, & abiectos esse victores. Nunc enim victi, & mortificati videntur: sed hac sibi ratione victoriam parant. Quam? Certè omnium rerum: & nescio an sit contra Deum ipsum hæc victoria. Vt Iacob luctans contra Angelum, Deum vicisse visus est: hæres omnium, & Dei ipsius factus.

¶ Quod demum addit, in eius nomine gentes sperabunt. Quid ni sperent? Cùm in eius nomine, ex anima eiiciantur demonia: & reaccendatur ignis: ex corpore verò abigitur omnis languor, & calamus quassatus solidetur.

¶ Iam cum in die iudicij, crux humilis videbitur gloriosa: & humiles videbuntur victores: tunc calamus quassatus conteretur, & linum fumigās extinguetur. O rem verè stupendam. Suã Deus potentiam in calami plenissima contritione monstrabit: Fecit inquit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. Quasi dicat, offendit potentiam brachij sui, dispergendo partes calami confracti. At Domine contra folium quod vento rapitur, ostendere vis potentiam tuam? Sed admirabilius est, quod mixtum animæ nostræ penitus extinguat, vt videlicet, nulla sit luminis intellectualis utilitas, nullus ordo, sed sempiternus horror. Quod quæso miserius spectaculum: quam corpore, & animo periisse? Ergo dum viuimus, mali esse promittimur. Iudiciumque Dei videtur à uobis vinci, & cõculcari. Sed post mortem non permittitur calamus quassatus, nec linum fumigans, quia iam iudicium Dei contra nos victoriam obtinuit.

¶ Demum si in ipsum gentes sperabunt, cur diuites Christiani sperant in incerto diuitiarum suarum? Cur confidunt homines in pecuniæ thesauris? Cur ponit homo carnè brachium suum? Imò verò cur multi ita viuunt ac si Christus nunquã fuisset? Hoc cõne est in Christum sperare? At verò qui sperat in Deo faciat bonitatem, & recedat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini.

Tunc oblatus est ei.

NEcessè est duo esse regna: Dei vnum, demonia alterum. Dei regnum contendit gloriam Dei, & commoda nostra, & hoc est huius regni insigne. Regnum demonia huc incubit: vt Deo gloriam tantopere debitam, & nobis beneficia collata, & conferenda præripiat. Iam homines necessario, aut primi sunt regni, aut secundi: nec enim medium inuenire est. Sed necessariò duæ sunt ciuitates Dei prior, diaboli posterior. vt sunt duo principes: ita duo regna regnum est gloriæ gratiæ, iustitiæ, contra regnum, est infer-

ni, iræ, & iniquitatis.

¶ Iam res est omnium rerum summa: nosse ad quod horum regnorum Christus spectet. Nam Pharisei, ad regnum principis demonia per tinere contendunt. Arbitrabantur illi, ortum esse dissidium inter demones Palestine, & demones Iudeæ, demonesque Palestine esse valentiores, quia Beelzebub esset demonum princeps, qui in Accaron Palestine ciuitate coleretur. Dicebant igitur: Christo, cum Beelzebub Palestino esse concordiam: cuius auxilio demones Iudeæ cum potestate, & violentia eiiciebat.

¶ Contra hanc stultam sententiam Dominus arguit, se non spectare ad regnum diaboli. Primumque ex eorum opinione, eos cõfutat. Si (inquit) Demones Palestine, & Iudeæ dissident: ergo regnum eorum diuisum est, ergo desolatur. Si regnum demonia perit: necessario regnum Dei succedit, vt in principio proposuimus. ¶ Sunt in hoc textu multa notanda, primum: Sciant homines, aduersari sibi vnum imperatorem: exercitum, & regnum eius. Deus cū Angelis, & omnibus creaturis contendit hominum salutem, contra Lucifer cum toto suo imperio. O mortales si oculos apertos haberetis, vt videre liceret, quanto nisu, quanto apparatu, quot machinis, & Deus ad se vos aduocare: & demon ad suum detestabile imperium vos pellicere contendant? Deum immortalem: totum cælum perserepit, totus infernus tumultuatur: vt vnum miserum hominem in partes suas abducat, at interim ego dormio.

¶ Secundum, quod me in admirationem trahit. Conuenerunt omnes diaboli cum principe suo, (iam tum ab initio mundi,) in hominis exitium & perniciem. Vtque hunc finem assequantur, nulla inter eos est facta diuisio, nullum ortum dissidium. Gens illi sunt iniquissima: nullo sunt fœdere colligati. hoc vnum eos in officio deuincit, vt hominibus noceant: vt Dei gloriam obscurēt. Nos verò, tot necessitatibus, legibus, natura, Deo, fide, Christo, Ecclesia deuincti: & vniti: nunquam non gerimus bella, tanto nostro malo.

¶ Tertium: Canonizata nobis regula est. Si communitatem cõstare volumus: pacem illa habeat. Vbi diuisio, ibi desolatio. Hac ratione voluit Deus in vno corpore vnam, non duas esse animas, in vna Ecclesia, vnum esse Papam: in vna communitate, vnū esse caput: at in inferno post iudicium, (ô miseriam,) nulla pax, nullus ordo, sed sempiternus diuisionis horror inhabitat.

¶ Quartum: quod est partim doloris, & partim lætitiæ. Lætitia est, quod Christus regnum diaboli destruxit, ligauit eum, expoliavit, arma distribuit, quod deniq; regnū Dei adduxit. Sed triste est: quod regnum diaboli nunc p̄seueret, apud Indos ille colitur, apud mauros itē. Quin & apud Christianos iniquitas regnat. Hæc nostra culpa est. Nã quod ille debuit fecit, per eū princeps mundi eiectus est foras, corpus peccati crucifixum est.

Babylon

Genes. 32

Math. 24

Luce. 1.

Iob. 3.

Iob. 10.

1. Timo. 6.

Eccles. 31.

Ierem. 17.

Psal. 36.

2. Timo. 2.

Ioan. 12. 14

4 Regū. 3

5. 56.

1. 2. 3.

Iob. 10.

Hebræ. 3.

Coloss. 2.

Luce. 12.

Ioan. 12.

Apocal. 14 Babylon cecidit: sceptrum exactoris superatum est. De principatibus & potestatibus triumphauit. Sed nos anathema destructum, in exitium nostrum reedificamus. ¶ Quintum: Quod per Christum regnum Dei in nos peruenerit, euidenter euincit illa Magdalene, Zachei, Mathæi ex innumeris peccatis, ad vitam meliorem conuersio. Et vt de his meminit Euangelium, ita de infinitis aliis factum fuisse credo.

Sierico **Si ego** *in beelzebub eiicio, filij vestri in quo eiiciunt.* Hęc est secunda ratio: quam nõ modo intelligas, de eiectioe demonum à corporibus: quam faciebāt discipuli: sed multo fortius, de eiectioe eorum ab animabus. ¶ Addit Dominus. *Si in digito Dei eiicio demonia.* Primũ quidem videri poterat, leue Deo fuisse, eiicere demonia. Siquidem digito vno ea reiecit. Et quidẽ quę minuta sunt, digitulo nostro fieri dicimus. Et profectò si ad Dei potestatem id referas: digitulus Dei sat est, ad totum infernum cõterendũ. ¶ Sed nihilominus, si rem ipsam in se & ad homines spectes: rem grauissimã (dæmones eiicisse) iudicabis. Tantãquã vt sicut digitus ostendit, qd spectatum videri volumus: ita hic digitus ostendat, non nisi Deum, id facinus facere potuisse. *Digitus ergo Dei, Deum esse monstrante demones sunt repulsi.* ¶ Et sicut digito facere solemus ea, quę delicatiora sunt: ita Deus hoc digito facit rem penitus delicatissimam. Cũ enim dæmonem ex anima eiicit, diuidit dæmonem ab ea, & eam à corpore, medullas quoque & compagine diuidit. eo vsq; enim verbum Dei velut anceps gladius pertingit.

¶ *Digitus Dei: facit in anima ipse Deus tot varietates donorũ & virtutum: vt nec vestis Ioseph: neque vestitus reginę deauratus, tam variatus fuerit: nec quę Beelzeel in templo depinxit, adeò pulchra videantur.* ¶ *Digitus Dei, scripsit Deus legem in tabulis Mosais: digito suo scribit se ipsum in cordibus nostris.* ¶ *Demum: cœli sunt opera manuum & digitorum Dei: ita facta, vt corporalis sedes Dei essent, quãto verius erit anima digito Dei facta, vt Sapientię sedes sit spiritualis?* Nescio verò quid subolet mysterij, quod cœli sint opera digitorum Dei: at anima dæmone pulso, sit opus digiti Dei. forsan, quia anima est inextensa.

Cũ fortis *armatus custodit atrium suum.* Hęc est tertia ratio vbi multa spectato. Primum: Diabolum esse fortem, armatum, vigilantem, in atrio. Et quod atrium sit suũ. & quod eo possidente, omnia sint in pace. ¶ *Fortis est: quia, vt arbitror, Lucifer supremę Hierarchię supremus angelus est. est igitur fortis, & natura sua, & culpa nostra.* ¶ *Armatus est: technis & artibus suis, longo rerum vsu: summo nostri odio, summa eius iniquitate, nos etiam ei arma suppeditamus, ignorantiam nostram, cupiditatem, negligentiam.* ¶ *Hęc arma per Christi passionem sunt illi attenuata & hebetata. Sed he*

heu, nos illa exacuimus. *Ligones lanceasq; nostras non in Iudæa, id est, Ecclesia, & in Euangelio: sed in terra Philistinorum reparamus.*

¶ *Iam quis credat: tantam diaboli diligentiam in custodia atrij sui? Certè qua sollicitudine, circuit leo famescens quem deuoret: ea deuoratum cautè custodit. Sed sat intelligitur quanta sit custodia. Non enim in arca, aut palacio custodit, sed in ventre vbi vorauit: vt Ionam in ventre ceti esse fatearis. Notatur hęc custodia in carcere Manasses regis Iudæ. Et in catenis Petri, cum erat vinctus in carcere.*

¶ *Porro cũ dicit atrium suum: duo sunt spectanda. Alterum, vitam hanc atrium esse, iustis ad gloriam: & impiis ad pœnam. Dauid de piis inquit: in atrijs domus Dei nostri florebut: huberi, & bene patientes erunt. Siquidem vita gratię, atrium est vitę glorię, nihil, nisi portę apertio deest: vt ex atrio in domum ingrediaris. At contra, vita iniqua atrium est domus infernæ: vmbra est illius mortis: tenebra est illius noctis: initium est illius doloris. Alterum est: vitam iniquam, atrium esse diaboli. vita mali hominis non Dei, sed diaboli est. Quis hic non suspiret, sortem, hereditatem, domum, & regnum Dei: à Deo creatum, redemptum, omnibus beneficiis exornatum, in partem diaboli transisse, & dici atrium eius?*

¶ *Quod verò addit: In pace sunt omnia quę possidet: hunc habet sensum: Procurat dæmon, (cũ animum nostrum possidet,) omnia pacata reddere, omnem scrupulum, & morsum conscientię (velut latratus canum,) remouere, omnes delicias exhibere, quò captiuam animam securius possideat. In pace ergo sunt omnia: sed ve, quia in pace, est amaritudo amarissima. Vult dæmon vt cantemus hymnum de canticis Sion: sed quomodo cantabimus in terra aliena? Habet tamen adeò obscuratos peccatum oculos nostros, vt eam captiuitatem, pacem putemus, & videamur nobis dies nostros ducere.* ¶ *Sed non est silendum quod dicit: In pace sunt omnia. Nec enim simplex est eius possessio, cum nos possidet: omnia nostra sua sunt. Vt enim cum Deus inhabitat nos, omnia nostra sua sunt, nec patitur aliquid habere diabolum in nobis: ita cum diaboli sumus: omnia nostra sua sunt. Semel enim occupata nostra voluntate, quę arx est totius hominis, reliqua hosti facilè subduntur, & ideo forsan dictum est: qui offenderit in vno, factus est omnium reus. omnia sua habet rea.*

¶ *Si verò attollere oculos volueris, ad eum rerũ statum, in quo Christus mundum reperit: inuenies fortem diabolum, in pace tunc omnia possidisse. Vbiq; tunc adorabatur in Idolis Sathanas. Vbiq; ei victimę, coronę, suffimenta offerebãtur. Regnabat ille vbiq;: Deo velut in vnũ Iudę angulum relegato. siquidem imperium Romanum, (cui totus parebat orbis,) diaboli parebat imperio. Igitur fortis armatus pacatè omnia possidebat.*

¶ **Veni**

63
47
1.2
d. 750
Soc ce
Set Bo
babilis
amul
habij

1. Regũ. 13
1. Petri. 5
Ionã. 2
2. Paralipome. 33
Actõrũ. 12
Psal. 133
Math. 3
Iasie. 38
Psal. 136
Iob. 21
Iacob. 2

Iob. 40. ¶ Venit Christus fortior eo. (Solus. n. Deus erat naturā fortior diabolo: primo inter creaturas & maximo.) Pugna committi in deserto cœpit. Math. 4. Christo ieiuno per quadraginta dies: sed in Cruce fuit absoluta victoria. Tūc nos dēmoni subactos, à Deo alienatos, iustē captiuos: è Tyranni ferreis catenis violenter eripuit: & in regnum Patris sui transtulit, & abduxit. ¶ Quòd verò ait: *Ligauit eum* intelligit aliter propriè non potest, quòd adstricta est nunc diaboli potentia: vt non ita nocere possit, ac solebat. Pauciores siquidem nunc à dæmone vexantur, quàm olim. Imo & cupiditas nostra, quam Paulus veterem hominem nominat, ligata est per gratiæ vincula. Vetus enim homo noster cū Christo crucifixus est, Et demum, per Christi mortem cuius paratum est remedium contra dæmonem, si Christum inuocauerit. Et hoc est ipsum alligasse. ¶ Demum quòd dicit: Domū eius diripit, & spolia distribuit: ita intellige. spolia nos sum⁹. hęc spolia à diabolo capta Christus distribuit, cū pontificibus, & principibus homines subdit. Et hoc est quod in Psal. Dicitur: Speciei domus, diuidere spolia, id est. Tunc Ecclesię domus speciosa est, cū spolia diabolo erepta diuiduntur inter primos Israël. Sicut fecit Dauid post Siceleg restitutam.

¶ **Qui non est mecum.** Hęc est quarta ratio: Cuius sensus est: qui non est mecum, id est, qui non est intra me, qui que non est membrum meum, hic non est ex regno Dei. Est igitur ex regno diaboli, est ergo contra me. Cū igitur nemo sit cum Christo, & in Christo, nisi per fidem Christi, apertè fit: qui non habet fidem Christi, licet videatur sanctior Christo, contra Christum tamè est. quare ad regnū Christi non spectabit. ¶ Explicatur hęc ratio sic. *Qui non colligit mecum, spargit.* Vbi nota: munus Christi esse colligere. est enim tota uita Christiana, in id vnū instituta: vt Christianos in vnum amorem colligat: & ita colligatos inter se Deo indiuisibiliter coniungat. Iuxta illud: oro pater, vt sint vnum in nobis: sicut ego, & tu vnum sumus. Ergo vita Christiana longè dissidentes, vt propè sint adducit, ad amplexus & oscula Dei puocat, vt membra vnus corporis sint inuitat, vt vnum cor & vna anima sint efficit. at quàm longè sunt hęc à moribus nostris. ¶ Ideo dico vobis: Conatur Dominus terribilissimo eos fulmine terrere, vt vel sic ab infidelitate resiliat. Nihil enim adeò potest esse terribile, quàm si dicas: hęc tua culpa remissionem non habet. Id ergo Dominus subdit.

¶ **Omne peccatum & blasphemia remittetur, sed spiritus blasphemia, non remittetur.** Grauisima omnium quæstionum nos hic torquet, de peccato irremissibili. Vbi ego duo dicā: Primum quod nam sit hoc peccatum. 2. quo modo sit irremissibile. ¶ Ante omnia errant qui dicunt blasphemiam spiritus, esse blasphemiam ex spiritu, affectu, & malitia prolata. Minimè: Sed blasphemia

spiritus, est blasphemia contra spiritum. Vt expressè ex Marco est colligere, dicente: Omnia remittuntur hominibus peccata: quibus blasphemauerint, quæ autem blasphemauerit in Spiritu sanctum, non habebit remissionem in æternum.

¶ Rursus blasphemia contra spiritum, ex rigore Euangelij, & strictè loquendo, non est aut finalis impenitentia, aut desperatio, aut præsumptio, aut inuidia, aut impugnatio veritatis. Probat apertè ex eodem loco Marci. Dicit enim: qui blasphemauerit in spiritum sanctum, non habebit remissionem in æternum: reus est enim æterni delicti, quia dicebant, spiritum immundum habet. Ergo dicere, quòd Christus habet spiritum immundum, id vnicum est peccatum contra spiritum sanctum, strictè loquendo. Omnia reliqua, quæcunq; sint, remittentur hominibus, siue sit desperatio, siue præsumptio, siue inuidia. ¶ Ergo textus noster duas regulas habet: priorem lætam: Omnia cuiusuis sortis sint peccata remittentur hominibus. posteriorem tristem, quam ita textus dicit: Spiritus, id est, contra spiritum blasphemia, non remittetur: scilicet, si quis dicat, Christum habere immundum spiritum, Et quia res hęc odiosissima est: ampliari nullo modo debet, sed adstringi. ¶ Secundum & grauius dubiū, quomodo verum sit: nō remittetur hęc blasphemia? Video rei difficultatem obscurissimam, quoquo versus me cōuerto, tenebrę occurrunt & lubricum: Sed tentandum est. Christus Hebræus, hebræorū more loquebatur: & ipse qui condiderat scripturas, ad earum normā loquutus est. Venari ergo oportet locos in scriptura huic nostro similes, ex quibus veritas eluceat. ¶ In primis habetur Esau nō inuenisse pœnitentię locum: etiam si, cum lachrymis quæsiuisset. De Saule item dicitur ad Samuellem: quid tu luges Saulem, cum ego reiecerim eum De Iuda. Dicitur ad Ieremiā: Si steterint Moses, & Samuel coram me: non est anima mea ad populum istum. Eiice illos à facie mea, & egrediantur. De eodem Iuda dicit Dominus: Non pascam vos. quod moritur, moriatur. Virgam meam quæ vocatur decus, (id est, Iudam) abscidi, vt irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis. En testimonia Sacra. ¶ Iā inquirō: Num Deus ita abscidit Iudam: vt eius culpa esset necessariò in inferno punienda? Minimè. Nū ita eiecit à facie sua Iudæos, & ita egredi eos iussit: vt conuerti ad cor non liceret? Aut nunquid peccatum gulę Esau fuit, quo ad culpam, irremissibile. aut etiam à peccato inobedientię, Saul non poterat resilire? Quis hęc credat?

¶ Sensus igitur adductorum locorum est: Peccata dicta Iudæorū, Saulis, & Esau eò fuisse irremissibilia, quia decreuerat Deus propter illa peccata, eos a pristino gradu, sede & honore deiicere. Et in eundem nunquam in æternum reuocare. Vt ipsa rerum docuit experientia. ¶ Eodem igitur sensu: propter blasphemiam, quā Iudæi dixerunt: Christum habere sordentē spiritum: decreuit

Marci. 3.

Marci. 9.

Hebrę. 12.

1. Regū 16.

Ierem. 19.

Zach. 13.

uit

uit Deus, à suo eos gradu. honore, & loco in perpetuum deicere. E ita factum est. Ideo eorū peccatum dicitur irremissibile. ¶ Dices: Cur blasphemiam in se dictā Christus condonat: at in Spiritum sanctum dictam, non item. Respondeo primum, non erat equum: vt agnus tollens peccata mundi, mitis & humilis: aliquod contra se peccatum reseruaret. Ipsaq; peccatorum remissio, aliquod peccatum non remitteret. At secūdo, peccatum in spiritū reseruatur: vt hac ratione diuinitatem asserat Spiritui sancto, & reuerentiam hominum illi procuret. Et tertio: qui Christo Spiritum sanctū concedit: profecto grandem de Christo habet opinionem, propter quam velut meretur, omne conuicium & peccatum: sibi cōdonari. Sed qui Christo Spiritum immundū tribuit summam irrogat & Christo, & Patri, & spiritui iniuriam. Non ergo illi remittatur, id est, sed gradu suo & honore priuabitur.

Aut facite arborem bonam. Hęc videri quinta ratio potest. Arbor Christus est. Semē enim est verbum Dei. Hoc iactum in vterum virginis creuit in germen, virgultum, & arborem. Huius arboris corticem homines vident. vim intimam non vident: sed ex fructibus est agnoscenda. Si fructus eius videtis bonos: eā bonitate qua solus Deus bonus est, (opera enim quę facit, nemo facere potest, nisi fuerit Deus cum eo) censete arborem vim habere diuinam. ¶ At cum cōtra, blasphemias proferat os vestrum, planum est: vestra corda peccato abundare. Est igitur in vobis thesaurus malitię. ¶ Vbi scito: Cor habens gratiam, infinitatem quandam habere bonorū: per thesaurum significatam. Contra cor habens peccatum, infinitatem, id est, thesaurum habere malorum. Neque enim nisi infinitas, esse in gratia potest, aut in peccato: quę infinitas sequitur aut prę mij, aut pœnę. ¶ Non est silendum, quod dicit: **Ex verbis tuis iustificaberis, aut condemnaberis.** Quid? an non multi dicunt: Domine Domine, qui non iustificantur. An non verū est, factores, & nō auditores iustificādos? Respondetur: Qui habet thesaurum gratię bonum: is cautissimē os suum & verba moderatur. Dixi, inquit, custodiam vias meas, vt nō delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiā. Et rursus: Iustus disponit sermones suos in iudicio: ne in eternum cōmoueatur. Id petit qui sanctus esse vult, dicens: Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantię, (id est, circundās,) labia mea. Qui enim nō labitur lingua, hic perfectus est vir, Contra qui nihil verba curat, is malum thesaurum habet. Et qui blasphematur, pfectus in malicia est. Igitur homo iustificabitur, si cautelam adhibet linguę suę. Dānabitur verò si sua verba negligit.

¶ Simul memor esto: Non sat esse, ad salutem cor habere bonum: nisi simul verba, cum opus est, adhibueris. Corde enim creditur ad iustitiam. sed oris confessio necessaria est ad salutem. id ergo est, ex verbis iustificaberis. ¶ Memento item:

grandes peccatores, ex verbis sacrę cōfessionis, (quam auricularem vocant,) iustificari. Dixi, inquit ille, aduersum me iniustitiā meam, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et Dominus inquit ad peccatorem: Dictu prius vt iustificeris. O rem mirabilem. Dixit David: peccaui Dño, & statim audit. Trāstulit Dñs à te peccatū tuum.

Tunc responderunt.

Occurrit id primū. *Magist. r volumus.* O si nunquam hęc vox, volumus, à nobis prodiret. O si nunquam volūtas nostra, nostra esset. O si solum vellemus, quod Deus veller. Hęc nostra voluntas est, quę nos in infernum præcipitat. qui enim non se abnegarit, non ibit in cœlum. Quis ferat seruū corā Dño dicere, volo? Si igitur nos serui sumus, & serui inutiles, si pretio empti: absit, vt quiuis sibi velit quiuis sibi viuat, sed ei qui p nobis mortuus est. ¶ *Volumus, & volumus signum.* Et volumus signum de cœlo, & volumus signum de cœlo videre. Vtinam vellemus signū conversionis nostrę in anima nostra. Sed expectabit nos hęc res. ¶ Interim grauis se offert dubitatio: Cur Dominus tam acerbē respondit, quęstioni minimum irrationabili. Profecto Deus legem daturus Adę, prius signa fecit. eduxit enim ex eius latere costam, & ex costa formauit Euā. Inuiturus fœdus cum Noë, Abraham, Mose, vix signa facta numerare licet. Cū venit Spiritus sanctus, non sine signis legem gratię promulgat. Cur ergo Dominus daturus legem nouam, acerbē respondet signa petentibus? Profecto credere non contingit sine aliquo signo. Quia vt S. Thomas dicit: Cū veritas fidei nequeat ratione naturali probari, necesse est, miraculis pbetur. Nec a regiē lterę Regis esse credūtur nisi signo & sigillo regiō munitę. at signa, sunt Dei sigillū. Cur ergo dicit: Cū ratio praua signū quęrit. Iā addit: & signū nō dabitur ei. Imo verò datū est ei signū de cœlo: cū tonitruū turbę audierūt, & dicebant: Angelum esse loquutū. Et cū Solē & Lunam obscuratos dies crucis vidit. ¶ Audi obsecro huius nodi solutionem. Voluntas nostra velut fœmina est: quę illi rei nubit, q̄ maximē amat. Quod. n. amas virtus est. Ex his nuptiis pcedūt filii, fructus vētris. Siquidē ex corde exeunt cogitationes, siue bonę, siue malę.

¶ Iā cū hęc volūtas nostra pfectē Deo hęsit: & eū, nullumq; alium maritum amplexa est: nullum signum petit ad credendum. Tot enim signa ferē videt in se: vt stultum putet alia procurare. Sentit enim illum vehementē amorem. illos frequentes amplexus, Illas supernas dulcedines. illā pacem Dei quę omnem exuperat sensum. His illa signis contenta dicit: Dilectus meus mihi, & ego illi. Signa porrò externa cur quęrat? cū sciat, eū qui illa videt, non ptinus credere: nisi illumineatur, eo lumine admirabili: quo se illustratā cōiectat. cōiectat dixit: quia certò nemo scit dū viuit se in gratia esse, sed id coniecturis assequitur.

¶ Porro

Ioan. 1.

Luce. 8.

Isaic. 52.

Ioan. 3.

Sapient. 7.

Math. 7.

Roma. 2.

Psal. 38.

Psal. 111.

Psal. 140.

Iacobi. 3.

Roma. 10.

Psal. 31.

Isaic. 43.

2. Regu. 12.

Luce. 9.

Luce. 17.

1. Cor. 16.

2. Cor. 5.

Genes. 2.

Genes. 8.

Act. 2.

3. Part. q. 43.

art. 1.

Ioan. 12.

Luce. 23.

Marci. 7.

Philip. 4.

Cantic. 2.

1. Petri. 2.

Nemo. n.

scit se esse

in gratia,

Concil.

Trident.

¶ Porro cum animus rebus caducis hæsit, nõ fen-
tit illa signa interiora. ideo requirit signa exte-
riora. Prius ergo necesse est auertisse animum à
suo proprio viro, id est, Deo: & cum altero adul-
terasse, quàm signa petantur. Merito igitur Do-
minus inquit: generatio adultera signum querit.
neque enim signum petisset, nisi adultera fuisset.
¶ Ne verò videar gratis ista dixisse, libet à capite
ordiri. Inquit Dominus: Qui ex Deo est, verba
Dei audit. Vos nõ auditis, quia ex Deo nõ estis.
Et item: Si Deus pater vester esset, cognosceretis
vtique me, quare loquelam meam non agnoscit-
tis. Et item: Siquis voluerit voluntatem eius fa-
cere: agnoscet de doctrina mea, an ex Deo sit. Et
Paulus dicit: Signa & miracula p̄ infidelibus ef-
se. Nam p̄ signum ex orientis in se lucis habere
se credunt, eius scilicet lucis, de qua dictum est:
Surge à mortuis & illuminabit te Christus. P̄
signum eius testimonij, quo spiritus testimoniũ
reddit, eos esse filios Dei, se percepisse conii-
ciunt. Implet Dominus splendoribus piorum animam.
P̄ delectantur super Domino: Sustolluntur su-
per altitudines terre. Quæ alia mirabilia querat
pius? Planè lex gratiæ figurata est in lege scriptu-
ræ. Quæ ergo signa facta sunt in Sina: cum legem
dabat Moses: ea ferè fiunt in anima, cum eam vi-
uificat Dominus. Et sicut impudens esset Iudæus
videns signa corporalia in monte Sina, si non
crederet: ita impudens esset anima, eadè signa (li-
cet spiritualia, ac ideo nõ euidencia) in se recipiẽs
si credere recusaret. Porro, sicut filij & nepotes
Iudæorum maiorum suorum signis debuerant esse
contenti: iuxta illud: Interroga Patres tuos, & di-
cent tibi: Ita & Christiani inferiores, cõtenti sint
signis à suis maioribus in corde perceptis. In
qualibet enim Republica, probatas maiorum opi-
niones minores sequuntur. Sed õ si amore lan-
gueremus, vtique signa non peteremus.

Signum *non dabitur ei, nisi signum Ione.* Id est
Christi crucifixi. Itaq; generatio-
ni prauæ datur signum, quod gentibus est stulti-
tia: Iudæis scandalũ: piis verò, verũ salutis signũ:
presentius remedium afferens, quàm serpens il-
le suspensus, à viperis demorsis, afferebat.

¶ Igitur proponitur mortalibus in signum, Chri-
stus à Ceto voratus id est, à profundo omnium
dolorum: Postea verò resuscitatus, id est, in sum-
mo omnium bonorum. Neminem quippe audi-
uimus, ita profundè humiliatum: neminè item:
ita sublimiter exaltatum. Dominus enim eum ad
infernum deduxit, & reduxit: vt eum collocaret
super omnes principes cœli: quem deiecerat in-
frã omnem puluerem terræ.

¶ Audacter dicam: verum hoc esse signum. Ete-
nim si omnes Iudæi, Indi, Barbari virũ Christia-
num, huius crucifixi leges seruantem expende-
rint, versarint, reuersarint: non poterunt non di-
cere: eum virum sanctũ, & iustum esse, & dignum
cui cœlum in præmium detur. An non hoc clarũ
crucifixi signum est? Si ignauia nostra iniquos

nos esse commostrar, non signi, sed nostri mise-
rabilis est culpa. ¶ Sed ne graueris lector mecum
rem hanc punctim expendere. In signo Ionæ plu-
ra contigerunt: tempestas maris. Iactatio Ionæ.
preparatio ceti. Deuoratio Ionæ, eius in ventre
clausura. & tertia die vomitio. Nihil horũ affer-
tur in signũ à Christo, nisi illud, quòd Ionas fue-
rit in ceto tribus diebus: atq; ita, quòd Christus
fuerit in corde terre tribus diebus. Cor terre ego
infernũ vbi erat limbus intelligo. Primò: Vtiq;
magnum signũ, quòd Dei gloria & celsitudo ad
locum carceris descenderet. 2. Vtiq; magnum
signum, quòd ibi conclusit demones: ne adeò vt
olim, nobis nocere possint: territos à tanta potẽ-
tia, exoculatos à tanto lumine, alligauit ergo eos
in puteo abyssi: donec tẽpora Iudicij adueniant:
Vbi soluetur per tempus & tempora & dimidiũ
temporis. 3. Vtiq; magnum signum, quòd in in-
ferno Deus suam ostenderit gloriam. Tũc enim
infernus paradus fuit. 4. Vtiq; magnum signũ
quòd secum ab eo loco, illustrem nostrorum pa-
trum exercitũ abduxit: Si queritis Iudæi signa,
expectate donec in infernum descẽdatis: ibi ho-
rum signorum celebrem inuenietis memoriã.
Hęc sunt signa, quæ à Christi anima deitati cõiũ-
cta gesta sunt. ¶ Audi nũc reliqua gesta p̄ corpũ.
Voratur Ionas à pisce, seruatur in ventre piscis,
eiicitur integer prædicaturus. prædicat cum tanto
profectu. 1. Ita similiter, voratur Christus, nõ so-
lus: sed cum omnibus nobis à morte. Siquidem
moriente illo, nos omnes mortui sumus. At mo-
riente illo, corpus peccati destructum est: imo &
omnia peccata mortua sunt. Ipse enim meruit
sua morte omnium peccatorũ, & quo ad pœnã,
& quo ad culpam: in baptismo condonationem.
Magnum hoc signũ profectò. 2. Porro quia erat
impossibile corpus Christi à morte detineri: ideo
solutis eius vinculis, à morte euomitur integer,
etiam cum omnibus nobis. Vt enim cum morlẽ-
te morimur: ita cum resurgente resurgimus. An
non & hoc magnum signum? 3. Quòd si cum sur-
gente surreximus, necessario fit: vt cum ascẽdẽ-
te ascenderimus: & cum sedente à dextris Dei,
cõsederimus. Sedet ergo puluis, & cinis ad dex-
teram maiestatis in excelsis. 4. Hoc signũ omnia
superat signa. ¶ Iam verò apertissimum signũ est
Christi, quòd post eum euomitum prædicatio
Euangelij, longè, lateque propagetur: quodque
in omnẽ terram exeat sonus Christi in suis Apo-
stolis prædicantis: tanto maiore audientium pro-
fectu, quàm fuit Ionæ profectus: quãto est maior
orbis, vrbe Niniuitarum.

¶ Ego quidem arbitror Ionam euomitum, suam
Niniuitis prædicasse & iectionem in mare, & euo-
mitionem è cetu, quàm forte testabatur, eorum
assertione, qui hominem in mare iactauerant.
Idque forsan Niniuen adeò commouit. Pariter
ergo Apostoli Christũ ex morte, & se: è peccatis
euomitos prædicabant. Idque fuit fulgur & ful-
men quod totam terram commouere potuit.

¶ En

Ioan 8.

Ioan. 8.

Ioan. 7.

1. Cori. 12.

Ephes. 5.

Roma. 8.

Isaic 58.

Isaic 58.

Deuter. 32.

1. Cori. 7.

Ioan. 3.

Philip. 2.

1 Regu. 2.

Ephes. 1.

Ione. 2.

Apocal. 12.

Luce. 23.

Ephes. 4.

Roma 6.

Ibidem.

Actor. 2.

Ephes. 2.

Eodem.

Roma. 10.

¶ En signum quod Christus petentibus prestat. quod si cui satis non fuisse videbitur: memor ille sit, Deum Regi Achaz, presenti hostium terrore trementi: signum dedisse Virginis pariturę, tanto post tempore futurum. Non enim Deus nostrę morositati, sed rerum veritati respondet. ¶ Et profectō pię generationi signum petēti, signum datur. Vt Gedeoni, vt Zacharię, vt Sauli cum pius erat. At generationi adulterę signum petēti, signum datur: sed in quo scandalizetur, ei que mensa pponitur: sed in qua illaqueatur & cadat. ¶ Non verò prætereat te illud verbū: Viri Niniuitę surgēt in iudicio. Ex quo planē habetur multos ex Niniuitis saluos fuisse. Aliō qui impij non surgunt in iudicio. si igitur isti surgunt, pij mortui sunt. ¶ Rursum quod ait: Surgent & condemnabunt. nō absurdē forsan intelligi poterit, quosdam Niniuitas tāto feruore ad Deum conuersos: vt vitę Apostolicę essent quedam figura. Apostolicorum enim hominum est in iudicio reliquos condemnare. vt Theologi tradunt. ¶ Demum non est frigidē legendum verbum illud. *Ecce plusquam Ioannes hic*. Quasi diceret, *Ecce Deus hic*. Exulta igitur & lauda habitatio Sion, quia manus, hic, in medio tui, Magnus enim Dominus & laudabilis nimis, Cur ita? Quia hic est, in ciuitate scilicet Dei nostri, in monte sancto eius. Ponite corda vestra in virtute eius, & distribuite domos eius, quia hic est Deus noster in æternum, ipse reget nos in secula. Profectō Deus loco circumscribi non potest, qui ergo est hic, hoc loco circumscriptus: Deus homo est.

Erit *filiius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus*. Vix persuaderi possum, p cor terre hoc loco intelligi sepulchrū: Vbi Christus iacuit. Imo forsan, hic est locus, vnde probatur Infernum Patrum, purgantium, & damnatorum, esse in corde, id est, in medio terrę. Aliō qui nullus occurrit locus, vbi cor terre p sepulchro capiatur. ¶ Sumpto igitur corde terre pro inferno, grauissimum Patres nostros vexauit dubiū: quomodo Christus in inferno, tribus diebus fuerit? Duplex mihi huius nodi explicandi ratio se exhibet. Prior erit, si infernum capias non pro loco illo materiali, sed pro morte. Nā locus est materia inferni: cuius forma mors est. Atqui (apud sapientes) vocabula pro formis capiūtur. Si igitur probauero, Christum per tres dies, tresq; noctes, in morte fuisse: probauero etiam, in inferno id est, limbo fuisse. Siquidem ex lege, ante Christum, omnes mortui erant in inferno. At profectō, ex nocte agonie Christi, Christus esse cœpit in morte. Ipso teste, dicēte: Tristis est anima mea, vsque ad mortem, id est, iam ex nūc gusto, & sentio mortē. Idē dicit: Circumdedērunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerūt me. Nisi enim potentia Christi, mortem retinisset, Christus mortuus fuisset. Interim tñ quod erat in corpore: ita mortem sentiebat, ac si moreretur. Erat igitur ex tunc in morte: ac proinde in corde terrę.

¶ Secunda euadendi ratio est. A tempore quo cœpit pati Christus, cœperunt qui in limbo erāt nouum habere refrigerium. Qui verò in Purgatorio: cœperunt nouam pœnarum suarum habere relaxationem. Qui tandem in inferno, nouū sentire dolorem, videntes se ab ea redemptione reiectos. Hęc faciebat anima Christi: quę secundum effectum in infernum descenderat, ex quo pati cœpit, mox descensura secundum presentiam: cum corpus vitam in Cruce finiret.

¶ Signo Ionę adiungit Dominus aduentum reginę Sabaz. vt si virile Niniuitarum opus nos ad virtutem non extimulat, extimulet Reginę facinus. fœmina erat illa, & Regina: ac ideò diues & delicata.

Cum *immundus spiritus exierit ab homine*. Si spiritus exit: ergo aliquando intrat. Iam cū spiritus sit, magnam habet efficaciam ad compellendos nos. Si enim spiritus ventorum tā est efficax: vt terrā concutiat, & tremere faciat: quid poterit spiritus dæmonum facere? Ad quos ventorum spiritus collati, quid sunt nisi ventus? ¶ Quod si spiritus immundus est: ergo vim habet efficacissimam impellendi ad sordida, & turpia. Quid faciet miser: huic tanto spiritui traditus? Certē traditur in reprobum sensum, & cœt.

¶ Quia verò tenebrosus est hic spiritus: ideò dupliciter exit: vel adueniente luce, vel adueniente fortiore spiritu gratię. Primum factum est per legem. Lex enim expulit dæmonem à Iudeis. Secundum fit per Euangelium. ¶ Expulsus porro dæmon querit requiem. O miseram superbiam: etiā nunc querit Deus esse. etiā nunc querit collocare thronum suum super aquilonem. Et quia Deus requiem habet specialē in quibusdam Angelis, (qui hac ratione throni Dei dicuntur,) habet etiam requiem in animabus humilibus: ita miser ille, cum iam in quibusdam malis spiritibus suorum Angelorū, quiescat: querit in animabus nostris requiem: vt Deus: At nos Christo sudanti requiem dare nolumus. cum sudet ille in requiem nostram. Dæmoni verò rugienti, requiem damus: in exitium nostrum.

¶ Querens dæmon requiem: non inuenit, in arenibus locis. Non enim moratur arentes, & squalidas animas. cupit ille ibi figere solium, vbi fixerat Deus. Deum enim ignominiosē loco mouere, & cum eius ignominia ipse cupit intrare. Non contētus ergo habitare in infidelibus: & iniquis Christianis: reuertar, inquit, ad sanctos vnde exiui. Reuertar in domum meā. ¶ Mentiris superbe: Non est domus illa tua: Dei est, emit eam ille sanguine suo. Ecclesię illa anima est, cuius filia est. Et sui est quisque arbitrij, posuit enim Deus quenq; in manu arbitrij sui. Cur ergo mentiris dicens esse tuam? At non nihil est: cur domū suā dicit: Habet enim in ea fomité sibi fauentem. habet legem carnis, repugnantem legi mētis: & carnalitatem in lege diaboli. Si hostes nostros in nobis habet, qui arcem ei se duros promittūt,

quid

Isaic. 7.

Judic. 6.

1. Regu. 10

Psal. 68.

Psalm. 1.

Isaic. 12.

Psal. 47.

Cor
terra

Roma. 1.

Isaic. 14.

Isaic. 66.

1. Petri. 1.

Roma. 7.

quid miraris: si domū dicat suam? Adde: paucos esse e quibus exierit diabolus, quin aliquid pessimi in eis feminis relinquat: aliquid scilicet vitij prioris & propensionis inique. hac ratione domū sibi audet vendicare, quā suo insigniuit characterē. ¶ Redit igitur ad domum, eamq; vacante, id est, feriantem & ociosam inuenit. Inuasit vbiq; hoc malum multos. Putamus sat esse: si peccata semel confiteamur. deinde viuimus ociosi, & in vtramq; dormimus aurem. At presentissimū periculum est nobis ex ocio. Ocium enim aperit portas hosti intrare cupienti. Ideo Paulus admonet. vt simus sollicitudine non pigri, spū feruētes Domino seruiētes, orationi instantes. Et alibi: Vestram salutem cum timore & tremore operamini. Et Domini verbum est: prima opera fac, id est, non ociosa & ordinis infimi, sed primi. ¶ Vacantem inuenit: ornatam & scopis mundatam. Quid? Malum ne est animam ornare, & scopare? An non David dicit: Exercitabar, & scopabam spiritum meum? An non reginam (quæ a dextris Regis sedere debet,) ornari oportet varietate? An non & ipse sponsus sponsam suam ornat monilibus? Respondeo: Iam nos suo sanguine n. undauit & ornauit, iam sumus abluti, sanctificati & iustificati in sanguine Christi. Reliquum est, si hosti subdi nō volumus: vt quiuis se ipsum scopet, & ornet. Secundò aduerte: Bonum est ornatum esse animam, & scopis tersam: Sed malū est ornatam & mundatam solum esse, nisi se mūdet semper & ornet. Non sat est quod præteritum est, nisi & presentia adhibeas. Scopabis igitur te quotidie: dolens quotidianacrimina. ornabis te quotidie, quotidie dona Dei augere contendens.

Assumit septem spiritus. Vide concordiam eorum in nostram perniciem. Ne quiiores se. Vide ordines eorū in malo, sicut sunt sancto: ū Angelorū ordines in bono. Et intrantes. Quid, non erat qui resisteret? Certè si domus vacabat, & dormiebat, meritò non erat q; resisteret. ¶ **¶ Eunt q; nouissima.** Cur non dixit sunt principia, aut media, sed nouissima? Certè quia ex parte hominis sunt nouissima. Si peccasti, quantum ad te attinet, nouissimus status est damnationis tuæ. Nisi Deo visum fuerit misericordiā tecū facere, tu te in infernum, & nouissimum malum coniecisti. Quòd verò addit *peiora prioribus*, & aduertendum & dolendum est. Nullum malum præteritū equatur, malo peccati: in quòd, qui Sanctus fuit, decidit. Certè nul ū malum conferri potest statui culpe mortalis. Longè verò peius est peccatum post veniam semel acceptā, quā ante fuerat.

Ecce mater tua & fratres quærentes loqui. Nemo tam barbarus est, qui nō quærat loqui Christo, id est, cū sua felicitàte coniungi. Licet enim ignorantes, omnes tamen bonum quærent. Bonum verò nullū aliud nisi Deus. Porro hanc felicitàtem quidam quærit ex genere. Vt

Christi sibi deberi ex consanguinitate. Et Iudæi putabant iam se regnare, quia filij essent Abrahæ. Contra Græci scælices se credunt in sapientia sua. Hos Christus errores relegat dicens: Is scælix tantum erit, qui voluntatem Patris fecerit. ¶ Est verò eius volūtas sanctificatio nostra. i. mortificatio carnis, & viuificatio spūs. Porro nemo viuere in spiritu potest: nisi super quē Christus manum extenderit. Meritò igitur dicit textus: Extendens manum, in discipulos suos. Nam suscitatio peccatoris a mortuis op⁹ est dexteræ excelsi: vita spiritus, est donum eleemosynæ, quam larga Dñi porrigit manus. sicut claudo porrexit Petrus. Cælum vita sancta comparare opus est man⁹ dextræ q̄ Iacob sup filiū Ioseph collocauit. ¶ At non est explicatu facilè, quomodo verū sit: eum qui voluntatem Patris fecerit, matrem esse Christi. Sanè fratrem esse Christi, eum qui Patri obedit: & verū, & apertū est. Sicut. n. Christus accepit esse diuinū per naturam: ita qui pius est, id esse accipit, in suo ordine, per gratiam. Quare vt Filius est filius ex natura: ita quos verbo veritatis genuit Pater, filij sunt ex gratia. Sunt ergo filij Dei, fratres Christi, heredes Dei, coheredes Christi: & si sceminae sunt, filias Dei, & Christi sorores nominare licet. At esse matres difficilè videtur. Sed pius autor Gerson super Cantica. simplas. 7. dicit: Verbum Dei nasci ex anima sancta. Idem dicit in Iosephina disti. 10. Audacter, inquit, dicere pia anima potest. Fili⁹ meus es tu, ego hodie genui te. Sicut Pater De⁹ dicit: Afferit idem profundè sanctitatis Taulerus, Serm. Dominicæ, id est, post Natalem. Et Serm. 2. de Circūcisione Et Serm. 2. Epiphaniæ. Sed longè maiorem habemus auctoritatem Chrysost. & Ambros. quas adduximus in alio Tomo. Sed vt verum id sit: quomodo aperietur? Primum non erat difficilè dicere cum August. Et Thoma. Quiuis Christianus, quidam Christus est. Qui ergo ex peccatore pius Christianus facit, quendam Christū generat: & ita est Christi mater. Secundò: quælibet virtus, Christus dicitur, vt Chrysost. dicebat: Est enim iustitia Christus &c. Qui ergo virtutem in se generat Christum generat. Tertiò: Certum est ex Apostolo Christum viuere in nobis. viuo inquit ego, sed iam non ego: viuunt verò in me Christus. Vnde peccatores dicuntur Deum in se occidere, dicente Apostolo: Spūm nolite extinguere. Vt verò Christus dicitur viuere in nobis, ita & formari, vt Apostolus dixit: Si igitur Christus dicitur viuere & formari, dicetur etiā gigni. Iam si Pater æternus desponsatur animæ in fide & dilectione. Si eā osculatur osculo oris sui. si ruit in eius amplexus, quid miraris, si generationem aliis tribuēs sterilis ipse nō fit. scē cūdat igitur animam. ex hoc partu, quid nascetur nisi maxima proles? Sed hæc iudicio doctiorū cēsenda cōmittimus. ¶ Vide verò vbi hæc anima peccarit, quopriuetur filio. imo quē occidat filiū. Vide quem amittat spōsum & maritū. vide cū quo adulteriū admittit

Romā 12.

Philip 2.

Apocal. 2.

Psal. 76.

Psal. 44.

Isaic. 61.

1. Cori. 6.

Ioan. 8.

1. Corin. 13.

1. Thess. 4.

Actor. 4.

Genes. 48.

Iacob. 1.

Roma. 8.

Cantic. 3.

Psal. 2.

Galat. 2.

1. Thessal. 5.

Galat. 4.

Osee. 2.

Cantic. 8.

Luce. 15.

Math 20.

admittit. Antè quàm finiam, libet ei quæstio-
 ni antiquè respondere: quæ nam causa Christo
 fuerit: vt nunquam de matre honorificè loque-
 retur: sed acerbius semper: perindè ac puden-
 da mater illi fuisset. In Chana galileæ non ma-
 tris nomine, sed mulieris eam dignatus est. Hoc
 loco: velut matrem non agnoscit. In cruce nõ
 dicit, mater, sed mulier ecce filius tuus. Ad hæc
 quæstionè primum respondeo: Christum venisse
 non soluere legem, sed adimplere. At in lege di-
 ctum erat, Christum futurum sacerdotem se-
 cundùm figurâ, & ordinè Melchisedec. Vt talis
 esset in re Christus, qualis fuerat in vmbra Mel-
 chisedec. Porrò Melchisedec erat sine patre, sine
 matre, sine genealogiâ. Igitur & Christus in
 terra hunc ordinem sequutus est: vt patrè, ma-
 trem, & genealogiam non agnosceret.
 ¶ Quin & ipse met, ordinè vitæ Christianæ insti-
 tuens, ait. Qui non reliquerit patrem & matrem,
 &c. non poterit meus esse discipulus: quid igitur
 miraris si huius ordinis institutor, ordinem
 ipsum exequi ad literâ velit? ¶ Rursum Chri-
 stus venerat, sanctam ecclesiam sibi in vxorem
 copulare. Dictum verò erat, propter vxorem
 patrem & matrem relinquendam. Relinquit igitur
 matrem: ne minus suam sponsam diligere vi-
 deri possit. Demum Adam solus potuit sua no-
 mina creaturis imponere. At Christ⁹ potuit crea-
 toris, & creaturæ pretium scire, & nomina po-
 nere. Agnoscebat quantus erat Pater suus: cu-
 ius pretio & amore capt⁹ dicebat: Quid mihi est
 in cœlo, & à te quid volui super terram? Nihil er-
 go se super terram velle demonstrat: cum dicit,
 quæ est mater mea, aut fratres. ¶ Sed quid mo-
 ror? Hic est Dei mos, prius acerbè loqui, mox
 blande mulcère: prius humiliare, mox exaltare.
 Bonum, inquit ille, quia humiliasti, quia post hu-
 miliationem, quid nisi exaltatio sequetur. Me-
 liora sunt vulnera diligentis, quàm oscula odio
 habentis. Ergo gloriam præcedit humilitas. Vo-
 lens ergo Dominus matrem exaltare, eam se-
 qui, ei obedire: prius humiliat. Quia non respe-
 xit nisi humilem.

Ioan. 2.

Ioanis. 19.

Psal. 109.

Ad Heb. 7.

Luco. 14.

Genes. 2.

Eodem.

Psal. 72.

Psal. 118.

Prouer. 15.

Prouer. 27.

Isaie. 66.

CAPVT. XIII.

In illo die exiens Iesus de.

HILIT INQVIT QUI
 seminat, id est qui offi-
 cium habet seminandi. Et
 licet multa Deus habeat
 officia: hoc vnum velut
 magis dilectum sibi dele-
 git: à quo speciale sibi no-
 men seminantis assumeret.

Ioannis. 1.

Ipse lux est vera, quæ illuminat õnè hominè: at
 quâ ratioe lucis nomè habet, eadè & seminato-
 ris. Quia seminat illuminado: & ipsum semè lux

est. Imò ipsum seminantis officium, viuificato-
 ris mun⁹ est. Paulus enim dicit: exurge qui dor-
 mis, surge à mortuis & illuminabit te Christus.
 Ergo seminat lucè: illuminasq; vitâ tribuit, qua
 mortuus viuificatur. Vita enim erat lux homi-
 nū: Si ergo penetras, quantum sit illuminare, &
 viuificare: penetrabis etiam quātū sit seminare.
 Profectò maius officium est seminantis, quàm
 creatoris: quanto maius est esse gratiæ ex semi-
 natione dimanās: quâ esse naturæ ex creatione
 procedēs. ¶ Quòd si admittas, Filium Dei se
 seminasse in vtero matris: aut potius seminasse
 suam subsistentiam diuinâ, in carnè quâ assu-
 sit: num inuenies officium aut functionem, tantæ
 potentiæ, charitatis, & dignationis: quâ sit fun-
 ctio seminantis? Porrò post quâ verbū Dei se-
 minauit se in humanitatem suam: seminauit etiã
 se in Apostolos, & in oēs qui p illos crediderūt:
 vt & hi filij Dei essent. Iam intelligis quætē ma-
 iestatis functio sit, quòd Deus seminet, & quòd
 deitatem seminet.

Ephes. 5.

Ioannis. 1.

Hebr. 1.

Genesis. 3.

1. Corin. 15.

1. Corin. 3.

1. Time. 2.

Isaie. 30.

¶ Ergo vidēs Filius Dei: qui verbū vocis, per
 prophetas olim seminabat, semè hoc non retu-
 lisse fructū exoptatum: atq; propterea Deum nõ
 coli, sed ignorari: virtutes iacère, & vicia trium-
 phare: cœlum esse clausum, & infernum apertū:
 agrū animarum pro fructu reddere spinas & tri-
 bulos: ipse per se ipsum decreuit seminare, non
 vocem solâ sed semetipsum. Exijt ergo qui se-
 minat. ¶ Sed num Domine tu solus es qui se-
 minas, vt dicas, exijt qui seminat? An non etiã
 diabolus, mundus, & caro, semināt? an non etiã
 semināt sancti viri: cur dicis, Exijt qui seminat?
 ac si vnicus esset qui seminat? Rursum: Si nõquã
 non seminaret: iustū tibi esset nomen seminato-
 ris. At nonnunquã non seminans, sed fructus se-
 minis recondis. Ad hoc facile dictu est: Eum re-
 ctè seminantis nomen sibi vendicare, qui eam
 functionè & melius, & frequentius, & fructuosi-
 us facit. Porrò diabolū mūdū & carnè nõ semi-
 nare dicas: sed corrumpere potius semè, & destrue-
 re. Quòd si sancti semināt, nõ ipsi soli sed gratia
 Dei cum ipsis. Ipsi enim loquuntur, sed seminator
 est qui vim præbet semini, qui vitâ præbet terræ,
 & qui incrementum dat grano nascenti. Quòd si
 aliquando seminare cessat: terræ minus semini
 idoneæ culpa est. Nã seminator vellent seminare
 seper: quia oēs homines saluos facere vult semp.
 ¶ Non me contineo quàm illud addam: semina-
 re est, iacere sementem in terra, id est, in anima.
 Iactum cooperire, in silentio enim & spe est se-
 minis fortitudo. Coopertū eget pluuia, cœle-
 stis auxilij, vt è terra prodeat: Natus calamus
 flagellatur ventis, aquis, frigore, gelu, caumate.
 Inde in aream fertur: teritur, ventilatur. Intelli-
 gis iam quid sit ferre fructum in patientia: imò
 in multa patientia. ¶ Neque ociosè dicit, se-
 mē suum. Fateor, ideo raras parari in Dei Ec-
 clesia fructus: quia qui seminant non semè Dei,
 sed suum seminant. Non seminatur semè ha-

bens efficaciam ex Deo, ex charitate, ex spiritu: sed ex studio, & eloquentia humana. O utinam predicatorum digni essemus, per quos ut ministros seminaret Christus verbum suum: suo calore feruidum, sua virtute efficax, sua gratia fecundum. ¶ Quod si, ut supra dicebamus, Christus seminat vocem exterius, sed se ipsum seminat interius: quantę veritatis erit dicere, semē suum? Imò quantę dignationis, quod se tantum, seminet in stercore tam vili? Quanti amoris quod nascatur in nobis, proficiat in nobis, recondatur in nobis: sedebimus enim cū eo in throno eius. Certē si seminator est Deus: & quod seminatur est Deus, quid nascetur nisi quodāmodo Deus? Iam intelligis, quare Christus pluuiam sanguinis sui fudit? Non enim cœlestis semen, nisi cœlesti pluuiā merebatur irrigari. ¶ Ex dictis planum est, cur exierit Deus ad seminandum: sed adhuc non nihil de hac re dicemus eo loco, qui habet aures.

Aliud *cecidit secus viam.* In quatuor locis semen iactum est: sed in vno profecit solummodo. Et ego arbitror, hos quatuor locos omnes esse intra ecclesiam Dei. Neq; hic esse mentionem de infidelibus, aut hereticis.

¶ Id facile colligitur: primum, quia Dominus dicit, hos omnes audire verbum Dei. At verbum non auditur ferē, nisi intra Ecclesiam: Secundo quia parabola dicta est de his turbis: quę ad Christum accesserant. Huic explicationi vnum illud obstat: quod durissimum videatur, ex quatuor Ecclesię partibus, vnam seruari dūtaxat. Sed forsā id Dominus voluit admonere, si quidem arcta est via quę ducit ad vitam: & pauci inueniunt eam. Quod si etiam infideles comprehendas in parabola: iam non inuenies quartam, imo nec ceteras partes esse, eorum qui seruantur. Suauius igitur litera fluat, si de fidelibus solum intelligas. Quorum tres pereunt partes. Licet quarta bonę terrę pars possit multo esse maior, quā quęuis reliquarum. Quod ut optare licet: ita nescio an asserere audeam.

¶ Precor te lector aduerte: non dicere textum, aliquid seminis iactum esse in via, sed secus viā. Quod animaduersē etiam dixit Marcus & Lucas: Nō ergo Deus seminat in via, quis enim sapiens sator, in via seminet? seminat igitur iuxta viam. Porro via est, vita sine Deo: vita Adā terreni: vita carnis & mundi. Hac enim via omnes homines gradiuntur: nisi Deo reuocentur. Per hanc viam ambulant infideles: Non ergo sermo est in parabola, de infidelibus: hi non seminantur, sunt enim via: sed de fidelibus, qui ex via extra viam à Deo adducti sunt.

Igitur *Fideles sunt quadruplices.* Priores, qui nihil Dei cultum curant, nihil Deum timent: sed sola fide ab infidelibus distāt. Ut rectissimē dicantur iuxta viam esse, id est, iuxta infideles, à quibus tam modicē distant.

Audiunt hi quidem verbum: sed non intelligunt. Deus enim huius seculi obcecauit mentes eorum. ¶ Sunt alij: qui Dei quidem cultum curant: sed non intus. Astant templis, altaribus, officijsq; diuinis. Nunquam non aliquid orantes obmurmurāt. Sed populus hīc labijs honorat: cor longē habent à Deo. Et ideo cor durum habent: exterius modicam terram habent, sed interius altissimam petram. Ideo in quauis tentatione succumbunt: Si irritantur excandescunt. Si affliguntur despondent animum, si honorantur, attolluntur. Ergo intentione deficiunt.

¶ Sunt tertij, qui toto pectore, & intimis visceribus Deum quęrunt & amant: in quorum intima, cœlestis mollitudo descendit: sed habent diuitias, quibus se dedunt, Viuunt inter delicias fœminarum, à quibus abducuntur. Nonnūquam etiam, vitę miserijs & sollicitudinibus premuntur, & ita sensim sanctitatem deserunt. Hi sunt, qui à spinis suffocantur.

¶ Sunt denique quarti, qui toto etiam pectore lumen Dei acceperunt: gratię oleum & teneritudinem in intimis possidentes, & omnibus curis reiectis, omnibus concupiscentijs profligatis, omnibus erūnis deuictis, toti intendunt rebus cœlestibus. Hi sunt, qui corde bono & optimo suscipiunt verbum.

¶ In hac porro sorte fœlici, est differentia: quidam enim suam contenti legem seruare, ab omni lethali crimine, pro virili cauent: sed non adeo consilia curant Euangelica. Ferē fide Trinitatis præceptisque decalogi contenti. Quasi tria per decem ducentes, fructum referunt tricimum. Secundi sunt, qui præceptis adiungunt consilia, qui velut duplum ad priores fructum referentes, sexagesimum ferē dicuntur. Tertij quibus in virtute nihil deest, centesimi sunt. Habes ossa parabole, excutiamus eam nūc.

Cecidit *secus viam & conculcatum est: & volucres cœli, comederunt illud.* Cum primi, quos retulimus, homines audiunt verbum Dei, non intelligunt, imo frequenter rident. Nam de Phariseis Christum audientibus dicitur: deridebant eum, quia erant auari. Cum ergo aspis surda est, non audiens vocem eam in eantantis, tunc aut non audit, aut non intelligit. Cum verò audit & ridet: tunc verē sementem conculcat. Quia verbum, quod super caput statui debuerat, sub pedibus collocatur. Quantę verò id noxę fuerit, quis nisi Deus estimare nouerit? ¶ Sed non caret magna difficultate: quid sit, volucres cœli (id est demones) sementem conculcatum comedere? Ego arbitrator ea id ratione dictum: Primum, quia gaudet diabolus, videns verbum rideri & conculcari. Et ideo comedere dicitur: Secundò, quia ea ratione fortior, & valentior fit contra eum, qui ita contempsit. Robustior ergo fit, ut qui comedit, contra ieiunium. Tertio, comedere dicitur,

Ephesi. 2.

Luce. 23.

Math. 7.

1. Corin. 13.

1. Corin. 13.

1. Tim. 2.

1. Corin. 13.

2. Corin. 4

Isaie. 29.

Math. 23.

Luce. 16.

Psalm. 57.

Genes. 40. dicitur, quia in pectore suo seruat, quoties verbum contempnimus, vt in die iudicij acrius accuset. Quartò, memor esto illius Pharaonici pistoris: cuius cibos cum volucres comedissent, Ioseph asseruit, id esse suæ damnationis signum. Ergo cum Dominus dicit, volucres cœli comedisse cibum nostrum, apertè indicat, eos esse damnandos, qui verbum ita contempserint.

Cecidit *supra petram.* His, qui facilè recipiunt, sed facilius reijciunt: qui exterius sunt teneri, interius lapidei: dicit Deus. **Couertimini ad me in toto corde vestro,** id est, non in superficie sola. Dicit etiam: scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, id est, non sola exteriora. Dicitur etiam, vt lapides seligant è vinea. ¶ Quia, quod natum est & continuò aruit, cui rei, nisi igni, idoneum est? & lapides deorsum in centrum, id est, in infernum grauant, sursum enim sua grauitate ascendere nequeunt. Et denique cor durum male habebit in nouissimo. Demum hi temporales sunt, non cœlestes: non enim qualem habes superficiem indicat Deus: sed quale cor, cor verò tuum nõ est eternitate mollium.

Cecidit *aliud super spinas.* Spinæ, Marcus vocat erunas huius seculi, deceptione diuitiarum, & circa reliqua concupiscentias. Cõsentit Marco Lucas. Non ergo solè diuitiè vocantur spinæ. Sed ex duplici capite periculum imminet semini: vel ex aduersitatibus, quæ sollicitum hominem reddunt, aut ex prosperitatibus: quæ eum efferunt. Vtraque enim suffocât verbum, Hæ vocantur spinæ, ex terræ maledictione per Adæ peccatum subortæ. Ante peccatum enim nec erant erunæ, nec diuitiarum concupiscentia: omnia enim omnibus fuissent communia: & terra diues diuitem quemlibet, sine inuidia reddidisset. Porro cordis nostri maledicta terra, sublata originali iustitia, hæc protulit mala germina. Cum verò sermo Dei viuus sit, suffocari potest: quæ enim viuæ sunt, nisi apertò cœlo fruatur, quò in altum se proferre possint, moriuntur. Et equidem, omnes res natæ sunt, vt agant. Vbi agere prohibentur, pereunt. Ita verbum in anima agere à natura sua cupit. Si agere vetatur, languet & perit.

Cecidit *demum aliud in terram bonam,* & (vt Lucas ait) *optimam.* Optimū planè est, quò ab omni malo est alienū: ab omni viliori fæce semotum: à Deo totum penetratū & possessum. At necesse est optimum esse quod diuinum est. ¶ Sed attende. Hoc nomen optimum solius Dei nomen est. Is enim vt solus est maximus: ita solus est optimus. Iam quanta fuit dignatio & charitas Christi, nomen suum cordi nostro comunicantis? Maximè cum teste Ieremia prauū sit cor hominis præ omnibus: vide rerum cõmutationem. Pessimum cor, nomen optimi accipit. ¶ Hoc igitur cor verbum recipit, & retinet. Quia meditabitur in lege Domini die ac

nocte. Hoc cordat fructum ascendentem: non recuruum, aut descendentem. Nec solū ascendentem sed & crescentem: vt inquit Marcus. Quæ enim diuina sunt ascendunt, & salū in vitam eternam. Et qui in cœlum iturus est, crescat semper: nec cesset vnquam. Ideo dictum est: amice ascende superius. Et rursum, Isaac ibat crescens. Tepidus enim euomitur.

Facit *fructum tricesimum.* In ternario, teste Aristotele, est perfectio. At Deus non gaudet, nisi in genere suo perfectis. Iam quiuis nostrum est vnum. Hoc vnum non in se manere, sed fructus debet afferre, & velut multiplicare. Nec sat est si se per binarium multiplicet, id est, per vitam naturalem & rationalem. Ergo necessario, se multiplicet per ternarium, vt supra vitam rationalem, in spiritualem ascēdat. Hoc verò est tricesimum fructum attulisse. Porro per sex dies ad sabbatum veniebant: ita qui per opera sancta ad sabbatum contemplationis accedunt, hi sexagesimum fructum adducunt. Allaturi centesimum, cum in sabbato perfectionis Deo, pro huius vitæ ratione, fruuntur. Ideo Paulus, renouamini in nouitate mentis vestræ (vt terra bona essent.) vt probetis quæ sit voluntas Dei bona. (hoc est afferre fructum tricesimum.) Beneplacēs (hic est fructus 60.) Et perfecta (hic est. 100. fructus.)

Hæc *dicens clamabat: qui habet aures audiendi audiatur.* Torpentes hoc excitat clangore: dormientes, & velut mortuos, hoc exsuscitat tonitruo. Quid super seminis fructu nõ clamat? siquidem ex hac fructificatione Dei cultus pedit. Christus ex fructu honoratur: ex ocio deonestatur: Cœlū fructui aperitur, torpori clauditur: anima nostra fructu diues seruatur, fructu vacua dānatur: demonis regnum fructu allatò languescit: sine fructu triumphat. Fructus os inferni concludit, sterilitas aperit. Super hoc fructu Deus, angeli, cœlum Ecclesia, sacramenta, scripturæ, leges, sacerdotes, reges, minæ, premia, pœnæ, gloria, tormentum, super hoc vnico versantur cardine. An non æquum est Deum clamare: & clamoribus anxij rei maiestatem hominibus explicare?

Accedentes *discipuli interrogauerunt eum.* Docent, quid facere debeant maiores Ecclesie. s. Deum singularem alloqui: & ab eo mylteria discere: quæ minoribus comunicent. Atqui nescio quando Christus sit singularis, & solus: nisi cum nos per orationem sumus soli, & singulares. Talis enim dicitur Deus, quales nos facit. Videant ergo prædicatores, si orandi vsum habeant: quo singulares ipsi, rebus omnibus creatis reiectis, Deo singulari iungantur. In ea enim solitudine dat sponsus vbera sua. ¶ Vobis inquit datum est. Vobis, vide quibus: piscatoribus, pauperibus, ignobilibus, indoctis. Certè datur nosse pauperibus, & paruulis: quod absconditur sapientibus & prudentibus.

o ij dentibus.

Ioannis. 4.

Luce: 14. 1
Genes. 27

1. Cœli. c. 1

Hebræ. 4.

Roma. 12.

61. 230. 7

61. 230. 7

61. 230. 7

61. 230. 7

61. 230. 7

Cantic. 1.

Math. 11.

dentibus. **N**on esse mysteria regni. Nec enim vnicum est mysterium: Sed sicut ex seminatione verbi diuini in nostram humanitatem, mysteria sequuta sunt incarnationis, natiuitatis, passionis, mortis, & resurrectionis: Ita ex seminatione verbi in animas nostras, eadem mysteria quadam proportione respondent. Quia Christus nascens meruit, vt nasceremur ad nouam vitam. Moriens, vt moreremur vite mortue. Resurgens, vt viueremus in corrupti. Latissimus est campus hic, sed haecenus.

Qui habet dabitur ei. Mirari non desino: cum video tantam hominum turbam ad Christum accedentem, congregatam, audientem, & ab eius ore pendentem. At, qui inter eos habet, dabitur ei: qui non habet, auferetur ab eo. Si igitur accedentes & audientes quia non habent, priuantur: quid iudicas futurum, de his qui nec audiunt, nec accedunt?

Sed quia locus hic est vehementer difficilis, ideo & breuiter & quantum potero dilucidè à me tractabitur. **Qui habet, dabitur ei. Qui non habet, quod habet, auferetur.** Quid habent discipuli, vt eis detur? Quid rursus habent, qui non habent, vt priuentur? Habent discipuli, & reuera habent. Habent etiam reliqui, sed verè non habent: ideo priuantur. Igitur discipuli Christi habent cor non incrassatum: aures non grauiter audientes: oculos quos non clauserunt: Hoc est verè habere. Reliqui habent cor, habent igitur: sed habent cor incrassatum, non ergo habent. Siquidem habent à Deo, non ad Deum. Habent, sed melius fuisset si non habuissent. Habent oculos, sed quos ipsi clauserunt. Habent igitur, & non habent.

Audi nunc, omnibus hominibus dedit Deus oculos intellectus, vt viderent. Aures voluntatis, vt obedirent. Cordis capacitatem, vt amarent. Hæc dona sunt naturalia, sed his Dominus non contentus, adiecit multo maiora. Dat enim omnibus lumè, quo videant, ea quæ ad pacem tibi. Est enim lux illuminans omnes venientes in hunc mundum: Dat etiam ea omnia quæ ad salutem sunt necessaria. Omnes igitur habent tam naturalia, quam supernaturalia dona: Hoc tamen discrimine. Quidam enim accepto lumine ad Christum accurrunt, & cum est singularis eum interrogant. His habentibus: additur. Alij ad lumè visum, claudunt oculos: his (vt qui oculos clauserunt) & lumè supernaturale tollitur, & naturale debilitatur.

Quo fit, vt licet prædestinatio, & reprobatio nullis præcedentibus meritis fiat à Deo: at profecto punitio & glorificatio, non nisi præcedentibus aut culpis, aut meritis fit. Sicut etiam & obstinatio. Sed hoc ad scholas.

Hoc igitur loco Iudei, qui vix tribus annis Christum audierant obstinantur, priuanturque luce præbita. O miseros nos, qui non tribus sed. 30. annis Christi verba percepimus, & sine fructu.

Cur ergo reprobationem, obstinationem, & da-

nationem minimè timemus? Illi quidem accedebant, currebant, in heremis erant, iuxta mare, in humenti & sordido loco audiebant, & relinquuntur. Nos nihil timemus.

Iam si obstinationis, & derelictionis damnum, quantum sit expendis: intelliges contrà, quantum bonum sit: habere aures non crassatas, & oculos non clausos. Hoc enim bonum, est pinguis hereditatis eterne: & est maximum inter reliqua dona. Et quia tantum est, vno nomine nominari non potest. Ideo Dominus dicit: Qui habet, non addes quid habeat. Sed dicit, qui habet, quasi innuens: qui habet thesaurum incomparabilem: qui habet omnium bonorum fontem & radicem.

Rursum vt summum malum est obstinatio & execratio, ita beatitudo est, oculos habere videntes. Cor habere flammis amoris ignitum: Beati ergo vestri oculi, qui vident, & cor quod ignibus charitatis ardet. Beatus enim est quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris. Et beatus qui legit verba prophetie huius, & seruat ea.

Demum quod addit: **Multos prophetas & iustos non vidisse, quæ discipuli viderunt.** Id solum docet: mysteria diuina, nunquam ita fuisse explicata. Videlicet velo templi sciso: velamine Mosis ablato. Sigillis libri apertis, propalata sanctorum via.

Aliam parabolam proposuit. Finis primæ parabolæ est docere: qui sit fons, & origo bonorum, & malorum: tum quomodo bona, & mala crescant: quod demum stipendium hæc, & illa habitura sunt.

Origo & fons bonorum Christus est: non solum vt Deus, sed etiam vt homo. Ideo enim dicit: simile est regnum celorum homini: qui seminavit, &c. Qui enim seruantur, ex fide in filium hominis seruantur. Ipse enim est, cuius meritis, salus homini allata est. Verbum verò Dei mereri salutem non poterat, nisi in carne venisset. Fons contra malorum diabolus est, qui vocatur inimicus homo: vt enim filius Dei propter amorem Dei factus est homo: vt homines facti Dei Deum colerent: ita diabolus ex nimio odio Dei, efficitur vt homo quotidie: vt filij Dei affectu diaboli, Deum offendant. Ea enim ratione diabolus personam, mores, affectus humanos assumit: vt seruos Dei à Deo reuocet. Non enim est nature diaboli amare libidines: vt incubus, & succubus fiat: sed hos humanos affectus induit ille, vt Deo iniurius sit.

Habet verò verbum Dei homo, mundum hunc, vt agrum. Ager siquidem eò instituitur, vt inde fructus percipiantur. At mundus hic eò institutus est, vt ex ipso prædestinati decerpantur. Iuxta illud: Omnia vestra sunt: siue mundus, siue mors, siue vita: vos autem Christi, &c.

quasi diceret: Omnia vestri gratia sunt à Deo creata. Quod & testatur idem Apostolus dicens: Omnis creatura adoptione filiorum Dei expectat. Videlicet: quia omnis creatura ager est, ex quo

quæ

quæ

quæ

quæ

quæ

quæ

quæ

quæ

quæ

Roma. 6.

Luce. 10.

Isaic. 6.

2. Petri. 2.

Luce. 19.

Ioannis. 1.

Sapient. 7.

Luce. 10.

Psalm. 93.

Apoc. vlti.

2. Corin. 4.

Hebræ. 10.

1. Corin. 3.

Rom. 8.

Vide so to
in fine. q
in retrag
rationib

quo adoptio filiorum Dei expectatur. In hoc igitur agro seminat Deus suos electos: quæ seminatio cœpit à primo iusto, & finietur in vltimo mundi. ¶ Superseminat in hoc agro diabolus. Seminatum enim à Deo est: superseminat à diabolo. Seminatum enim est quod bonum, quod verum, quod antiquum. Quod verò nouum est, id à Deo non est. Noua igitur dogmata, noui mores, superseminati sunt. Iam seminatum est, quod ager fert: superseminat est omnis excessus: at omnem excessum diabolus tractat: Virtus enim est in medio. Demum seminat Deus legem in cordibus nostris. Cum verò diabolus dicit: Cur præcepit vobis Deus, ne de ligno paradisi comederetis? id superseminat est. Igitur qui legi Dei obedit, seminatus est: qui verò legi repugnat, superseminatus est.

Genes. 3.

¶ Porro in lege veteri fortè non seminauerat Deus triticum, sed hordeum: ex quo panes hordeacei conficiebantur: quos quinque libri Moyse representant. Sed in lege gratiæ triticum seminatur. Et quòd vehementer mireris: in medio tritici lolium, & zizanium superseminatur. Vt nunquam securi simus, etiam cum feruet spiritus: etiam cum audisti arcana verba quæ non licet homini loqui, etiam tunc seminabat in Paulo angelus Satane stimulum carnis.

Ioanis. 5.

Ioanis. 12.

2. Cori. 12.

¶ Quòd additur: super seminavit & abiit: hunc habet sensum. Homo rex, postquam seruis suis dedit vineam quam colerent, peregrè profectus est, id est, reliquit, & permisit eos agere, prout vellent: perinde illos tractans, ac si non esset. Ita diabolus seminat zizanium non vrget, non sollicitat: sed relinquit facere quod vult. Quos enim diabolus fallit, principio non torquet, sed mulcet: & velut abies relinquit: ne fortè si initio durum senserint imperium, à tyrano resiliant.

Lucæ. 20.

Cum autem creuisset herba, apparuerunt zizania. Huius duplex est sensus: alterum quotidie experimur. Quia cum prædicatorum ministerio, incipit aliquis fructus apparere, & velut herba crescere: tunc exoriuntur: qui eam suffocare contendunt. Pharaon enim non occidebat eos qui nondum editi erant: sed masculos iam natos. Et in actis Apostolorum, cum incipiebant Apostoli herbam videre virentem, statim scandala zizaniorum patiebantur.

Exodi. 12.

Acto. 8.

¶ Alter germanior sensus erit. Nata iam herba martyrum, confessorum, virginum, doctorum: tunc apparuerunt zizania: imo temporibus nostris nihil nisi zizania videtur. Adeo infelix lolium præualuit. Hinc enim dolor est seruorum Dei: quòd in eius agro non vnum aut alterum zizanium, demonstratur: sed quòd vniuersa ferè agri species, zizaniorum est. Videtes sancti angeli infinitum stultorum numerum: cupiunt eos euellere, & dicunt.

None bonum semē seminasti, vnde ergo zizania? Iustissima planè admirandi ratio, Cur sunt tot homines mali? Cur peccant

homines adeo? quid dulce peccatum habet: vt nos ad se ita pelliciat? Si peccatum est, malum est. Si malum, fugiendum igitur: non amandum. 1. Est enim voluntas nostra bona, & ad bonum nata. Vnde ergo habet vt malum cupiat? 2. Et si peccatum contra Deum est: cur peccamus, & eum offendimus, à quo tot bona quotidie recipimus? Quid enim comeruit ille, vt tot eum iniurijs afficeremus? 3. Et si etià peccatum contra peccatorem est, cur peccat qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam. per peccatum enim mors, & per mortem omnes mortis comites, & conscientie cruciatus. 5. Imo peccatum est contra totum mundum: qui captiuatur, & diaboli seruituti adigitur, cum ego me peccato subijcio. Sanè homini seruiunt cuncta. Si ergo homo Deo seruit, seruiunt etià cuncta cum eo. Contra si diabolo seruit, cogit illi cuncta seruire. Ideo enim apud Paulum mundus ingemiscit, quia nunc vanitati seruit. Et apud Petrum mundus est igne cremandus: qui nihil tale comeruit. 5. Iam peccatum nos inferno vèdicat, diabolo subijcit, cur tanto nostro dispèdio zizania fumus? 6. Rursus si peccatum est contra rationem, & contra naturam hominis rationalis: cur adeo contra naturam suam ascendit impetus fluminis? 7. An non peccatum est contra legem Dei, contra Euangelium, contra Philosophiam? An non contra peccatum omnes clamant? an non publicus est hominum consensus peccatum esse danandum, pflagandum? cur ergo tam publicè amplectimur, quod tam publicè danamus? 8. Contra peccatum: est incarnatio Christi, vita, mors eius, lex, sacramenta, cœlum. Per peccatum Christus conculcatur: spiritus gratiæ contumelia fit, vnde ergo zizania? Rectè ergo angeli, visimus & colligimus ea? Ex quibus verbis, ego mihi facile colligo: per hos seruos Dei, angelos esse intelligendos. Primum: quia dicunt, visimus. Quasi illi essent cum Deo, & non in agro: essent scilicet in cœlo, non in terra. Secundo quia dicunt, colligimus ea. Hoc enim angelus potest, non homo. Quis enim omnes malos è vita abducere, nisi angeli possunt? fateor, vnum aut alterum malum interficit iudex. Sed omnes ex mundi agro euellere, quis hominum poterit? ¶ Vnde tria colligo. Primum, quanta sit obediètia beatorum, ad diuinam voluntatem. Vis, inquit, non enim audet, vel transuersum vnguere velle, aut cogitare: nisi quod scit Deum velle. Secundum, quanta sit eorum facilitas. Non dicit: visibimus, sed visimus. Quòd enim nobis sunt longa temporum spacia, illis est instans, & momentum. Tertium: quanta sit eorum potestas. Ita enim possunt nos occidere, vt agricola lolium eradicare. Lege historià Iob, videbis quid illi possint. Huic angelorum tam iusto zelo respondet Dominus.

Genes. 3.

Iacobi. 1.

Psalm. 10.
Roma. 5.

Psalm. 8.

Roma. 8.
2. Petri 3.

Hebræ. 10.

Iob 1. 2.

Non ne forte eradicetis triticum simul. Gratias igitur bonis agant mali, bonorum siquidem gratia, angeli non eradicant malos. Cur ergo contra bonos mali deserviunt? contra vitæ redemptores: contra suæ vitæ obsides & pignora? Si Sodomis aliqui boni fuissent, mali destructi non fuissent: Et propter humiles, subsistunt reges. Nam cum nullus fuerit eradicandus bonus, colligetur mali.

Genes. 18.

¶ Duplex hic oritur quæstio. Prior: quomodo eradicantur boni, si colliguntur mali? Respōdet Dominus: Non eijciam Chanancum, & Etheum à facietua, anno vno: ne terra in solitudinem redigatur: & crescant contra te bestię. Certè si nullus esset malus: iam terra non dedisset bonis redditus suos, & bestię bonos deuorassent. Rursum respondet Paulus: Si omnes mali essent fugiendi, debebamus de mundo exisse. Iterum ipse respondet: Non est Paulus malus collectus: vt in me (inquit) primò ostēderet Christus IESVS omnem patientiam, ad informationem eorum, qui in illum credituri sunt. Sanè si mali fuissent statim collecti, Dauidem non haberemus, nec Petrum, nec Magdalenam. Imo nullus fuisset homo: si Adam vt peccauit, periisset.

¶ Altera quæstio est hereticorum: qui ex hoc loco credunt vitam suam egregiè propugnari. Si Dominus (inquiunt) iubet zizania tolerari: cur heretici comburuntur? Sed responsio est: Angeli vetantur omnes malos perdere: non vetatur iudex hereticum interficere. Neq̄, enim sine causa gladium portat. Rursum vetatur Angeli colligere malos, quando eradicandus est bonus. At si bonus non eradicatur: hereticus comburatur.

Sublato enim Loth de medio Sodomorum, angeli eos ignibus tradunt.

Tunc *dicam mesoribus, colligite primum zizania, & alligate ea. Triticum autem congregate in horreum meum.* Conueniebat locus hic, illi opinioni, quæ astruit: vbi per angelos, mali fuerint collecti: bonos nō morituros, sed in cælum congregandos. Sed quia hæc sententia nō probatur sanctis: dicendum primo, ex hoc loco nō probari, pios non morituros. Sed solum non colligendos, vt alligentur. Colligentur: sed nō vt scandala colligentur, vt eorum mors non mors sit dicenda, sed vita. Secundo, sancti potius dicuntur congregari, quàm colligi. Illud, n. volentium est: hoc est inuitorum. At sancti non inuiti adunabuntur, nec inuiti, ex vita ista discedent. ¶ *Tunc fulgebunt iusti sicut sol,* quantum ad corpus. Quia quantum ad animam, nulla esse comparatio potest: nisi illa Ioannis: Similes ei erimus: vt enim Deus continet omnia: scientiā, bonitatem, voluptatem, diuitias, & omne denique bonum: ita & anima nostra: suo tamen modo. Corpus verò eam habebit super omnia corpora celsitudinem, & eminentiam: quam nunc sol habet super omnia reliqua. Vide qualis erit anima: siquidem ex eius redundantia, tale redditur corpus. Sed nihil mirum: si habebunt sancti corpus, cōfiguratum corpori claritatis Christi.

¶ Ligantur verò mali in fasciculos: vbi nullus erit regum, aut seruorum ordo: sed eorum confusio, & horror sempiternus. Porrò mittuntur in caminum: & vt vehemēs ignis depascitur, & deuorat paleas iniectas: ita vehementissimus inferni caminus: Ibi erit fletus, & stridor dentiū. Sicut febriçitantes febriçim patiuntur simul &

frigus. Vt enim beatitudo cœlestis est simul omnia bona: ita & infernus est simul omnia mala. Est simul ergo ignis vehemens, & frigus vehemēs. Frigus est nimium, & calor est nimius,

IN SECVNDA parabola prophetat Dominus de cimento, & altitudine Ecclesię suę: confertq̄; Christianos suos grano synapis. Nos igitur granum synapis sumus. Non dicit grana: sed granum. Quia licet plures simus: est tamen nobis cor vnum, & anima vna. Vnus est nobis Deus, vna fides, vnum baptisma. Et speciatim calor charitatis, seu Spiritus sancti, qui granum aliàs mortuum in naturam synapis vertit: hic calor vnus est. Et ideò sicut vnus spiritus vitalis, multa membra cogit in vnum: ita multo vehementius calor spiritus multa grana, reddit in vnū.

¶ Dicitur hoc granum synapis minimum. Quia electi Dei, qui synapis sunt: altitudinem terrenam fugiunt. Profundam humilitatem amplectuntur. Et hæc est virtus huius synapis: honores fugere, vilitatē amare. Ideo enim dictū est, nisi efficiamini sicut paruuli, nō intrabitis in regnum. Quia paruuli nihil morantur humanas celsitudines. Profecto nihil vilius mortuo. At synapis calor facit electos, vt mortui sint mundo: imo vt ipsi seipos quotidie morrificent. Quid minus est stercore? at ipsi facti sunt vt stercora, & mundi peripsēma. Quid minus est cruce? sed hi nihil aliud sciunt quàm crucifixum, nec nisi in cruce gloriātur. Rectè ergo Dominus eos vocat minimos suos: cum dicit, Quòd vni ex his minimis fecistis, mihi fecistis. Quia etiam Christus se, vt minimū reputauit: imo vt vermē, &c.

¶ Sed attende quo tandē hæc ecclesia minorum creuit, quo se extulit. Si eius culmē. s. Christum spectas, ad Dei equalitatē ascēdit. Humiliauit se germē hoc, vsq̄ue ad mortē: sed exaltatū est eius nomen, super omne nomē. Si alterū ramū, seu virgam de radice Iesse consideraueris. s. virginē sacram, exaltatam inuenies super choros angelorum: Inuenies reginā sedentem à dextris Dei in vestitu de aurato: inuenies mulierē amictam Deo, & omne vertibile sub pedibus ei⁹. Cur ita? quia granū minimū fuit: cuius humilitatē amavit & respexit Dñs. Alij rami fuerunt Apostoli, adeò excelsi: vt spectaculum facti sint mundo, & angelis. Et quia Apostoli, & alij sancti, aut exaltati sunt super angelos: aut inter eos collocati, ideo angelici volucres dicuntur, in his ramis quiescere, & gaudere. ¶ Sed non caret mysterio quod Marcus habet: volucres quieuisse sub istorum ramorum vmbra. Quod ego sic intelligo: sancti angeli laborauerunt olim, & portauerūt pondus diei: contēdentes si possent, Deo homines offerre. Laborabātq̄, velut solēt qui sub estu fodiunt, aut metunt. Cum autem viderent per apostolicum laborem homines ad Deum cōverti, cessarunt illi à suo tātō labore, vt qui tam potentes haberent adiutores: velut quiescentes sub vmbra Apostolica: velut qui refrigerium laboris

Exodi. 23.

1. Cor. 5.

Timo. 1.

Roma. 13.

Genes. 18.

1. Ioan. 3.

Philip. 3.

Iob. 14.

Math. 3.

Iob. 24.

Act. 4.

Ephes. 4.

Math. 19.

Roma. 8.

Psalm. 43.

1. Cor. 4.

1. Cor. 2.

Galat. 6.

Math. 25.

Psalm. 21.

Danielis. 9.

Philipp. 2.

Isaic. 11.

Psalm. 44.

Apocal. 12.

Lucc. 1.

1. Cor. 4.

Marci 4.

boris sui inuenissent. Significatum etiam est, angelos p̄dere ex vmbra & fauore Christi, & virginis sacrę. Est enim Christus caput, super omnes angelos, super omnem potestatem & virtutem. Et fauore virginis arbitror, sua vota angelos assequi.

IN TERTIA PARABOLA nisi fallor cōtendit Dominus ostendere vsq; ad quod tempus, sua sit ecclesia duratura. Vocauit nos omnes farinam: vt enim farina fit, ex circū actū molę superioris, mola inferiori quieta: ita nos omnes gignimur, ex circūuolutione cœli, terra tamē immota manente. Apostolos vocauit fermentum: erant, & ipsi planē farina: erant enim homines sicut & reliqui, sicut fermentum erat farina prius. Sed quia Spiritum sanctum acceperunt, acceperunt etiam vitam, acorem, attollentiam: ideo fermentum dicti sunt. Eadem sanē ratione, qua sal dicti sunt. Hic notare mysterium libet. Iubet Moyses Iudeis: vt portent farinam, antequam fermentetur. Quo significabatur legē veterem fermentare non potuisse. Si enim fermentum fit à spiritu: & hic spiritus nondum erat datus, quia Iesus non erat glorificatus: fit planē: vt ante spiritus missionem, fermentum nō fuerit. Ideo Iudei azimis panibus, in festis suis vtuntur. Vt pote qui fermento carebant.

¶ **Mulier verò Euangelica:** vt quę spiritum habet, fermentum habet. Nescio verò quam dicam hanc Euangelicam mulierē, nisi sacram Christi humanitatem: quę nos summis doloribus peperit, & summo matris amore diligit, neq; obliuisci potest infantis, quę vlnis gerit. ¶ **Hęc est, quę fermentum abscondit.** Eius enim meritis sancti fermentum habent. Et rursus abscondit: quia spiritus hic absconditus est, velut thesaurus in vasis fictilibus. Et velut lampas in Gedeonica lagena. Nihil vita Christiana habet ostentationis, nihil fumi. Totus eius decor est abintus, licet non adeo latere possit: quin simbrias habeat aureas. Demum abscondit: quia in viliibus est, pauperibus, contemptibilibus: & ijs qui non sunt: in mortificatis, in his qui in solitudinibus errant, in speluncis & cauernis terrę. In gēte dilacerata & egena: sed hęc est quę relinquitur in medio terrę. In hac gente absconditur fermentum, ab illa fœmina nobili: quę facta est, vt nauis institoris, de longe, id est, de cœlo portās panē suum, id est, diuitias regni non alieni, sed sui.

¶ **Res verò est vehementer difficilis,** quid sibi velit: Abscondit in farine satis tribus? Et quidem iuxta Hieronymum: satum cōtinet modium & dimidium. Vnde tria sata, efficiunt nouem semi modios, non verò nouem modios integros. Ex quo mysterij celsitudo prospicitur. Nouem fuerunt chori angelorum. Ex quibus cum tertia pars ceciderit, quiuis chorus ferē dimidiatus est. Atq; ideo nouem ferē semi modij angelorum remanserunt. Quare per nouem hominum semi modios, id est, per tria sata, sunt reparandi.

Hac igitur ratione spiritus diuinus fermentat tria sata, id est, nouem dimidios modios: vt per hos nouem, angelorum ferē dimidiati ordines restaurentur. ¶ **Donec fermentetur totum.** Significatur, tam diu duraturam Euangelicam prædicationem: quādiu per vniuersum orbem, Euangelium promulgetur. Prædicabitur Euangelium regni in vniuerso orbe. Et tunc finis: sed nō est silendum quòd dicit, *donec fermentetur totum*, id est donec in vnum Deum, vnumq; spiritū omnes conuertantur per gratiam: vt sit Deus omnia in omnibus.

Simile est regnum cœlorum.

¶ **Idem** has Domini parabolas facilē de sanctis, qui sunt regnum cœlorum, intelligi posse. Nā & Ecclesia cum meminit de virginibus, has parabolas canit. Libet tamen aliorum sensum despectere.

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro. Supra Dominus per agrū explicauit mundum. Porro regnum cœlorum, in futuro est visio Dei: in præsentiverò, est cognoscere Deum, & quem misit ille Iesum Christum. Hanc enim ipse Christus vocauit vitam eternā. Et hęc est sapientia tantopere in Frouerbijs, in sapientia, & in Ecclesiastico laudata. Hanc Salomō vocauit thesaurum infinitum: quo qui vsi sunt, facti sunt participes amicitie Dei: propter disciplinę dona cōmendati. Imò neminem diligit Deus, nisi in quo sapientia inhabitat. Hęc est sapientia, quam non vincit malicia. Hęc igitur est regnum cœlorum: quā sancti scientiā iustorum, Theologi verò fidē viuam, ieu charitatē formatam appellant. Hęc est fides, viuo illo, & feruenti spiritu illustrata: quę nemo nouit, nisi qui accepit. ¶ **Hic est thesaurus in huius mundi agro absconditus.** Sanē thesaurus, maior omnibus diuitijs. In cuius comparatione aurum est arena exigua: argentum est lutum, salus & species contēndę illi sapientię collatę. Planē quia veniunt omnia bona cum illa, & innumerabilis honestas per manus eius. Qua ratione non dixit Christus, simile est regnum cœlorum thesauro, auri, argenti, frumenti, hordij, aut mellis. vt apud Ieremiam est. Sed simile est regnum cœlorum thesauro vniuersali: thesauro omnium bonorum. Vt enim cœlum inter corpora continet perfectiones omnium corporū: ita & hęc sapientia inter dona Dei, continet omnes diuitias. Quod euidenter asserit Christus cum dicit eam esse regnum cœlorum. Planē regnum est quòd bonis omnibus abundat: & abundat maximē si regnum cœlorum est. Quid ergo non habet thesaurus, qui regnum est, & regnum cœli, & regnum omnium cœlorum.

¶ **Hęc ergo fides feruens spiritu,** in mūdo abscondita est. Quia absconditur à sapientibus & prudentibus: & reuelatur paruulis. Recte Isaias.

o iij Domine,

Mathe. 24.

Coloss. 3.

Ioannis. 17.

Sapient. 7.

Sapient. 7.

Eodem.

Apoca. 2.

Sapient. 7.

Ierem. 35.

Math. 11.

Isaie. 52. Domine, quis credit auditui nostro, & brachium
 1. Cori. 1. Domini cui reuelatum est? Profectò hæc sapien-
 Eccles. 1. tia virtus Dei est, ijs qui seruantur: est verò scân-
 dalum & stultitia, his qui pereunt. Cum autem
 sit pereuntium, infinitus numerus, apertè fit: eâ
 sapientiam absconditam esse, cum tam paucis
 sit manifesta. Christus est Deus absconditus: sed
 nihilominus est Deus Israël saluator: ita pij ho-
 mines, in quibus sapientia ista moratur, dii sunt
 absconditi: sed ijdem soli sunt qui saluantur.
 Absconditi sunt ab oculis insanientium: quia
 oculi mortales, veteres, terreni, non vident no-
 ua, diuina & æterna. Non igitur pij intrinsecus à
 secularibus videntur: at spectaculum sunt Deo,
 1. Corin. 2. & angelis. ¶ Abscondita est hæc sapientia in
 1. Corin. 4. agro. Non dixit, in ciuitate, aut domo. Nec di-
 xit, absconsum in cœlo: sed in agro. Vt indica-
 ret, egrediendum nobis esse è domo, & ex vr-
 be, & vbi egressi sumus agendum aliquid esse, &
 laborandum: spem fore: vt ita laborantibus
 thesaurus facillè appareat: vt qui in terra lateat,
 non verò in cœlo. Christus extra portam, &
 cum labore passus est. Egrediamur & nos ad
 eum, eius improprium portantes. Ager quie-
 tus est ab vrbano tumultu. Et Deus gaudet nò
 3. Regū 19. in cōmōtione: aut turbine: sed in sibilo aurę te-
 nuis. Qui vult Deum cognoscere, cognoscat
 Genes. 3. deambulātem ad auram post meridiem. Ad au-
 ram inquit, non ad cōmōtiones tempestatum.
 Egrediamur ergo ad agrum, & cōmoremur in
 Gantic. 7. villis. Planè cognosci Deus in vrbe potest. Sed
 nescio quid ager habet, quo affectus ad Deum
 pellicitur & inuitatur. Forsan causa est, quia
 minora sunt in eo peccata: ideo maiora Deus
 in eo auxilia præstat. Certè sanguis Christi, qui
 Hebrę. 12. pro nobis clamat melius quàm Abel, in agro fu-
 sus est. Ergo, si vis sapientiam inuenire, ani-
 mum habet à curis vrbis vacantem, à peccatis vr-
 banis alienum, Viue ea simplicitate, & purita-
 te qua agrestes viuere solent. Id verò est in a-
 grum exire.

Quem qui inuenit homo. Vt thesauri inuē-
 tio à fortuna est: ita & huius sapiē-
 tiæ, fideique viuētis inuentio à diuina fortuna
 est. Non est volentis, aut currentis: sed Dei mi-
 serentis. Non est ex nobis, donum Dei est: ne
 quis gloriatur. Inuentus, inquit, sum à non in-
 quirentibus me Non enim nos eligim⁹ Deum,
 sed ipse eligit nos. Meritò Deus dicit: qui non
 habetis argentum, properate, emite, absque ar-
 gento & vlla cōmutatione. Cur verò dicit, Quē
 qui inuenit homo, statim dicam. ¶ Abscondit.
 Erat thesaurus absconditus, & qui inuenit, cū
 magis abscondit. Videbis hominem, quem Dei
 gratia illustrauit, & è peccatis ad vitę melioris
 frugem vocauit, flentem, tristem: delicias, di-
 uitias, & honores contēnentem, abscondentem
 se, secreta & abscondita quērentem, raro loquen-
 tem, sape tacentem: nihil clamantem, nihil
 ostentantem. An non vides quàm suum the-

saurum abscondat? Certè cum iste peccabat, to-
 tus exterius viuebat: at nunc totus latet, inte-
 rius Dei in se gratiam miratur. Interius vocem
 Dei, dicentem: Adam Adam vbi es, auscultare
 sibi videtur. Interius lucem nouam: quā di-
 ctum est, fiat in hoc homine lux, spectare con-
 tendit. Interius demum Deum in se habitantem
 adorare desiderat. Totus hic interior homo est:
 an non hic planè abscondit se se?
 ¶ Hinc intelligis, quare dictum sit: Quem qui
 inuenit homo. Prius enim hic erat iumentum,
 & non ex sapientibus: comparatus liquidè erat
 iumentis insipientibus. Prius erat caro, & ideo
 puluis & cinis. Prius etat peccator, & ideo dia-
 bolus erat: at nunc incipit secundum animam
 viuere, secundum rationem agere. Incipit igitur
 esse homo. Imò, quia Christus est Deus
 homo: cū hic incipiat esse Christi viuum mem-
 brum, incipit esse quidam Christus homo: vt sit
 postea vnum secundum gratiam cum Christo
 Deo. Abscondit igitur.

Et præ gaudio illius. Sanè, prius est dolor
 de peccatis commissis: sed commis-
 cetur huic dolori gaudium de thesauro reperto.
 Nescio quid sit dolor illę gaudiū est. Lachrymę
 illę delectat: lachrymę sunt panes, illi qui flet.
 Lachrymę sunt, sed quę aridam animæ faciem
 irrigant & pulchram reddunt. Lachrymę sunt,
 sed quales exire amantibus solēt: cum diu opta-
 tam rem casu inueniunt. Igitur qui vocatus est
 à Deo in meliorem vitam, licet doleat de cul-
 pis præteritis, habet tamen gaudium de thesau-
 ro præsentis. Et gaudium illud plenum est: quia
 est iustitia, & pax & gaudium, non quòdcumq̃,
 sed in Spiritu sancto: Letantur mali in rebus
 pessimis: letantur in carne, repugnante spiritu.
 Contra letantur, qui inueniunt thesaurum, in
 spiritu, licet forsan carne dolente. Sed quo ma-
 ior est spiritus carne, eo maior est eius letitia,
 quàm carnis. Ideo dictum est: non est pax in do-
 mo impij. At in domo filij prodigi à Patre sus-
 cepti, auditur vox tympani, & symphonia. Gau-
 dium est ex conuiuio vituli saginati: gaudium
 ex stola priori recepta. Et quis non gaudeat
 inter patris amplexus & oscula? Quis non gau-
 deat dum se audire coniectat, vocē spiritus, qui
 testimonium ei reddit quòd filij sumus: quod
 q̃ expectamus beatam illam spem.

¶ Igitur præ gaudio illius sapientiæ inuentæ
 vadit: qui prius sedebat in tenebris & vmbra
 mortis: qui prius sedebat sola ciuitas, licet ple-
 na populo. Qui prius sedebat, & ideo necesse
 fuit surgere, vt illuminaretur à Christo. Nam
 filius ille prodigus sedebat: Ideo enim dixit:
 surgam & ibo ad patrem meum. Qui enim se-
 quitur Christum, non sedet: sed sicut filius lu-
 cis ambulat. Et Dominus de se dicit: Filius
 quidem hominis vadit: & sicut filius hominis
 iuit, in crucem, & per eam in vitam: ita & vo-
 catus à Deo vadit ad crucem. Vadit enim
 vendere

inf. 399.
co. 2.

Roman. 9

1. Corin. 1

Isaie. 65.

Isaie. 55.

Genesis. 2.

Genesis. 1

1. Corin. 3.

Psalm. 77.

Genesis. 18

Galat. 31

Ioannis. 13

Roma. 13.

Prouer. 2.

Isaie. 48.

Luce. 15.

Roma. 8.

Titum. 2.

Mathe. 4.

Threno. 2.

Ephesio. 4.

Luce. 13.

Ephesio. 5.

Luce. 22.

Psalm. 137. vendere se & omnia. Hæc crux est: sed peream vita. Habes igitur in hoc verbo, vadit, quam nõ quiescat nec det somnum oculis suis, vir qui sanctus esse vult.

Luce. 14. *Roma. 8.* *Sapient. 7.* ¶ Vadit, inquit, & vendit omnia quæ habet. Ex quo statuitur dogma theologorum, Eum qui in gratia esse vult, debere Deum omnibus rebus præponere. Id enim est vendere omnia, id est, statueri prius omnia reicere: quàm Deum in posterum offendere. Hæc enim est vita Christiana. Hoc est omnibus renuntiare: vt neque præsentia, neque futura, neque gloriam ipsam velit: nisi ex Dei voluntate. Et hoc est verbum Salomonis. præposui illam regnis & sedibus: super salutem & speciem dilexi eam. In quibus verbis Sapientiam omnibus præposuit.

1. Corin. 3. *2. Corin. 6.* ¶ Vendit omnia & emit agrum. Dices, si ager est mundus, num iste emit mundum? Ita planè, teste Paulo: Omnia vestra sunt, vos Dei. & iterum: Nihil habentes: vt qui vendidistis omnia: sed omnia possidentes, vt qui emitistis omnia. Et Deus: quicquid calcauerit pes vester, (en vendere omnia) vestrum erit. (en emere omnia.) Id sibi persuadeat, qui Deo seruire ex animo cupit: suum esse mundum, & omnia. quid enim non habet, qui habentem omnia habet? Exemplum habes ad manum. Sub viris sanctis reges sunt, & principes: sanè quia habent illi omnia.

SECUNDA PARABOLA.

Simile est regnum cælorum homini negotiatori.

Prover. 30. Ex se, homo negotiator est. vt cui nihil sat sit. Habet enim duas sanguifugas quæ semper dicunt: affer. affer, id est, habet cognitionem, & amorem: qui nunquam visu satiantur, neque auditu. Ideo animam nostram, (quæ Dei domus est,) negotiationis domum, & speluncam latronum facimus. Ideo animam nostram Deo solam, populo implemus. Ideo animam nostram, sub omni ligno frondoso prostibulum facimus: quando ad omnes honores, ad omnes delicias, statim inardescimus, & eorum desiderio subiugamur. Ideo pisces sumus in aqua, vt nunquam quieti: semper negotiosi, super re nihili. Sumus ergo negotiatores & querimus bonas margaritas. Semper enim voluntas nostra querit quod bonum est. nihil sub ratione mali, aut cupit, aut cupere potest. At cum querat multa, & turbetur erga multa: porrò vnum est necessarium. Neque enim est salus, nisi in vno. Equidem margarita est scientia, est item & honor, est prudentia: & demique cuncta, quæ fecit Deus, scit bona, & valde bona: ideo sunt margaritæ. Sed inter hæc, illud vnum est necessarium: Fides per dilectionem operans. Spû feruere, spiritu facta carnis mortificare. Hac feruida fide inuenta omnia venduntur: quia hoc ipsum inuenire, est omnia reliqua perdidisse. Por-

rò licet omnia huius seculi bona, valde bona sint: sed speciatim scientiæ, & virtutes sunt margaritæ bonæ. At inter has bonas margaritas pretiosissima, est fides hæc viuua & feruens. Quod si nõ credis: vide quid Christus dederit vt hanc non sibi, sed nobis compararet. Certè sanguinem & vitam pretij infiniti, vt eam nobis emeret, expendit. Meritò igitur Paulus: Non abiicio gratiam istam. Cur Paule? Quia Christus dilexit me & tradidit seipsum pro me. id est, tradidit se, vt me hac gratia donaret. Et item: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum daret. Cur? Profectò in pretium gratiæ, dandæ his, qui in eum essent credituri.

TERTIA PARABOLA.

S Agena, vt arbitror, non adeò est fides, aut prædicatio Euangelij: vt Ecclesia ab Abel iusto vsque ad vltimum hominem fidelem. Porrò sagena suberes habet supernè, plumbum infernè. in medio rete ex lino contextum, vbi sunt foramina: quæ quo laxiora, eo minus sunt piscium capturæ idonea. Amor cælestium, suberes sunt: qui in aquas demergi nequeunt. aquæ enim multæ extinguere nequeunt charitatem. Timor inferni plumbum est: quia sub aquis, pœna inferni est. Nodi retis sunt amor proximorum, id est, sunt proximi se inuicem amantes. Qui si vitæ laxioris fuerint, minus capient pisces. Vita enim arctior vehementer conducit ad pisces piscandos.

¶ Dices: Si viri pij sancto amore connexi, rete sunt, quomodo dicuntur in mare missi: cum semper hi in mari mundi fuerint? Respondeo: hi homines sunt in mari, sed marini non sunt: cælestes sunt, diuini sunt, temporales non sunt. Simul ac eos adflat gratia cælestis, supernaturalis facit: ac ita, vt supra mare sint. Quòd si in mari relinquuntur, causa est: vt alios expiscentur. Sed hoc discrimine sunt in mari, quia ipsi sunt, vt rete, reliqui vt pisces. Pisces aquæ viuunt. sed rete, aquæ mortuum est, capit verò quod mortuum est, animalia viuua. Ita seculares homines seculo viuunt. Pij vt rete, aquis seculi mortificati sunt. Sed hi mortui viuos pisces capiunt. Iam sicut Christus missus est à Patre ad capiendos pisces, atque ideò illos cepit: ita & hi capient pisces, qui ad eos capiendos à Deo missi fuerint. Nec enim rete, à se efficaciam habet, vt capiat: sed ab eo qui ipsum in mare demisit.

¶ Aduerte mare dici mundum: Ergo mundus est periculis plenus. Qui enim nauigat mare, narrat pericula eius.

¶ Item seculares homines dicuntur pisces. Rectè profectò: Pisces si volutari videas, dices mille illos habere negocia. si veritatem spectes: nullum negocium habent. Ita homines sine Deo, ita turbantur: ac si mille negocia haberent, cum verum nullum habeant. Vanè enim conturbatur

Psal. 38. tur omnis homo. Iam, in nihil aliud videas intentos pisces, quàm vt maiores deuorent minores. Quàm id hominibus mundi conuenit? **Math. 23.** **Ioannis. 21.** Demum Christus post Resurrectionem pisces comedit, sed ab aqua extractos, & assos igni. Si igitur futuri sumus cibus Christi, è seculari & infida vita, abducendi sumus. mori èdum est nobis, assandi etiam in charitate, vt Christo viuamus.

Quàm cum impleta esset. Nihil ergo extremum diè iudicij remoratur: nisi quod Ecclesia nec dum impleta est. nec dum enim intrauit plenitudo gentium. Prius siquidem prædicandum est Euangelium in vniuerso mundo, vt gentes intrent. Tunc Israël saluus erit: & tunc consummatio. igitur cum mūdus viderit Iudeos conuerti: sciat plenitudinem gentium introisse: & sagemam esse plenam, ac ideo iudicij diem expectet. ¶ Igitur Angeli Ecclesiam iam plenam educunt, id est, ex vita hac, in mortem eiicient. Placet igitur ea sententia Sanctorum, qui volūt omnes homines ante iudicium morituros. Quid enim aliud est sagemam educere de mari, quàm homines à vita reuocare? Et quia multi tempore iudicij erant adhuc pueri, & iuuenes: hi ministerio non nature, sed Angelorum, à vita reuocabuntur. Ideo dicit: Sagemam per Angelos educendam. Eo maximè, quia Angelorum efficacia accendetur ignis, qui viuentes absumet. qua causa ipsi dicuntur sagemam educere.

¶ **Educentes, & secus littus sedentes.** Si vita mundi est mare: & iuxta vitam est mors, quid nisi mors per littus intelligi potest? Vt enim littus egressis è mari statim occurrit: ita, quid occurrit egressis è vita nisi mors? Iuxta hoc igitur littus mortis sedent Angeli, quia nihil habent cum morte: iuxta illà sunt, sed non in illa. Porro dicuntur sedere, quia tanti momenti, tantique ponderis est eligere bonos, & malos reuocare: vt non fiat nisi à sedentibus, à iudicantibus, & rem exactissimè expendentibus. Igitur licet exiguo tempore iudicium futurum sit: at ita examinabitur, ac si tempore multo durasset. Ideo licet Angeli stantes eligent bonos, at tanto iudicio fiet, ac si sedissent. ¶ **Sedentes elegerunt bonos in vasa sua.** Id est, intra choros suos. Ex ruina enim malorum Angelorum illa vasa mansionum Angelicarum, euacuata sunt. atque propterea pij homines ab Angelis, in illa vacua vasa transfuehūt. O rem incredibilem? Terra sunt corpora nostra: & illa inter Angelicos choros deportantur? Ita quidem, quia terra illa glorificauit, & portauit Deū in se. ¶ **Malos verò foras miserunt.** Quis dicere queat, quantum illud, foras, apporet mali? Sanè quantum boni est, illud: intra in gaudium Domini tui: tātum mali est eiici foras: Et illud, foras mittetur vt palmes, in ignem mittetur & ardebit. Planè Deus omnia bona, foras est, extra omnia bona.

Genes. 3. 18. **1. Corin. 5.** **Math. 25.** **Ioannis. 15.**

Intellexistis *hec omnia?* Fieri non potuit, quin radio diuino fuerint il-

li illustrati, vt homines rudes, ea omnia intelligerent, quæ viri multi clarissimo ingenio, sudore multo, & tempore longo vix assequuntur. Potest igitur lumen Dei breui docere paruulos: quod diu, lumen naturale non docet studiosos.

¶ **Quòd verò Dominus addit: Scribam doctum esse similem Patri familias, proferenti de thesauro suo noua & vetera.** Id explicat conditiones quas Ecclesiæ doctor habiturus est. Si vis Theologiæ doctor esse, Primum esto Pater familias, id est, eum amorem, prouidentiam, curam, & diligentiam habeto erga fideles: quàm patres familias habet, erga domesticos. Primum à te requiritur amor non quiuis, sed is què patres habet. Porro ex amore reliqua pendent. Est enim dilectio (vt mors) fortis: omnia enim superat. Secundò esto tam diues: vt thesaurum scientiæ habeas. Neque enim Christus contentus est, quantulacunque scientia sed thesaurum requirit. Tertiò vult thesaurum esse tuum. quod tunc ego arbitror contingere, cum studio, animaduersione, orationibus, & affectibus eum sibi Theologus comparauit. Quod enim non amo, vix meum est. si ergo thesaurum non parauit voluntate & affectu: scientia illa, thesaurusque, erit memoriæ meæ, non perinde voluntatis: ac ideo neque erit propriè meus. Quartò sit thesaurus conflatus, ex scientia noui, & veteris testamenti. id rectè: Sed Christus non dixit noui & veteris testamenti, sed in vniuersum, noua & vetera. Vetera ergo sunt scientiæ humanæ. Noua, scientia supernaturalis: quam secum nouus Adam adduxit ad nos. Profectò functio Theologica est omnium functionum summa: ideo reliquas scientias sibi habet ministras. Omnia ergo sciat, qui scribam se doctum, & doctorem profitetur. Speciatim verò nouum testamentum, in veteri fundatum. Ideo enim puer Christus inuenitur in medio doctorum: Et item Ezechiel inquit: Impleuit nubes (quæ erat lex) domum Domini: sed atrium repletum est splendore gloriæ Domini, (id est, Euangelica doctrina) & sonitus alarum cherubin (qui erant in veteri templo) audiebatur vsque atrium exterius (quæ est Ecclesia).

CAPVT. XIII.

In illo tempore, audiuit Hero.

HABUIT HYSTORIAM hanc allegoricè interpretari: id si tibi placuerit, habemus nostræ operæ pretium: Sin minus, quantum est breuis moræ dispendium? ¶ Herodes, & Philippus fratres, significant

ficant hominem, qui secundum carnem viuit: & eum qui secundum spiritum & Deum. Sunt enim hi fratres, ab eodē patre Deo profecti, sunt Adā terrenus & cœlestis: sunt Ismahel, & Isaac: Esau & Iacob. Quam verò quadranter dictum est: duas tetrarchias obuuisse Herodi iniquo: vnam verò Philippo iusto, Certè quia homini terreno, ferè omnia subdūtur: eiusq; imperio parent. Pauci sunt qui hominem cœlestem habeāt, vt regē, eiusq; iussa capeant. Nam Herodias Euā. significat, carnem scilicet nostrum, nostrum appetitū, nostram sensualitatem, Quā Paulus legem membrorum, hominem veterem, & concupiscentiam nominat. Si Eua hęc homini viuenti secundum Deū, vt vxor iungatur: si videlicet Herodias cū Philippo persistat, rectè omnia: in pace sunt oīa. Exhibet. n. tunc Philippus Deo corpus suū vt hostiam sanctam, placentem Deo, & rationabile obsequium. Sed si caro nostra, Eua, vel appetitus, diuortio ab homine spirituali factō, homini terreno iungatur, (id est, si desinat homo secundum spiritum viuere, viuatq; secundum carnē) tunc Herodias Herodi infeliciter nupsit. Nam sicut filius ex spiritu natus, est amor Dei, vsq; ad contemptum sui (Siquidem ex spiritu, nascitur masculus amor obediendi Deo, super omnia) ita ex carne, siue Herodiade, misera filia nascitur, amor sui, decretum & propositum curandi quę sua sunt, non quę IESV Christi. Hęc filias, non nititur Pharao iugulare: sed masculos illos ex Dei spū natos. Habes, qui sint Herodes, Philippus, Herodias, eiusq; filia.

Ioannes verò donū Dei significat, ideò significat omne auxilium Dei, quo peccator de peccato arguitur, & reprehenditur. Ergo significat lumē fidei, gratiam iustificantē, quin & Deum ipsum: siquidem Theologi, Deum vocant, auxiliū gratię pręuenientis: vt Thomas habet. Vt ergo Ioannes dicebat Herodi: non tibi licet habere vxorē fratris: ita tibi terreno Lex dei, & eius gratia, Deusq; ipse dicit: Non tibi licet viuere, secundum carnem. si enim secundum carnem vixeris morieris Sapiencia enim carnis inimica est Deo. legi quippe Dei non est subiecta, neq; enim potest. Deus dicit: Eūice hęc ancillam: desere hanc vxorē: si enim volueris seruare, perdes eam. Quia igitur Lex, & gratia Dei herodē arguunt: ideo caro, seu Herodias. Gratię insidiatur. Caro enim cōcupiscit aduersus spiritum, Legiq; Dei est inimica. Dicit enim Paulus: Sentio legem in membris meis, repugnātem legi mētis meę, & captiuantem in legē peccati. Vbi ergo tātopere Eua repugnat Gratię, planè Herodias insidiatur Ioanni. Illa. n. tota est in concupiscētiis: in cubilib; in impudiciis. Hic totus in deserto, in asperitate in fame, siti, & nuditate. An non vides insidias & inimicitiam? Hac ratione Herodes querit Ioānem interficere, nisi timeret populum. Licet eo audito Herodes faciat multa. Hic multa considera. Primum efficaciam Gratię Dei, quę etiam a pec-

catoribus extorquet multa. Audit auarus, libidinosus, iracundus legem Dei: sentit diuinam contra se reprehensionem: facit propterea multa. Secundum est: Quid verò prodest facere multa, nisi feceris omnia? An non qui offenderit in vno, factus est omnium reus? An non Deus diligendus est, ex toto corde? Nō vult Deus seruum claudicantem in vtramq; partem. Templū suū ex toto auratum esse debet. Non sit tibi vestis ex lana & lino cōtexta. Maledictus. n. est, qui terram duabus viis ingreditur. Tertium: & vehementer dolendū, atq; timendū: Homo terrenus cupit Ioannem, id est, gratiam Dei, eiusq; legē extinguere. O quot sunt, qui nollent legē esse Dei: imo neq; Deum: vt carnis suę licētius possent amplexibus gaudere. Hi sunt Herodes, qui Ioannem cupiunt interimere. Vide quā sit carnis sacrilega manus: quę etiam Deo bellum inferre desiderat. Quartū est: Plurimi sunt, qui legē Dei negassent, & aperte dicerent: non esse Deum, nisi timerent populū. Plures equidē sunt insipientes, qui dicūt in corde suo, nō est Deus, qui dicunt intra se: disperdamus eum de gēte, & nō memoretur nomē Israhel vltra. Sed non audent id exterius profiteri: propter populū: qui hereticis fasciculos supponit, & ignes. Igitur quia timent populum, non audent Euangelicam legem negare. At eam incarcerāt, & ligant. Impij enim veritatem Dei in iniustitia detinent. Gratia siquidē, fides, & lex inclināt in opera virtutis, Sed cum impij operātur iniquitatem: velut gratię vires ligant, eamq; contemnentes velut in obscurum carceris locum coniciūt. Cū tamen Ioannis merita excelsum thronum exigērēt, vbi doceret, & imperaret: nō ligaretur & taceret. Sed hoc est impiorum turpe facinus.

Sed cum ^{dies natalis Herodis accidisset, fecit Herodes cenam.} O dies infauista. o dies execranda. maledicta dies in qua gratia Dei extinguitur: ac propterea homo excæcatur, induratur, & reprobat. vide igitur peccati progressus. Primum caro nupserat Spiritui. Diuortiu cū eo fecit. Adq; carnali iuncta est. Reprehenditur à gratia: Insidiatur illa gratię. Querit extinguere. Timet populum: Sed tandem extinguit. Expendamus nunc textum. Cū accidisset dies natalis Herodis. Nos nascimur filij iræ. Dies ergo iræ, est

ille est dies irę plene, & furoris Dei. Qui dies cū accidit, nos Ioannem extinguimus: ac ideò sine gratia excæcati, & obdurati relinquimur. Dies hęc irę Dei, est dies cenę nostrę, facimus nos in eo cenam: quando nostris sensibus omnē voluptatem indulgemus, vt non sit pratū quod non pertranseat luxuria nostra. Dies irę Dei, est dies festus veneri & Bacho. Dies siquidem iudicij extremi inueniet homines edentes, bibentes, nubentes, & nuptui tradentes. id est, inueniet diem natalis sui agentes. Prima ergo causa nostrę excæcationis est: penitus carnis curam agere in concupiscentiis.

¶ Secunda

Iacobi 2.
3. Reg. 18.
3 Regū 6.

Eccli. 3.

Psal. 13.
Psal. 82

Roma. 2.

Ephes. 2.

Sapient. 5.

Math. 24.

Roma 13.

Math. 7.

Roma 7.

Roma. 12.

Philip. 2.

Exod. 1.

Roma. 8.

Eodem.

Genesis. 27.

Math. 16.

Galat. 5.

Roman. 6.

Roma. 13.

2. Cor. 11.

¶ Secunda causa est: quia filia Herodiadis saltas in medio, placet. Planè sentiunt sancti, imò sentit & ipse Paulus: filiam carnis, eius efficaciam, & stinulum, qui eos colaphizat. Sed licet hic carnis vigor exiliat in sanctis: non saltat tamen, quia eam efficaciam ipsi reprimunt, castigantes corpus suum, ne reprobi efficiantur. Et mortificantes carnem, ut spiritus saluus sit. Fit tamen non nunquam, ut etià in sanctis illa concupiscètia saltet: sed non in medio, saltat forsan in occulto peccatum aliquod admittens: at non in medio. Fit etià, ut saltet in medio, & publico: sed non placet: imò verecundia & confusionem ex eo saltu homo sentit. At si cum in publico quis carnalis est, nec confunditur tamen: sed letatur cum male fecerit: ea causa secunda est excepcionis, quia filia carnis in medio saltauit, & placuit. ¶ Tertia causa: cum miser homo iurat, & spondet se carni, quæ petierit omnia daturum: cum decernit in nulla re placere Ioanni, iam tunc prope excæcatio est. Amputatur caput Ioanni, cum homo adimit autoritatem & maiestatem legi Dei: eam contempnens aut negans. Quam tu Christiane, credis heresum esse causam? An non Paulus: dicit: Cupiditas est radix omnium malorum, quam quidam appetentes errauerunt à fide. Ergo negare Euangelium, eiusque autoritatem & caput amputare: inde prodit, quia miser homo cupiditatem amauit, omnia mala complexus est, cupiditatem saltatem in medio non castigauit, sed laudauit. ¶ Occiso Ioanne, & Euangelij gratia à peccatore negata: discipuli Ioannis eum sepeliunt. Discipuli Euangelij, Predicatores sunt, hi sepeliunt Euangelium, cum non predicant. Est igitur hæc Herodis, seu iniqui hominis iam obstinati poena: ut ei Euangelium non predicetur, & si unquam predicetur: ita predicetur, ac si non predicetur. Ita, non obstinatus homo audit Euangelium: ac si non audiret. Quomodo, non audiet id cuius autoritatem, aut negat, aut contempnit? Verè, non dictum est, Mado nubibus meis, ne pluat super eum. Et rursum: ideo prohibite sunt à vobis stille pluiarum. ¶ Quod verò discipuli mortem Ioannis Christo renunciant, id esse existimo: futuros predicatores (qui prius Euangelium homini excæcato predicabant) testes & condemnatores miseri hominis, quem sua malicia excæcauit. Ut, non excussus puluis testimonium erit, accusans Euangelij contemptores: ita & capitis Euangelici amputatio, eum qui amputauit, condemnabit.

Quod cum audisset Iesus.

Depingitur hoc loco vita Christiana virorum perfectorum a deo graphicè ut nec ab Apelle ita depingi posset. Placuit verò hystoriam hanc iuxta textum Ioannis explicare, vbi aliquanto copiosior est.

Abiit *tràs mare Tiberiadis, & sequæ sunt eum turbæ.* Eo tempore Tiberius erat orbis imperator: à quo mare (iuxta quod erat Tiberia ciuitas) vocabatur Tyberiadis: erat tamè mare Galilee. Porro certum est, seculum hoc esse mare, tum Galilee

(.i. reuolutionum, vbi nihil eodem statu permanet.)

tum Tiberiadis: quia hominum imperio subiectum est.

¶ Ergo Christiani, qui pane Christi satiari cupiunt abeant cum Christo trans mundum, vltra seculum. Deus est vltra seculum: sint ipsi, dii, vltra seculum. Christiani proij vltra seculum sunt: quia diuini sunt, quia creatura noua sunt, quia sunt generatio altera: & populus qui creabitur. Homines sunt exterius: sed Angeli Dei sunt interius. Quæris quid est, vltra seculum esse? Certè reliquisse omnia, & sequi Christum. Certè abnegasse semetipsum. Certè odisse animam propriam, an non hæc, non huius, sed alterius seculi sunt? Certè qui concupiscètiã carnis, oculorum, & vitæ superbiã non trãsiiuit (in quibus imperant homines,) panem Christi gustare non potest. Ideo non gustam bona Christi spiritualia: quia placet bona Tyberij secularia. ¶ Sed qui nã illi sunt: qui seculum relinquunt: & trans illud, Christum sequuntur. Profectò qui eius signa viderunt super infirmos, .i. qui super infirmum corpus suum, medicam dominici manuum perceperunt. Facile seculum relinquet, qui vocem Christi dicentis sequere me, audierit. facile seculum trãsit: qui cum mortuus peccato esset, excitantis leonis rugitum audiuit. facile seculum præterit, qui sepultus cum Lazaro vocem clamantis audiuit: dicentis, Lazare veni foras. Idem siquidè est, veni foras: & abi trans mare Tiberij. Quod si in corde tuo infirmo nondum sensisti Domini signa: certè considera alios socios tuos, quos ex infirmis Deo, sanos vidisti. hæc te signa, quibus mortuus, cæcus, & surdus sanatus est, mouere poterunt: ut trans seculum, Christum sequere. ¶ Porro si placet ire trans mare: expende quid trans mare sit. Non ibi ciuitates, & oppida: non ibi voluptates, & delitiæ, sed desertus est locus. Hunc sibi locum deligit Dominus: vbi pascat suos. Hoc Domini est ingenium: ut ibi adsit, vbi minus humani remedij adest. Pauit Iudeos in deserto manna cælesti. Dauidi apparuit in terra deserta, inuia, & in aquosa. Elias pascitur à coruis in deserto. Planè hoc inuenies in operibus Domini: tunc ea esse facta: cum minus Tiberij, minusque maris remedia apparebant. ¶ Ergo Christiane si seculum transisti, scito futurum: ut te Deus sine consolatione temporali ferè relinquat, quia trans mare dimissa illa est: & sine consolatione spirituali, quam triduo expectans à Domino minimè recepisti. Hoc verò verissimum desertum est: Cum foris pugna, intus timores. Cum cor est conturbatum: cum lumen oculorum & ipsum non est tecum. ¶ Sed ne despõdeas animum: id primum magnopere spectato. Christus curat morbum, & nec dum dabat cibum. Significans fieri posse: ut sine cibi spiritualis gustu, morbus anime sanetur. Recto enim ordine, spiritualis morbi curatio, precedere debet spiritualem anime gustum. Quod si aliquando hic ordo inuertitur: specialis id erit dispensationis. Sit igitur tibi, qui seculum post Christum dimisisti, hæc prima certa sententia: Non est trans mare mundi statim cibus paratus, te manet inedia, non vnus forsan aut duorum dierum, sed plurium

Roma. 6.
2 Cori. 13

1. Cori 9.

2. Cori. 5.

Prover 2.

1. Timo. 6.

Isaie 5.
Jerem. 3.

Mathe. 10

Galat. 5
Psalm. 102

Math. 19.
Luce. 14.

1. Ioanis. 12

Math. 9.

Ephes. 2.

Ioannis. 12

Mathe. 9

Exod. 16.

3. Regu. 17.

2. Cori. 7.

Psal. 37.

mathe.

curant

langui

dos eoy

mar. 6.

capit. 11.

docore

multa

plurium. **¶** Imò verò ad maiora te para. Profe-
 etò si in hoc deserto, liceret tibi semper Christū
 sentire presentem: aut non esset desertum: aut
 nullę delitię huic deserto conferri possent. Sed
 en inquit Ioannes, **S V B I T** *Christus in montē.*
 Discedit ergo à te corpore, licet nō corde, id est,
 non te tunc consolatur Christus, imo videbitur
 forsan offensus: Videbitur auertisse faciem suā à
 te. videbitur lōgē fecisse misericordiā suā. Tu cō-
 tra considera, num proximum sit pascha dies fe-
 stus? Si festus dies in proximo est, spes erit prā dij.
 Ita planē ego arbitror: tunc Dominum effunde-
 re dulcedines suas, panesque suos illos: cum festa
 proxima sunt. Qui sequuntur Dominū, largio-
 rem eius manum nouerunt in festis, quam in nō
 festis diebus. Cū igitur imminēt festa, prępare-
 mus corda nostra: vt de manu Domini largiores
 sumam⁹ cibos. Sed nos corpori, nō animo epulas
 quærimus. Quòd si verò, nec die festo paschimur:
 expectemus tamen: memores, etiam qui salutē
 corporis querebant, Dominū tribus diebus ex-
 pectasse, quanto potius nos expectare conuenit:
 qui salutem animis requirimus? Cibaturus verò
 Dominus suos, inquit Philippo:

Vnde *ememus panes: vt manducet hi?* Philippus
 qui os lampadis interpretatur, prædi-
 catores significat. Quia os sunt lampadis illius:
 quę illuminat omnem hominem: illius lampadis,
 quę de se ait: Ego sum lux mundi. Rectē dicuntur
 os lampadis, non manus, quia loqui possunt: me-
 deri non possunt. Dicit ergo Dominus prædica-
 toribus: vt satient populum: Vt scilicet illi præ-
 dicent. At respondent prædicatores: Nullam do-
 ctrinam humano labore & industria partā, suffi-
 cere posse animabus reficiendis: his præsertim, q̄
 dulcedinē de cœlo quærunt. Et est phrasis scri-
 pturę dicere: ducentorū denariorū panes, i. mul-
 tiplicati denarij panum non sat sunt. Duo enim
 pro multis sepe audiuntur, vt illud: fiat in me du-
 plex spūstus, id est, multū de tuo spū. Et illud: su-
 scipit duplicia pro peccatis suis, i. suscepit multa.
 Et illud: Omnes serui eius veltiti sunt duplicib⁹.
 Ergo ducentorum denariorū: nec omniū dena-
 riorum valor sat esse potest animę, vt enim Deo
 nihil est sat, nisi Deus (in nullo enim beatus est,
 nisi in se. Et ideò Sadai dicitur: quasi, qui sibi
 satis est.) ita & homini factio diuino, nil nisi Deus
 satis esse potest. reliqua enim sunt ei sicut stilla si-
 tula. Qui verò aurum habet, vt idolū: & v̄trem
 sicut Deū, is ex homine, iumētum factus est. Sed
 qui prius fuit iumentum, herbas septem annis cū
 Nabuchodonozor comedens: nunc verò rediit
 in mētē, & filius Dei effectus est, is ab eo audit:
 ego sol⁹ merces tua magna nimis. Et hęc est cau-
 sa vt existimo, cur Christus Eucharistiā in cibū
 hominis instituit: videns nihil, nec in terra, nec
 in cœlo, pio homini cibum, nisi Deum esse posse.
 iuxta illud: aperi os tuū & ego, (non aliud quic-
 quam) implebo illud. Nō ergo denarij, humana
 imagine percussi: nec quicquam, cuius valor est

ex hominibus, satiare pium hominem potest.
¶ Quod verò ait Philippus: non sufficere, etiam
 si modicum quid manducet: duos habet sensus.
 Prior nihil humanū satis esse animo nostro, etiā
 si modico velit esse cōtētus. Certē auaris tota na-
 tura, totusq; mundus parum est, quo plus habet
 plus desiderāt. nihil inirū, quòd nihil his sit satis,
 sunt. n. grādes epulones. At etiā Philosophis qui
 modicū ex humanis sumebāt, nihil humanū satis
 erat. Nihil. n. eos satiabat. Secundo indicauit ma-
 iorē satietatem in humanis habere: qui modicū,
 quā qui multū māducat. Bonus ergo prædicator
 dicit nihil humanum satiare corda Christiana.
¶ Sed accedit Andreas, qui virilis dicitur, dicens:
 est puer hic habens 5. panes. Quid nam id signifi-
 cat? Certē vbi prædicator desperat, cibo carēs ani-
 mę: ibi vir fortis, i. laboribus, & militię Christianę
 assuetus, remediū animę famescenti demonstrat.
 An non hęc experiūtur viri pietatis studio dica-
 ti? Languent hi, accedūt ad prædicatorē: vacui ab
 eo recedūt, accedūt ad virū Christianis callis ob-
 duratū. hic ostēdit rē exiguā, exercitiū aliquod
 vile: ibi panis inuenitur, quē si benedixerit Chri-
 stus: non mille, sed centū mille homines satiabit.
 Sed hęc sentiūtur potius, quā dicūtur. **¶** Aduerte
 cur dixerit: hęc quid inter tantos? Certē tātus est
 hō: vt nihil nisi Deus, illi sat sit. Deus est magnus,
 & magnitudinis eius nō est finis: & hō magnus:
 quia ad magni imaginē, creatus est: & ideò ma-
 gnitudinis suę, ferē nō est finis. fecit. n. Deus ho-
 minē: vt dñetur, nō vt satietur omnibus rebus.
 Propter hominē mādus. Propter hominē Ange-
 li. Propter hominē Deus hō. Propter hominem
 fundit vitam Deus. Propter hominem gloria &
 infernus. Verē tātus est homo: quid ergo omnia
 homini, qui tātus est? **¶** Secundo aduerte: Cur
 dixit quinq; panes? Crediderim vnicū esse panē,
 q̄ satiare hominē potest. Nā Apostolus dicit: oēs
 de vno pane, & de vno Calice participam⁹. Ergo
 si panis est gustus cœlestis, q̄ sol⁹ hominē reficit:
 ille est vnicus panis. Sed vnus ille valorē, vim, &
 p̄tiū quinq; panū habet. Quinq; sunt ora, quibus
 exterius, hō māducat. quinq; .i. sensus, de quibus
 dictū est. Nō satiatur oculus visu, neq; auris au-
 ditu. Ergo, & visus, & auditus, & tactus māducat.
 Cū verò hō habet obiecta quib⁹ suos quinq; sen-
 sus saturet, quinq; tūc panes habet. At quia gust⁹
 cœlestis plus exsatiat, q̄ si omniū sensuū delecta-
 mēta gustaret: ideò vnic⁹ ille panis valorē quin-
 que panū habet. Quā causa dicit Psaltes: cor meū
 & caro mea exultauerūt in Deū viuū, quia vide-
 licet, ex abūdātia gustus spūalis, tota caro satur
 erat. Quia igitur tota caro satiatur, ille vnicus
 panis quinq; panes efficitur: quibus quinq;
 sensus, velut gloriosi redduntur, & fœlices.
¶ Tertio aduerte cur dixerit, & duo pisces? Pla-
 nē quia ille gustus, & suauitas, omnium pisciū
 gustum exsuperat. In pane intelligitur omnium
 terrenorum suauitas. quia iuxta scripturam: pa-
 nis omnis cibus est: vt supra capit. 6. diximus.

In pisce

Psal. 29.

Ioannis. 1.

Ioannis. 8.

4. Reg. 2.

Isaic. 40.

Prover. 31.

Isaic. 40.

Psal. 48.

Daniel. 4.

Genesis. 35.

Psal. 72.

Psal. 80.

tam magn⁹.

Psal. 144.

Genes. 3.

Psal. 8.

1. Cor. 10.

Ecles. 15 add

vt postrem
 ex decem no
 minib⁹ dei
 Sebraos.

Psal. 8.

Siero

In pisce igitur omnium marinorum dulcedo designabitur. Siquidē iuxta Ambrosium, humani generis delitię pisces dicuntur. Ergo cum audis à Christo dari panes & pisces intellige: eū dari sapore & gustū q̄ oēs saporē à terra & mari procedentes facile superet. ¶ Quartò queres: cur igitur duos dixit pisces? Forſan eo ſenſu id dicitur, quo ſupra, ducentorum denariorū panes. Ita & duos pisces, id eſt, multos pisces, id eſt, multiplicatam ſuauitatem. Eſt enim cibus omne delectamētum in ſe habēs, eſt māna omnem ſaporem continēs: meritò igitur multiplicatiſſimū ſaporem habet. Experti hæc loquantur. Si enim cibus ille ſaporem Dei habet, & Deus eſt eminenter omnia: igitur omnium rerum ſaporem habet.

Accepit I E S V S panem, benedixit. & cę. Benedicere Dei, multiplicare eſt. Nec forſan inuenies bona in ſcriptura multiplicata, ſine benedictione diuina. Agit igitur ex more Dominus, benedicit multiplicaturus. Et quia iuxta Auguſtinum, Natura rerum eſt diuina voluntas: ideo vnus panis factus eſt mille. Certè nouit qui accepit: quā ſit verum, vnum panem fieri mille. quā enim diues eſt, qui illū gustū cęleſtē habet? Planē vt qui mille habet, quā contēnit ille omnia? Quā eſt fortis contra omnia? Quā uolat ſuper omnia. Verē Paulus: Pietas ad omnia ualet. Nihil enim eſt qđ nō in ſe illa poſſideat. ¶ Neq; ſilendum eſt: cur gratias agit. Profectō, ſicut ſupra gratias egit Patri, quia myſteria Euāgelij reuelauit paruulis: ita nunc gratias eidem ait: quia gustum cęleſtem homini tribuit, ſatiās tantum hominis ſtomachum: implens eius fundū ſine fundo. Si gratias agit Chriſtus, qđ Pater excitauerit Lazarū ppter filiū: q̄to magis aget, quòd Pater hominis os, (ferē infinitum) nō alio pane, quā ipſo Deo: non aliis meritis, quā Chriſti: ſaturauerit, ſatiauerit, impleuerit? Verē gratias agere debet filius, qui ſuis meritis, Deum facit hominis eſſe cibū. ¶ Quòd verò Chriſtus, gustum hunc diſtribuit: nō eſt minoris opus ſapiētię. Dicit enim: diſtribuit illis, quantum uolebāt, quia iuxta cuius ſuis merita, neceſſitatem, & utilitatem, diſtribuit delicias, & gustum Chriſtus. Planē multi ſunt, quibus ſi non daretur hic gustus, deficerent in uia. Multi contrā ſunt, quibus ſi hic gustus daretur ad uotum, deficerēt in uia. Igitur agnoſcere cuius ſuis neceſſitatē, palatum, & ſtomachum ſummę ſapiētię opus eſt. ¶ Porro qđ fragmenta panum, & non panes diſtribuit integros, ſignificat: in hac uita non dulcedinem cęleſtem, ex integro preberi: ſed ſorbitiunculas, & prelibamenta. Nemo igitur in hoc ſeculo dulcedinem, ſine amaroris ſperet admittu: fractus eſt panis: nō integer. Cū verò uenerit quod perfectū eſt: euacuabitur quod ex parte eſt. Cū enim non totum deuorat in hoc mundo Deus, (mundus enim partem mei demordet) ita nec Deum in hoc mundo totum deuoro: donec totus in cęlo à Deo deuorer. ¶ Licet tamen fragmentum ſit

quod comedimus, hoc tamen eſt, quod animum hominis implet. Ideo dicit: poſtquam impleti ſunt. Hoc igitur gaudium plenum eſt. Hęc eſt latitia qua circundat Deus hominem. Circundat dixit: quia circulus perfectē rem ambit. ¶ Et meritò iubet Dominus colligi reliquias ex prandio: quia iſte reliquię, diem feſtum agent tibi: & memoria huius ſanctificationis conſitetur Domino. Plus gaudet anima: cum in memoriam adducit ſe gustu Domini cibata: quā ſi cūcta terrena poſſideret. Igitur colligatur iſte reliquię vt in die malorum recordemur illorum bonorū. Cū uenerit fames, cum uenerit tentatio, profer fragmentum quod tibi ſeruasti. forſan in fortitudine cibi illius ambulabis quadraginta diebus. Habes igitur conuiuia Dei, non ſolum preſenti ſeruire neceſſitati: ſed etiam future proſpicere indigentię. Habuit enim Ioseph horrea in annos fœlices, & ſteriles ſeruata.

Impleuerunt duodecim cophinos. Cophinum uacuū ego intelligo: doctrinam & legem, nodum opere completam. textitur enim cophinus ex multis ſpartis, textitur etiam doctrina ex multis preceptis. Igitur quę docuerūt Apoſtoli 12. ſunt cophini duodecim. Has Apoſtolicas doctrinas nihil ſic implet vt fragmenta. Nihil enim adeo efficax eſt ad doctrinam Apoſtolicam implendam, quā cibus ille gustatus, & cęleſtis cibi memoria. Nouit & hoc, qui gustauit: Viā mādatorū ille currit, cui cor dilatauit Deus. ¶ Superſunt hic mihi dubia tria: Primū, quid ſignificet, diſcubuerūt ſuper fœno, erat enim multum fœnum in loco? Neq; enim ſine magna ſignificatione poſitum eſt. Ergo fœnum duplici ſignificato ſumptum eſt in ſacris literis. Primū pro carne, id eſt, pro omni re terrena. iuxta illud: omnis caro fœnum. Secūdō pro peccatis leuioribus iuxta illud: qui edificat ſuper hoc fundamento fœnum, ſtipulam, & lignū, opus eius ardebit. Multa ergo peccata leuiora, ſunt multum fœnum. Igitur docuit nos Chriſtus, eum qui uoluerit de cęleſti cibo gustare: prius debere multa terrena contemnere, deinde, quando non licet omnia uenialia uitare, certè uitet multa: vt ex illo diuino pane ſatietur. ¶ Dubium ſecundum: Cur dictum eſt, erant uiri numero ferē quinq; milia? Reſpōdeo: ferē quinq; millia, ſunt quatuor mille quingenti plus minus. quaſi dicas ſunt nouies quingenta. Uiri igitur qui cęleſtē panē edūt, ſunt, nouies quingenti. Nouē quidē: quia reparaturi ſunt 9. ruinas, quas lapſ⁹ Angelorū in 9. choris effecit. ¶ Dices: habeo cur nomē? Non habeo cur quingenti? Audi, & eſto memor uerbi Danielis 7. millia millium miniſtrabant, & de eius centena aſiſtunt. igitur Angeli qui remāſerunt, in millenario numero ſunt. At Apocalyp. 12. Lucifer traxit ſecum tertiam partem ſtellarum. Igitur neceſſariò Angeli, qui deciderunt, in quingētenario numero fuerunt. Eſt enim quingētenarius tertia pars millenarij cum quingētenario. Si ergo lapſi fuerunt

Sapien. 16.

1. Timo. 6.

Mathe 17.

Ioannis. 11.

Marci. 8.

1. Corin. 13.

Ioannis. 16.

Pſalm. 29.

Pſalm. 75.

Pſal. 96.

Eccleſ. 11.

3. Regū. 19.

Genesis. 48.

Pſal. 118.

Iſaie. 40.

1. Corin. 3.

Iſaie. 40.

1. Corin. 3.

Iſaie. 40.

Iſaie. 40.

Iſaie. 40.

fuerunt quingentenarij numeri, necesse est vt & reparatores ruinarum sint etiam eiusdem numeri. vides grande mysterium. ¶ Tertium dubium: Cur Dominus suos sequaces panibus hordeaceis satiat: cum Iudeos in deserto pane satiauerit Angelorum. Cur versa fors est? Qui erant, vt iumenta, satiatur angelico pane: cōtra verò q̄ sunt vt Angeli Dei, hordeo, id est, pane iumentorum saturantur. Forsan hæc ratio est. Iudeis si pij fuissent, promittebatur omne bonum, nullū malum: qui status Angelorū est. Christianis pijs, p̄mittitur h̄c Crux, & tribulatio: qui status iumentorum est. Angeli fruuntur omni bono, terrore malorum sublato. Si igitur Iudeis bonū sine malo promittebatur, planè Angelorum pane cibatur. At iumentis onera & flagella dicatur: qualia his, qui piē in Christo viuere volunt, manere sci mus. cibamur igitur pane iumentorū. Sed Deus bone, sub hoc hordeaceo pane latet cib⁹ ille cœlestis: qui omnia bona excellentissimè, vincit. Si ergo Crux nos manet: at sub cruce dulcedo, potest enim Crux amaras Mara aquas dulcorare.

Statim compulit discip.

IN hac hystoria, vitę Chriane ratio delineatur. ¶ Statim, inquit, compulit discipulos. post esum panis, statim discipuli compelluntur. Vbi semel gustaueris cœlestia, te ipsum ad labores para. Elie datur panis, vt ambulet quadraginta diebus: ita & tibi panis & gustus cœlestis datur: vt per 4. vigilias noctis, remigando labores. Dauid post comestos panes propositionis, mille iactatur periculis: ita crede: Si comedis, laborabis. O verò rerum fortē, Si p̄ multos dies durasset cibis, equū videbatur: vt per multos etiam dies labor durasset. Sed prandio vnus diei, quadraginta ieiunij Elię succedunt: & prandiū vnus horę, labor per quatuor noctis vigilias consequitur. ¶ Nec vacat mysterio verbum illud compulit. Optat quidem animus q̄ pascitur: vt semper pasci liceret, vt semper esset cum Christo: vt non sentiret remigandi pericula. Lauit enim pedes, nollet eos inquinare. Sed compellitur. Spiritus enim sanctus expulit Christum in desertum: & ita post cibum, expellit in laborem. Interim, licet dulcius sit pasci, quàm remigare: tutius tamen aliquando, & magis meritum est, remigare, quàm pasci. ¶ Compulit inquit in nauiculam: quam supra cap. 9. declarauimus esse vitam Christianā. Non enim nauis est sed nauicula. Sicut Bethlehem minima dicitur. & Christus minor: quia humilis: ita & vita Christiana minima, quia despecta, arcta, angusta, abscondita. Interim arca Noë est, nullus sine ea euadet aquas diluuij. Est verò nauicula nomen officij. Vbi ad veram felicitatem perueneris, ea nō egebis. Nūc ex ligno est, dura est, periculum habet, vbi in cœlum veneris: liber à nauicula es. ¶ In hanc nauiculam compellit, non descendere, sed ascendere. Nam & Dominus inquit: Ecce ascendimus Hierosolymam. Cū Christo ascēdimus:

at miser ille in Hiericho descendebat, cum in latrones incidit. Planè qui in cœli regiam tendit, ascendit. contra qui in honores, delicias, diuitias videtur ascendere: descēdit tamen. ¶ Vide verò, nemo ascēdere potest in nauiculam, nisi Christo compellente: Nisi enim Dominus edificauerit, frustra edificamus: ita nisi Domino compellēte, nemo ascendit. Idem verò qui compellit, vim ascendendi præstat. Alioqui quo pacto nostra tardissima natura, nisi eo compellente, gradum mouere posset? ¶ Atqui dignissimum est considerare, cur dixit: Compulit eos præcedere trās fretū? Profectò prima nostra iustificatio, quā Deum vidē cognoscimus, fit Christo præcedēte Ipse. n. elegit nos: non verò est electus à nobis. Sed si videri super aquas à nobis debet, nostra merita eā visionem præcedere debent. Fateor non præcedes tu, nisi Christus oret pro felici tuorum laborum successum. sed eius premia, & presentiam non senties, nisi tua id opera commuerint.

Ascendit *in montē solus.* Video Dominum, qui torcular calcauerit solus, & de gentibus nemo erat cum eo. Video Mosē, ascendentem in montem orare: vt Iudæa vinceret Amalechitas, id est, Ecclesia demonū pressuras. At licet Moses ascenderit, ascendit cū eo Aaron, & Hur, Christus verò solus. Latet ergo mysteriū scilicet non esse alicuius humanę opis, aut industrię: iactari nauiculam fluctibus magnis, & non demergi tamen. Nō est humanę opis tota nocte remigare, nec de lassari. Nō est humanę opis Christum ambulātem super aquis, posse cōtueri. Nō est potentię humanę ē naui defilire, in mare se conicere, nec demergi. Solus hæc mereri potuit, qui solus in montem oraturus ascendit. Si Christus non orat: nihil fieri dignè potest. Vt ergo electurus Christus suos Apostolos, orat: ita vitam Christianam obiecturus marinis fluctibus, periculis carnis, mundi, & inferni, etiam orat. Alioqui, quomodo posset Christianus viuere in carne, & non secundum carnem. viuere vitam cœlestem, Angelicam, diuinam? Iam sicut sua passione efficaciter mundi salutem effecit. ita & hac montis oratione, efficaciter ne nauicula vitę Chriane mergeretur, impetrauit. Ergo Chriane incolumitatem tibi Christus comparauit, si inferni, aut peccati pelagus, fluctus tentationum te demergit, culpa hæc tua est, sua enim ille oratiōe (ne te demergerēt) tumentes fregit fluctus, & pcellas. ¶ In hac etiam oratione normam nobis Christus orandi dimisit, Oraturus enim primum dimittit turbas. vt tu oraturus componas (si quæ habes) secularia negocia. ne animum postea orantē interpellent. Postea ascendit in montē, rebus imis altiorem. vt tu in oratione, animum rebus humanis habeas altiorem. Quod fiet si quę petimus ad Dei gloriam petamus. Demum ascendit solus: ò si liceret mihi orare soli. ò si animū ad orationē ab omni rerum secularium amore liberū afferrē. At facile, cor rebus secularibus hæret.

Vespere

Psal. 77.

Isaic. 1.

2. Timo. 3.

Exod. 15.

3. Regū. 19.

2. Regū. 21.

2. Cori. 5.

Cantic. 5.
Marci. 1.

Math. 2.

Math. 11

Mathe. 7.

Genesis. 8.

Math. 20.

Luce. 10.

Psal. 126

Ioannis. 15

Isaic. 63.

Exod. 17.

Ioannis. 15

1. Cori. 10

Vespere *autem facta, nauicula iactabatur.* Cū Dominus fide illustriore à nobis conspicitur: cumq; eius fulgor, & amor illustrat, & pascit animas nostras: adhuc vespere non est: nec nauicula iactatur. At cum claritas illa flaccescit: cumque deuotio non nihil tepescit: vespere incipit, tentatio incipit. Porrò tunc propè Dominus in monte est: vt adiri facillè possit: vt negocium tuum attentius tractet: vtq; pro te instantius oret. Solus ergo est: qualem tibi in negotio maximè difficili, inuenire desiderares. ¶ Sed procedit vltè tentatio: auocat te à litore: iactatq; te, cum es in medio mari. Siquidem in principio tuæ conuersionis ad Christum, non te magnis tentationibus exponit. Sed in medio cursu, cum es in medio mari: tunc illè crudescunt, cum scilicet iam processisti in vita Christiana. Hoc, n. est qd' dicitur, cū remigassent stadiis 125. aut 30. Quia 60. est numerus vitæ laboriosæ. Sex, n. diebus erat operandū, die verò septimo quiescendū. Si ergo labor noster designatur in numero. 60. mediū laboris erit. 25. aut 30. Igitur à medio, vel ferè, vitæ Christianæ furias tentationum expecta. Ita enim Dominus in medio vitæ suæ, anno scilicet tricesimo tètari cœpit. & Ezechias dicit: Ego dixi in dimidio dierū meorum, vadam ad portas inferni. ¶ Porrò iactatur nauicula à vento: ferè enim tentationes, & scrupulos, ventos esse dixeris: & rem ferè vanissimā. At vt Deus ex re quæ non est, facere mundum potuit: ita diabolus ex re nihili (si ei à Deo licentia datur) validū ventū facit. ventus est, sed vehementissimè nauiculam quatit. Quòd verò addit, Erat ventus cōtrarius. Planè quia nauicula rectà tendit in cœlum, at demōnis furor reuocat in infernum. An nō vides quàm sit necesse Christum orare: ne fragilis nauicula, ab ea potestate cui nulla est æqualis super terram, iactata mergatur?

Quarta *verò vigilia noctis venit ad eos.* Audis ne Christiane, vitam Christianā esse nauigationē, vigiliā, & militiā? Verū. n. est militiā esse vitā hominis sup terrā: & supra mare. At qui res est notanda nimis: cur in quarta vigilia laborantibus succurrit? Et cur in quarta vigilia seruum bonum vigilantem, supra omnia cōstituet? Et cur super tribus sceleribus Dominus cōuertitur: sed super quarto non conuertitur? Certè in his locis apertè fit: vt sicut quartum scelus malis est perditio: ita & piis, quarta vigilia est remediū. Forsan significatur vita hæc nostra laboriosa in numero quaternario: 40. enim annis peregrinaverunt Israelitæ per desertū, ante promissam terrā. Hæc ergo vita quatuor partes habet: q. in primis prioribus peccauit: & item in quarta scelera cōmittere pergat, rara est huius conuersio. sup hoc quarto scelere Deus rarò conuertitur. At verò Pij si in secūda, & tertia vigilia pij sunt: nō adhuc videre Dominum super aquas ambulantem merentur. At in vltima vitæ parte. i. in quarta vigilia, si pius esse non desistat, Deum pro ratione

vitæ videre meretur. Nec enim frustra mandatur Iudæis, ne de arboribus nouis, per annos tres comedant, sed quarto anno, fructus earum sanctificentur Domino: videlicet, quia tres vitæ priores partes plene sunt imperfectionibus: & ideo indignæ quæ Deum videant. quarta verò, vt iam matura, Deo digna est. ¶ *Venit ergo Dominus ambulans super aquas.* Nullus legitur ambulasse super aquas. Nam Iudæi transeunt mare rubrum, & iordanem non nisi per alueum: item & Elias transit: sed Iordane diuiso. Solus spiritus sanctus fuit, qui ferebatur super aquas. Probat igitur Christus super aquas ambulans, se eiusdem esse cum spiritu sancto naturæ. Et vt Spūs, qui ferebatur sup aquas, eas sua latione fecundauit, ad vitam corporalē: ita & Christus ad vitam spiritualem. Et profectò non videtur miraculum, spiritus super aquas ambulans. Quis verò miraculū non videt: quod caro Christi super aquas ambulet? Quodque id priuilegiū Petro, solo iussu, concedat. Vt ferè nihil Christus non commune cum Christianis habeat.

Videntes *turbati sunt, dicentes phantasma est.* Vbi primo docentur deuoti homines: quanta sit in reuelationibus adhibenda cautela. Clamandum est, ne forte sathanas transfiguret se in Angelum lucis. vel certè si Angelus lucis est, ne magnitudo reuelationum extollat. ¶ Secundò docemur quàm timere debeamus phantasmata, & quia totus hic mundus phantasma est: præterit enim huius mundi figura, seu larua: ideo cauere mundum debuissimus: auerte ergo Domine oculos meos, ne videāt vanitatē. Vniuersa enim sunt vanitas, vtinam sicut vanitates sunt: ita essent afflictio spiritus. Beatus ergo qui timet Dominum, & non respexit in has vanitates, & insanias falsas. Igitur quæ in mūdo sunt, non solum phantastica sunt: sed & insanix: & hæc falsæ. ¶ Tertiò docentur ij qui nocte tribulationis suæ laborant: Deum multò alium esse quàm ipsi credant. Cū tribulamur vix credimus, Deum esse, qui nos castiget, q. premat, q. affligat. statim culpam nostræ afflictionis, in demōnem in phantasma conuicimus: Docent nos igitur Apostoli: Christum eundem esse qui primum terreat, postea opem ferat: qui primum videtur hostis, mox inuenitur amicus: quiq; prius videtur demō, sed statim agnoscitur Deus. O lusciosos mortalium oculos, demōnem eum putatis q. Deus sit: quiq; ad auxilium vobis occurrit?

¶ Quartò docent, in afflictione fidē sepe nutare. **Statim** *Dominus loquutus est eis dicens Ego sum.* Statim inquit, sine mora, adiutor est in opportunitatibus, in tribulatione. Nouit enim articulum, quando succurrendum sit. ¶ O fœlix anima quæ in tribulatione sua Christum audit dicentem: Noliti mere Ego sum: Dicebat Psaltes: Dic animæ meæ salus tua ego sum. Certè, hæc Dominus dicens, auditui dat gaudium & lætitiā, & exultant ossa humiliata. Tunc illuminat faciem suam super nos: & ideo miseretur nostri. Tunc ostendit

Exod. 35.
Leuit. 23.Luce. 3.
Isaie. 38.

Iob. 2.

Iob. 41.

Iob. 7.

Luce. 12.

Amos. 1. 2.

Numer. 14.

Luce. 19.

Evod. 14.
4. Regū. 2.

Genes. 1.

2. Corin. 11
2. Cori. 12.

1. Cori. 7.

Psalm. 118.

Eccles. 1.

Psalm. 39.

Psalm. 72.

Psalm. 72.

Psalm. 9.

Psalm. 34.

Psalm. 50.

Psalm. 66.

quartum scelus

ostendit faciem suam, & ideo salui erimus. Tūc
 Psal. 79. apparet coram Ephraim Benjamin, & Manasse,
 Eodem. filijs Rachelis pulchrę: ideo saluamur. Quid. n.
 Psal. 22. tunc anima timeat? Cum si ambulauero in me-
 Psal. 26. dio vmbre mortis non timebo mala, quia tu me-
 cum es. Si tu es illuminatio mea, etiam si con-
 sistant aduersum me castra: nō timebit cor meū.
 Igitur habete fiduciam: Ego sum amicus ve-
 Genes. 25. ster: protector, merces, frater, Pater, Deus.
 Ioān. 11. ¶ Iam sicut vox Domini, quadriduanum Laza-
 rum iacentem excitat: ita quarta vigilia labo-
 rantes, & timore phantasmatis percussos eadem
 vox excitauit ad vitam: abrasit enim ab eorum
 animis omnē penitus timorem. Sed quia, Theo-
 logis testibus, diuina efficacia variē operatur,
 iuxta recipientium dispositionem: ideo Petrus
 qui erat ardentior: hac voce præ alijs inflamma-
 tur, & flammę vigorem sustinere non valens, rē
 super omnem naturam, à Christo petiuit. Do-
 cens, inflammatis hominibus nihil auden-
 dum, sine Domini iussu. Præsertim vbi arduum
 est, id quod requirunt. Domine, inquit, iube me
 venire ad te. ¶ Respondet Dominus, veni:
 Iosue 10. Obedit Dominus voci hominis: etiam violata
 tota natura. Vt cum Iosue cœlos stare iubet. Iu-
 bet igitur Dominus: vt corpus sit sicut spiritus.
 ¶ Docet hęc multa Petrus. Primum eum qui
 Dei ignibus ardet: non solum supra terrena esse,
 sed super aquas ambulare, imo & super aerē cō-
 sistere posse. Vt de multis sanctis legitur, eos in
 aère pendentes orasse. Planē quia ignis, imo &
 Dei efficacia super omnia est. ¶ Secundō do-
 cet, aliquādo sanctos, ita facile ferre tribulatio-
 nes, imo ita eas facile calcare: vt Petrus calca-
 bat aquas. Profectō multi Philosophi patienter
 ferebant tribulationes: sed solius Christiani est
 eas aggredi, calcare, & in eis gloriari. Non so-
 lum autem, inquit Paulus, sed & gloriatur in
 tribulationibus. Et rursum: mihi absit gloriari
 nisi in cruce. & rursum: ibant gaudentes,
 quia contumeliā passi sunt. Gaudet Andreas
 cum videt crucem. Optat Polycarpus bestias
 truces. Cupit Laurentius in prunis versari. Hoc
 verō est aquas tribulationis calcare. Equidem
 cum laborem patienter suffers, in nauicula re-
 migas. Sed cum in dolore ardēter exultas: exi-
 lita nauicula tumentes maris fluctus calcasti.
 Status hic magnus.

Videns vero ventum valdum timuit. Deum
 immortalē: nunquam, nec in ex-
 cello statu, securitas. Petrus timet: quis non ti-
 meat? Avertit oculos suos Petrus à Magistro,
 qui eum vocabat: respexit ventum, qui eū præ-
 mebat: ideo timet. O si à Christo non auertisset
 oculos, mergi non cœpisset. O si Eualignum
 non vidisset. O si Dauid Bethsabæ non res-
 pexisset. O si filij Dei filias hominum non in-
 tendissent. Sed Domini conditio est, in die ho-
 norum, nos admonere malorum. Et dum Pe-
 trus super aquas exultās ambulat: mortis immi-

nentis admonetur. Vult enim Dominus po-
 tius humiles, quā elatos. At sicut in media
 prosperitate, admonet Dominus futura calami-
 tatis: ita in media calamitate, & submersione
 dexteram suam extendit. Et cum Petro in na-
 uiculam intrat: quę statim ad terram securita-
 tis venit. Id verō quale sit dicant qui nouerūt:
 ij. s. qui ferē ad limina beatitudinis post tribula-
 tionem peruenerunt. ¶ Vbi verō intrauit in
 nauem Dominus, tunc ab omnibus adoratur,
 id est, cum Domini præsentia in animo sentitur,
 tunc omnia ossa dicunt, Domine quis similis ti-
 bi? eripiens inopem de manu fortiorum eius. Psal. 34.
 Et rursus, benedic anima mea Domino, & om-
 nia interiora mea nomini sancto eius: qui rede-
 mit de interitu vitam tuam. Tunc nulla tribu-
 latio sentitur: vel quia cessauit exactor, vel quia
 licet præmat, præsentia tamen Domini, animus
 dulcedine absorbetur. ¶ Porro ascendit cum
 Petro nauiculam duram: quia pij homines du-
 ram semper vitam diligunt.

¶ Vehementer tamen hæc historia quadrat his
 sanctis: qui post varias tentationes præsentia
 Domini gustata, dicunt: Domine iube me veni-
 te ad te: iube me de carcere corporis exire, & ad
 te in terra viuentium peruenire. Annuit Domi-
 nus votis deprecantis, & ad extremum vitę per-
 ducit optantem: vt iam iam videatur exiturus è
 corpore. At tanta est fragilitas nostra, tanta etiā
 frementis diaboli sequitia: vt qui egredi optabat
 è vita, incipiat mortem timere propinquam: &
 ita ferē demergi. Tunc Dominus, modicę fidei,
 cur times: vbi tam est, nulla causa timendi, tam
 multę sunt confidendi? Si pastus es cum Petro
 dulcibus Christi panibus. Si in naui vitę Chri-
 stianę remigasti. Si Dei vocem in animo audi-
 sti. Si tu exire de vita petisti: cur dubitasti? Di-
 xisti, cupio dissolui, & esse cum Christo, & cum
 dissolueris, times. Cur dubitas, o modicę fidei?
 ¶ Non credas fidei habitum minui. Sed Domi-
 nus fidei habitū non moratur. Fides apud Chri-
 stum prætiosa illa est, quę amoris flammis exar-
 det. Quę tunc minui dicitur: cum illa amoris
 flamma, aliquo vento reflante tepescit.

Et cum cognouissent eum homines loci illius, mi-
 serunt ad vniuersam regionem illam: &
 obtulerunt ei omnes infirmos. Quā aptē hominis
 animus, qui Christi præsentia intra se sensit, de-
 lineatur. Profectō, qui in nauicula remigauit,
 qui se superiorē fluctibus estimauit, qui Domini
 manu è fluctibus arreptus est: adeo eum diligit,
 adeo eum ardet, & deperit: vt nunquam cesset
 ad omnes clamare, vt veniant omnes infirmi, &
 sanentur à salute. Ad omnes clamat, & dicit:
 Omnes sitientes venite ad aquas. Et tanta fi-
 ducia clamat: vt dicat. Venite, tangite, vel mi-
 nutissimam Christi partem: & sanabimini. Tan-
 gite vestra consideratione mortem Domini
 turpissimam: tangite iudicium, tangite infer-
 num, tangite quę libuerit Domini opera, licet
 abiecta.

abiecta. Si fideliter contrectaueris sanaberis. Sed te potissimè fimbria passionis Domini sanabit: habet illa considerata presentem Dei efficaciam: vt sanet egretos si velint.

¶ Est ergo officium eorum qui Christum cognouerunt, & adorauerunt: ad eius notitiam & cultum, omnes prouocare, & Christum rogare: vt vel fimbria passionis, & sanguinis sui eos tangat: vt sanentur.

CAPVT XV.

Tunc accesserunt ad eum.

PRIMUM NOS HIC Dominus admonet eius rei, in qua facilè multilabuntur: putantes viam esse rectam, cum tamen nouissima viè ducant ad perditionem. Sunt ergo quàm plurimi, quibusdam regulis humanis addicti: quas si impleant, nihil sibi ad salutem deesse putent. Credit ille: si quasdam orationes recitarit, non se subitò, neq; sine penitentia, moriturum. Id verò est legibus humanis fidere. Credit alter: si omnibus diebus missè interfuerit, non se in infernum iturum. Alius: si quibusdam vestibus, certis cibis, & certis quibusdam orationibus vtatur, certam se gloriam habere. Contra Dominus verbis aperitissimis clamat: non se timeri: non vitam, aut salutem in hisce regulis collocari: sed in fide, & dilectione. Quicquid aliud agas, aut patiaris: si

charitatem non habueris, nihil es. Mandatum enim primum est, diliges Dominum ex toto corde, anima, & cætera. Si non decreuisti amorem Dei, omni bono, & omni malo præferre: frustra laborasti. Prima prædicatio est: Pœnitentiam agite. At pœnitentia est dolere de præterito, cū animo omnia mala subeundi, ne cōmittas peccatum, in futuro. Baptista prædicabat: Parate viam Domino, rectas facite semitas eius. Si cor tuum non tendit rectà in Deum, toto cœlo erras. Enoch, & sancti antiqui ambulabant cum Deo, & coram Deo: habentes Deū præ oculis cordis. Si id tu non habes cur non procuras? Dauid dicit: Mihi adherere Deo bonum est, vnicum bonum est, cor Deo ad glutinare per dilectionem: vnumq; cum Deo fieri per gratiam: id si non curas: ne credas te salutem habiturum. Putas ne facile esse, à te existere, & Deo vnum fieri? Grande opus est: ita Deo hēsisse, vt neque presentia neque futura, neque mors neque vita possint separare cor, à charitate Dei. Id si tu habes, Christum lauda. Sin minus: videte ne quis vos decipiat, per phi-

losophiam, & traditiones hominum, non enim in eis consistit salus: Sed adminucula sunt: vt ea acquiratur, vel acquisita seruetur.

Secundo Dubium occurrit, num Dominus hoc loco damnet morem, quem tum Iudæi habebant, bona sua Deo offerendi? Et primum apertum est: si parentes non indigerent, potuisse filios bona sua Deo sacrare. Id enim est quod Dominus iubet dicens: *Malach. 3.* Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea: & super hoc probate me. Secundo etiam apertum est: si templum non eget, sed est ditissimum: contra sunt patres, aut pauperes alij, egentes: stultè egeris nisi pauperibus succurras. Et hic est, arbitror, huius loci nostri genuinus sensus. Deus enim & natura necessitati maiori succurrunt. Tertio rogas, quid si ministri Ecclesiæ egent, egent etiam mei parentes? Responderem, ministros Ecclesiæ tam esse sanctos, tam crucis amatores, vt (si non vehementius egeant) facilè oblata respuerent: vt pauperibus succurratur. Patres enim sunt, qui etiam cum penuria sua, cibos filijs procurabunt. Nisi forsan adeò esset utilis Ecclesiæ Prælatus, vt cibandus sit auro, potandus balsamo. Veniamus ad textum.

Quare discipuli *tui transgrediuntur mandata seniorum?* Hoc est carnalium hominum ingenium: vt mandata seniorum, mandata. s. antiqua, sectentur. Adam homo terrenus, antiquus & senior est. Lex Moy si quia de terrenis: ideo senior, & antiqua est. Christus cōtra est homo nouus: spiritusq; eius, spiritus nouus est. Et ideo homo Christianus creatura noua est. Iam vetus homo noster suas *Ezechie. 18* habet leges, suas traditiones: quas carnales homines exactissimè seruant: Vt in regum curijs, in Pontificum palacijs, proh dolor, videre est. Sunt de hac re scripti libri: quomodo vindicanda iniuria: quomodo inferenda contumelia. Vtinam verò veteres hi, veteres suas sanctiones sanctè seruassent, in sordibusq; suis solum *Apocali. 22* fordescerent, Sed his non contenti, rident reprehenduntq; nouè vitæ sectatores, si sua illa vetusta contēnant. At nobis maximè præceptum est noua præcepta seruare: benedicere *Ieremie. 38* maledicentibus: amare inimicos: non irasci sine causa, & reliqua. ¶ Sed præcor te lector expedique nam illa sunt, circa quæ seniorum mandata versentur. Certè: lauare manus ad manducandum. Vt ceos ad bibendum: lectos ad dormiendum. O præclaram seniorum philosophiā! tota versatur in cibo potu, lecto. In his eius est *Marci. 7.* superstitio, & morositas. Cum tu videris virum his curiosissimè intentum carnalem iudica. Nā spiritus facta carnis mortificat, non in comestationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus. Sed induit Dominum Iesum: & carnis curam non facit in desiderijs. Deo enim spiritus intentus, carnem miseram contemnit.

¶ Ad

Prover. 16.

1. Cor. 13.

Deuter. 6.

Math. 3. & 4.

Math. 3.

Gen. 5. 6. 17.

Hebr. 11. Psal. 72.

Ioannis. 17.

Roma. 8.

Coloss. 2.

Ezechie. 18

Apocali. 22

Ieremie. 38

Marci. 7.

Roma. 13.

Roma. 9.
Philip. 3.
Luce. 18.
1. Corin. 1.
¶ Adhuc tamē libet rimari: quid nam sit Iudæos lauare crebro manus, Christianos non ita? Paulus dicit: Iudæos sectantes iustitiam: in iustitiam Dei non peruenisse. Et item: omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam: & inueniat in illo, non habens meam iustitiam. Ergo Iudæi ieiunantes bis in sabbato, & decimas dantes, lauabant manus suas: iustificabantq; se, & credebant in his iustos se esse. Contra vita Christiana iubet, Christianus enim homo immundum se esse dicit: Et immundas manus habere se credens, ad Christum recurrit: vt eius iustitia iustitiam in nobis efficiat: atque ita sit ipse nostra iustitia, sanctificatio, & redemptio. Iudæus igitur lauat sibi manus: at Christianus vidēs se immundum, à Christo lauari cupit.

¶ Iterum aduerte: Iudæus si benè agit, agit vt bona temporalia assequatur. Si ergo lauat manus, lauat vt bona terrę manducet. Ideo enim Iudæi benè agunt, vt bonis terrę fruantur. Vt igitur doceat Christus iam non propter bona terrę comedenda, Christianos debere operari: ideò nō vult discipulos suos crebro lauare manus.

¶ Demum Iudæus lauat man⁹ exterius: ea. s. quę parent. Christus lauat interius in abscondito.

¶ Et quod maximum est: Iudæi lauant manus: at Christus lauat pedes discipulorum, frustra enim laueris opera (quę per manus designantur) nisi laueris pedes, (qui affectus significant.) Ergo Iudæorum est opera lauara: Christi, lauare affectiones. Quibus lotis, reliqua ferè munda sunt. Quibus contra illotis, reliqua sunt immunda. Meritò ergo Dominus discipulis suis pedes lauat, in vltima cœna, manus minime lauās.

¶ Ad Phariseorum verò quæstionem Dominus respondet.

Quare *vos transgredimini mandata Dei, propter traditiones vestras?* Vbi singula verba sunt expendenda. *Quare*, inquit. Id est dicite: quę causa vos moueat, ad leges Dei violandas? num satisfacere carni vestrę? num placere diabolo? num assequi miserum lucrum? sunt nē hę dignę rationes, vt Dei maiestatem sacrilegè conculcatis? Num dignum erat propter eduliū lentis rufę, vèdere primogenituram? & propter triginta argenteos vendere Christum?

¶ *Quare & vos.* Vos: vermis, puluis, cinis, vniuersa vanitas, fœnum, vmbra, mendax, terra, lutum. Vos: mea gratia Christiani, vestra professione diuinę legis cultores, Vos fratres mei: filij Dei, vos Dij, vos meo sanguine redempti, mea morte viuificati, mea ascensione exaltati.

¶ *Transgredimini.* Angeli nunquam transgressi sunt: nunquam cœli, statuit enim hęc in eternū, præceptum eis posuit: & nunquam sunt transgressa. Aquę superbi fluctus terminos sibi præfixos non sunt transgressi. Etiam infernus leges Dei non transgreditur: at homo transgreditur. Et quidem Deus leges quas semel homini sanxit, nunquam est transgressus. Neque enim

ei libertatem abstulit, nec pium premijs defraudauit. ¶ *Mandata Dei.* Tanto consilio librata, tanta charitate promulgata. Quę si serues eternitatem fœlicitatis, si violes infinitatem supplicij comparabis. Quę essent seruanda: etiam si nec essent pœnæ nec premia cōstituta. Iudicia enim Domini recta iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum: at tu contēnis, vt carbones. ¶ *Propter traditiones vestras.* O veram diuinę legis contumeliam? Sed quid aliud ab homine expectes, quàm diuinis contemptis, humana præferre? Porro traditio Pharisæica erat.

Qui *dixerit patri aut matri: Hoc munus: quod ex me, Deo offero: precor Deum, vt tibi proficit.*

Hac ratione tibi in spiritualibus ministro, corporale obsequium à me non expectes. At contra Dominus: Reddite quę sunt cæsaris cæsari. Imo nescio quid sit? in dilectione proximi totam legem voluit sumari: vt qui proximo benefecerit, Christo benefecerit. Quod enim vni nimo fecistis mihi fecistis. Si Deo seruire cupis, proximo serue, maximè verò patri.

¶ *Benè prophetauit de vobis Isaias, populus hic labijs me honorat.* Si labijs sine corde honorare, facit hypocritam, quid faciet iurare, peierare, blasphemare? ¶ *Cor autem eorum longe est à me.* O vtinam non nobis hæc vox conueniat. Longe sunt cœli à terra. Si cor tuum terrenum est, & terrena amat, Deus verò habet sedem in cœlo: certè longe est cor tuum à Deo. Si cor tuum est in peccato, longe est à peccatoribus salus: Deus enim est ipsum esse, vita, veritas, & fœlicitas. Peccatum est nihil, vanitas, mors, infernus. Igitur necesse est longe Deum esse, à peccato. ¶ *Sine causa & incassum colunt me.* O horrendum incassum: in fine laboris nostri, nauigationis, militię omnia esse cassa: incassum nobis labores Christi, Christus, Ecclesia & Deus ipse. O vere timendum incassum.

Et conuocatis ad se.

NON immeritò Dominus hæc docturus, prius aduocat non vnum, aut alterum: sed omnes turbas. Nec contentus audientium corona, ab eis attentionem exigit, dicēs, audite. Nec eo contentus addit, intelligite, expēdite apud vos, quàm sint recta quę dicemus. ¶ Intellige igitur Dominū sedisse in excelso throno: vt finem imponeret legi veteri: vt reuocaret fideles à tā mollito vsu, Deum colendi in exterioribus: & vt doceret quā ratione coli vellet: quę etiā sint quę coram Deo, hominem inquinant. An non sunt ista summa? ¶ *Prima ergo lex Euangelica est:* Nihil per os intrans, hominem inquinat. Licet verò carnis in quadragesima esus inquinat edentem: hæc tamen culpa nō per Euāgelium, sed per Ecclesiam est. Iam quia hęc lex videri poterat legi antiquę contraria: ideo Paulus totus est in eius assertione. Ideo enim reprehendit Petrum abstinentem à cibis lege

p ij vetitis,

Colof. 2. vetitis. & item: Si mortui estis ab elementis mū-
 di: quid ad huc decernitis, ne tetigeris, neq; gu-
 staueris: & super hac re vehementer cum Iudæis
 contendit. ¶ Secunda lex Euangelica. Quod
 de ore procedit, inquinat: quæ non intelligitur,
 in vniuersum omne prodiēs ex ore inquinare.
 Quia os iusti meditabitur sapientiam, & de ore
 tuo iustificaberis. & dic tu prius vt iustificeris.
 Ergo intelligitur contrā quā Iudæi intelligebāt,
 quasi diceret. Nihil intrās coinquinat: sed poti⁹
 aliquid exiens inquinat. ¶ Non est porro leui-
 culum explicare: cur Dominus non dixit id in-
 quinare, quod exit per oculos, manus, pedes:
 forsan, quia nullum est instrumentum, quo ho-
 mo à brutis differat, nisi os. Qua ratione Iaco-
 bus dicit: Qui refrenare linguam potest, perfe-
 ctus est vir. Et Salomō dicit: Cor stulti in ore ei⁹,
 & os sapientis in corde ipsius. Est enim vica-
 rium responsum inter verba oris, & mentis.
 Quod enim mēs cogitat, vult, cupit: naturali cō-
 sequentia, fit statim verbum in ore. Ideo cor &
 os vnum censentur: est enim canalis apertus ex
 corde ad os. Neq; ferè aliud est in quo cor aper-
 tius cognoscas, quā in ore: est. n. lingua mētis ve-
 hiculum. ¶ Atqui discipuli audientes dicunt,
 scis quia Pharisei scandalizantur. Nec mirum:
 quia hoc totam legem eneruat, & subruit. Porro
 lege eneruata, necesse est & sacerdotium trans-
 ferri. Quo translato sacerdotum autoritas pe-
 rit, & maiestas. ¶ Admonemur, non esse indi-
 gnum maiores à minoribus admoneri: vt hoc
 loco Christus, ab Apostolis, & Petrus à Paulo.
 Sicut nec est indecorum, maiores res suas cum
 minoribus tractare: vt Christ⁹ cibaturus quinq;
 milia, id cum Philippo consultat.

Omnis *plantatio quā non plantauit Pater meus
 eradicabitur.* Si igitur prædicator pro-
 desse populo vult: & ab eo decerpere fructū: non
 horarium, sed permanentem, Patrē roget, vt plā-
 tet. Nam quæ mens, lingua, & manus hominis
 plantat, non potest maiorem habere efficaciam,
 quā ipse homo. Ipse verò eradicabitur, igitur &
 plantatio eius. ¶ Vna est, culpa: plantatio, quā
 homo plantat: & in æternum non eradicatur. Vi-
 delicet quia ei complantatur à Deo pœna, quæ in
 æternum durabit. Porro hac ratione, specta-
 tur animam rationalem non plantari ab homi-
 ne, quia immortalis sit. Quæ mortalis esset si eam
 hō generaret. ¶ Addit Dñs. **SINITE cæci sunt.**
 O verbum durissimum. Sinite eos, relinqua-
 mus eos. Terra enim sæpe super se venientem
 bibēs imbrem, & non producēs fructum, relin-
 quitur. Hanc relictionem significat verbum il-
 lud: Ecce, relinquetur domus vestra deserta. Idē
 verò est, nubibus mandabo, ne pluant super eā.
 Et illud, non putabitur, nec fodietur: sed vepres,
 & spinæ ascendent super eam. Licet enim Deus
 nunquā auferat ab homine auxilia, & fauores:
 quibus si conetur anima, surgere possit: aufert
 tamen illos, quibus facillè surgeret. Vē igitur

cum dicit Christus discipulis suis, sinite & relin-
 quite: & velut exite ab eis. Exeuntibus enim bo-
 nis de medio malorum, remanent mali, sicut So-
 domitæ, exeunte ab eis sancto Loth: statim enim
 illi perierunt: sicut exeuntibus Iudæis ab Ægypto,
 Ægyptus perijt. Et egresso IESV à Ierusalem
 (Nam extra portam passus est) vastatur Ierusa-
 lem. ¶ Porro non relinquuntur hi quia cæci: sed
 quia cæci cæcorum sunt duces: sicut contra,
 summa religio & meritum est: cum videas, lumē
 te esse cæcorum. Id enim est erudire multos ad
 iustitiam: esseq; solem mundi, & salem. Duce-
 te esse videntem: munus Dei est, Christi, Apосто-
 lorū, & Papæ. Ei enim dicitur, pasce oues meas:
 Ducē verò cæcum esse, munus diaboli est. Qui
 est rex super omnes filios superbiæ: officiumq;
 est Phariseorum. Non enim nisi summo dāno, te
 & Christi gregem afficis, si cæcus velis cæcos
 ducere. Vt enim nulla par gratia referri potest,
 patri qui te secundum carnem genuit: & multo
 minus ei, qui te secundum spiritum regenerauit:
 qua pœna, obsecro te, dignus erit, qui in præsentī
 vitam aufert spiritus, oblaturus in futuro vitam
 carnis. Videant Episcopi nostri, si hæc ipsis cō-
 ueniant. ¶ Ambo inquit in foueā cadunt: nul-
 la ignorantia excusat, quin cadas: & cadas in fo-
 ueam. O quā confringentur ossa, illi qui in tā
 profundam foueam cadet. At contrā custodit
 Dominus ossa iustorum, vnum ex ijs non con-
 teretur. Mors verò peccatorum pessima, quia
 contractis omnibus ossibus in infernū prouūt.

Accessit *Petrus dicens, edissere nobis hanc pa-
 rabolam & respondetur ei: Ad huc &
 vos sine intellectu estis.* Grauis reprehensio in pri-
 mis. Cum enim Episcopus sit aliorū dux, & lux:
 si & ipse sine luce sit, omni reprehensione dign⁹
 est. Neq; n. alicui minus, quā Episcopo ignorā-
 tia conuenit. ¶ **NON intelligitis, id quod intrat
 in os, in ventrem & secessum ire:** & propterea non
 tangere cor: nec coinquinare. Quod si animam
 nō inquinat, igitur neq; hominem: qui maximè
 ex anima est. Sola igitur ea quæ de corde exeūt,
 ipsum inquinant. ¶ Vbi primum nota: Non
 quod intrat in cor, siue voluntatē, ipsam inqui-
 nare. Solum enim id quod exit inquinat. Igitur
 cogitatio quā vel dæmon, vel necessitas, vel na-
 tura cordi ingerit non inquinat. Nisi per con-
 sensum, illa ex corde velut filius ex patre gene-
 retur. ¶ Secundo, nota. Etiam cum voluntas
 non nihil delectatur, non adhuc plenè coin-
 quinari. Quia tunc voluntas, velut partum exi-
 re volentem cohibet. Et ideo nondū dicitur par-
 tus malus exiisse, & ita nec inquinauisse.
 ¶ Tertio. Cur non dixit, è corde exeunt bonæ
 cogitationes, sicut & malæ? Certè quia perditio
 nostra ex nobis est, auxiliū ad bonum ex Deo:
 ex quo est omnis sufficientia nostra.
 ¶ Quarto. Si quæ in os intrat mittuntur in secessū,
 vide cuius gratia tota vita nostra laborat. Er-
 go propter stercus, bella, lites, pugne labores.

¶ Quinto

Genes. 17.

Exodi. 13.

Hebræ. 13.

Prouer. 10

Ioan. 27.

Iob. 41.

Psal. 33.

Eodem.

Osce. 13.

2. Cori. 3.

lingua

Iacobi. 3.
Eccli. 21.

Ad Gala 2.

Philipp.
Ioannis. 6

Hebræ. 7.

Luce. 13.

Isaic. 5.

Isaic. 7.

scis soso
de grad.
6. auxiliij
specialis

¶ Quinto. Si in secessum emittitur, est ergo in ventre virtus stercoris expultrix: vt hostis & inimici. Sunt enim stercores (teste Aristotele) vite nostre contraria: vtinam sicut est virtus expellens stercores terrena, esset emittens spiritualia. ¶ Sexto nota illud: Quæ ex ore procedunt, de corde exeunt: quo videtur indicari, non aliam esse maliciam eius quod prodit exterius: & eius quod exijt interius. Vna est igitur malicia oris & cordis, vna actus interioris & exterioris.

De corde *exeunt cogitationes male: homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia.*

Hæc sunt peccata contra proximum, quæ primo loco ponuntur: quia ubiq; Dominus vult, amorè proximi esse mandatū suum: mandatum nouū: Quod impleri vult: etiā antequā offeramus munus nostrū, ante altare. ¶ Et nota, Primo loco poni cogitationes: licet Moses in fine decalogi earum meminerit. Cuius ratio est: quia vita Christiana, maximè interioribus intēta est: contra Mosaica exterioribus. Sed duo illa mandata postrema Moyfi, sub illo Christi vnico verbo (Cogitationes) sunt comprehensa. Porro homicidia spectant ad quintum præceptum decalogi. ¶ Adulteria & fornicationes ad sextum. Meminit tamen speciatim fornicationis: quia apud Mosen nulla erat de ipsa mentio. At Dñs in Euangelio asseruit expressè, eam inquinare. ¶ Furta, & (iuxta Marcū) Auaritia: spectant ad septimum. Et facta est mentio specialis avaritiæ: vt scias nō solum furtū, sed oēs contractus vsurarios, & etiā iniustos (quos auari excogitarūt) hoc loco prohiberi. ¶ Testimonia falsa, (quibus Marcus addit, nequitia & dolus): spectat ad octauum præceptū decalogi. Est autē nequitia ponitria. i. machinatio in malū proximi: dolus verò, cū opere perficitur. Hæc verò complectuntur omnē dolū, qui fit in iudicio. ¶ Marcus addit: immūdiam, & oculū malum: Quæ duo ad nonū & decimum præceptum spectat. Siquidē per immūdiā, vel potius procacitatē, (quæ græcis est, aselgia) concupiscimus vxorē proximi: per oculū verò malum, eius res exoptamus. Hactenus de peccatis contra proximum. Sequuntur contra Deum.

BLASPHEMIA. Cui Marcus addit superbiam, & insipientiam. Vbi nota, per insipientiam Deū negari. Dixit. n. Insipiens in corde suo, nō est Deus. Per superbiam, contēni: idq; maximè in rerum sacrarum cōtemptu. Per blasphemiam inhonorari: habes igitur insipientiam contra primum præceptū. Superbiā contra tertiū. Blasphemiam contra secundū: En totus decalogus.

Hæc sunt *quæ coinquināt, & maculāt hominē.* *Macula* *peccat.* *verè pessimam, & horribilissimā maculam: quæ contra infinitā maiestatem. i. Deū fit: quæ ab infinita vanitate, id est, homine prodit: quæ infinitū bonum. s. gloriā aufert: quæ Deū nobis propinquū, amicum, spōsum, fratrem, & patrē exasperat, & irritat: vt hostis sit noster & vindex. ¶ Hæc macula animam occidit: quæ ab*

ea vitam, gratiam, & Deū aufert: seruumq; peccati, & filiū diaboli facit. ¶ Hæc macula totum vniuersum turbat: omnia enim creata sunt, vt homini seruiāt: vt ita homine Deū colente, per eum omnia Deū colant. At contra cum hō seruit diabolo, ei omnia ferè seruire cogit.

¶ Hæc priuat hominē charitate, & virtutib; moralibus quas infusas Theologi vocāt. Priuat cōmunicatiōe, Dei, & angelorū. ¶ Hæc vires carnis auget: arma diabolo subministrat, reddit hominē infirmum: Imò mortuū esse facit: vt Paulus ad Ephes. 2. dicit. Imò vertit in nihilū. Peccatū. n. nihil est: demū nos vehemēter expoliāt, vt Psaltes agnoscit dicēs: Aduua nos Deus salutaris noster: quia pauperes facti sumus nimis.

¶ Si penetrare vis quanta sit hæc macula, hinc intelliges. Quia solo Christi sanguine: & nō hircorum, aut taurorū purgari potest. Post hanc vitam, purgat purgatorij locus, vbi sunt ardores inferni. His purgatur macula: etiā sanctorum. Quia impiorum macula, post hanc vitā expiari, nec ignibus inferni, poterit. ¶ Et quod mirere: Cuncta quæ creauit Deus sunt valde bona: at in die iudicii ardebunt, & magno calore soluetur: vt ab hac macula p homines cōtracta purgetur. ¶ Audi & illud: macula hæc omnia in orbē apportauit mala. Bella, lites, pugnas, pestem, languores, mortem. Propter peccatum, mors & eius affecle introierunt in mundū. Deus. n. mortem non fecit, nec letatur in perditione viuorū. Creauit. n. vt essent omnia. Et sanabiles fecit nationes terrarū: Et nō est illis medicamentū exterminij (quasi dicat non erat condita medicina contra exterminij), iustitia enim ppetua est, & imortalis. Iniustitia verò, est mortis adquisitio. Impij autē verbis & manibus accersierunt illam.

¶ Hæc macula deiecit angelos de cælo: & homines de paradiso. Propter hanc habet Deus hostes: fortē. s. illū armatum: & mundi principes, & rectores harū tenebrarum. Propter hanc terra fit sterilis, & terra fructifera vertitur in saluginē: a malicia habitantiū in ea. Propter hanc nubes non dat rorē, & prohibetur stille pluiarū. Propter hanc terra pfert spinas & tribulos. Propter hanc mulier parit filios in dolore: terra maledicta est in opere nostro. Propter hanc pœna etiā contra innocentes grassatur. Patres enim comedunt vūā acerbā, & filij obstupescunt. Et Deus vindicat in tertiā & quartam generationem.

¶ Propter hanc cōgregat super nos Deus omnia mala, & sagittas suas complet in nobis: consumit nos fame, &c. Propter hanc mutatur regna. Imo hæc destruxit olim totum orbē, & eū etiā postea destruet. s. cum abundabit iniquitas.

Et egressus inde.

DVplex mihi huius historiæ occurrit sensus: alter, vt historia intelligatur de eo homine, qui iam è peccati finibus exijt: impugnatus tamen à demone, eam pacē optat, quā Deus filijs suis

Ioan. 15.
Ioan. 13.
Math. 5.

Marci. 7.

Marci. 7.

Eodem.

Psalm. 52.

Psalm. 8.

Psalm. 78.

Hebræ. 10.

2. Petri 3.

Roma. 5.

Sapient. 4.

Luce. 11.

Ephes. 6.

Psalm. 106.

Isaiæ. 5.

Genesis. 3.

Eodem.

Exod. 20.

Vi. S. Tho

1. 2. q. 87

ar. 8.

Ierem. 31.

Exod. 20.

Deuter. 32.

Eccli. 10.

Genesis. 7.

S. 77. de macula animæ.

Ioan. 20. Iuis dare solet: eam quã mundus dare nõ potest:
Ioan. 14. eam quę comites habet iustitiam & gaudium in
Roma. 15. Spiritu sancto: in qua regnũ Dei consistit. Eam
videlicet, quę vnũ amat, in vno gaudet, ab alijs
conturbantibus ferè libera. Eam demũ quę stilla
est, & velut mica, illius pacis immesę: qua fruũ-
tur filij Dei, in Dei mensa sedentes. Quã meritò
vexatus à demone querit, vt liberetur à tanto
malo, f. demone impugnatione: & fruatur tanto
bono, i. pace cœlesti. ¶ Secundus sensus: vt in-
telligatur de eo qui è peccato infidelitatis exijt:
sed ab alijs peccatis impugnatus, ab eis liberari
desiderat. Vtrumq; sensum prosequemur.

Egressus *inde Iesus secessit in partes Tyri, & Sidonis.* Tyrus Hębręis signifi-
cat afflictionē: Sidō venationē. Venit ergo Ie-
sus in afflictionem: quia cum diues esset, p nobis
pauper factus est: vt ei⁹ inopia diuites essemus.

2. Cor. 8.

Philip. 3.
Psalm. 75.

Psalm. 21.

inf. 344

scrib. 2.

de

cerua matuti

Psalm. 37.

Thren. 3.

Psalm. 68

Psalm. 58.

Tir. psal. 21

ord. 2. v

73 p. 1. 1

101. box 3

Genes. 8.

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

101. 11. 2

dicta. Porro maledictio fuit, vt seruiret: & ita Chananei, id est. impij, seruiunt peccato.

¶ Egressa igitur mulier de finibus illis: de nego-
cijs, turbationibus, de multis finibus. Vnus sanè
est finis sanctorũ. f. Christus: malorũ verò multi
sunt fines. Alius enim colit idola: alius vëtre:
alius aurum. Hos oēs fines prætergreditur ani-
ma, quando vnum querit Christum. Si igitur
Christiane Christum apprehendere libet: egrede-
re & tu ab omnibus finibus. Si enim vel in vno
offenderis, factus es omniũ reus. Ideo enim Na-
zareus iubetur abstinere à vino, & omni quod
inebriare potest: & Iudeus abstinere ab omni
anathema. & iubetur Israel egredi cū omni sub-
stantia sua, vt nec vngula animalis remaneat in
Ægypto. & iubetur Abraham egredi de vr, cum
omnibus suis. & iubetur sponsa obliuisci popu-
lum suum & domum patris sui. Et Rebecca exit
è domo patris sui: cum sola nutrice. Videlicet,
quia sine ppria carne viuere nemo potest. Ideo
iubetur occidi Amalec, cū omnibus suis. Agag
cum omnibus suis. Abraham nihil voluit à rege
Sodomę. Iacob nihil relinquit apud socerũ suũ.

Egressa *clamauit ad Dominum.* Ergo, officiũ
eius qui egressus est, quiq; viator
est ad cœlum, erit clamare ad Dñm. Oportet. n.
semper orare, & non deficere. Quid enim aliud
faciat, qui circuitur à leone, vt deuoretur
Cui colluctandũ est cum carne, cum mundo,
cū principatibus aeris. Qui placiturus est Deo:
membra tamen habet non ad placendũ, sed ad
displicendũ. ¶ Clamabat verò ad Dñm: vtinã
non ad aliũ nostra desideria suspirassent, Sed vë,
clamamus ad honores, voluptates, & diuitias: &
quod latentius malum est, ad volūtatem nostrã.
At psaltes, Ad te leuavi oculos meos. Quia gra-
uissimè offendebãt Deum Iudei, cū ex Ægypto
procurabant auxiliũ. Et nimis reprehensus fuit
rex, qui Deum Acharõ consultum misit, quasi
inquit Elias, nõ esset Deus in Israel. Et profecto
qui nouit, quanta sit quę eum miseria premit, nõ
ad alium clamat quã ad Dominum. Formula ve-
rò clamoris erat hæc.

Fili *Dauid miserere mei.* Miserator est, ideo mi-
sereatur: hunc enim proposuit Deus pro-
pitiatorem, per fidem in sanguine ipsius. Ideo, n.
circũdatus est pōtifex noster infirmitate: vt pos-
sit compati infirmitatibus nostris. Vbi nota: eo
Christus condolet nobis, quia & ipse circunda-
tus erat carne infirma. Et vt alibi dicit: Debuit
per omnia fratribus assimilari: vt misericors fie-
ret: id est, debuit fieri hō, sicut reliqui homines:
vt sit misericors, quasi dicat: Verbũ Dei, debuit
fieri filius Dauid, vt hominũ infirmitatibus mi-
sereatur. Sapienter igitur Chananea dicit: Fili
Dauid miserere. Eo enim ipso quò, cū filius Dei
esses, factus es filius Dauid: ad miserendum no-
bis propositus es. Nemo enim misereatur, nisi
miseriam expertus. At tu eam expertus es, non
quatenus filius Dei, sed quatenus filius Dauid.

Ide

Iacobi. 2.
Numer. 6.

Iosue. 7.
Exodi. 10.

Genesis. 12
Psal. 44

Genesis. 24

1. Regũ. 15.
Genesis. 14

Genesis. 31.

Luce. 18.
1. Petri 5.

Ephesi. 6.
Roma. 6.

Psalm. 122.
Isai. 30.

4. Regũ. 1.
ocsa 2100

Psal. 140.
Roma 3.

Ad Heb. 5.

Ad Heb. 2.